

176317

T.C.
İSTANBUL ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
İŞLETME FAKÜLTESİ
MUHASEBE-DENETİM BİLİM DALI

**SİGORTA İŞLETMELERİNDE BAĞIMSIZ
DENETİM FAALİYETİ VE ÖRNEK BİR ÇALIŞMA**

YÜKSEK LİSANS TEZİ

BAĞAN GİDERSOY

Yöneten: Prof.Dr. Fahir BİLGİNOĞLU

İSTANBUL-1996

ÖNSÖZ

Tezimin hazırlanması sırasında yardımlarını ve desteklerini esirgemeyen değerli hocalarım, Prof.Dr. Fahir Bilginoğlu'na, Prof.Dr. Esin Ergin'e, Yrd. Doç.Dr. Lerzan AKÜN'e daima yanımda olan hocam Dr. Serdar Küçükberksun'a, bana moral desteği veren değerli arkadaşım Arzu KİHTİR'e ve diğer tüm Araştırma Görevlisi arkadaşlarıma ve hayatım boyunca bana güç veren anneme sonsuz teşekkürler ederim.

GİRİŞ

1. SİGORTA ŞİRKETLERİ

1.1. Sigortanın tanımı, yararları ve tarihçesi	2
1.1.1. Sigortanın Tanımı	2
1.1.2. Sigortanın Yararları	2
1.1.3. Sigortacılığın tarihçesi	4
1.2. Sigortacılıkta Kullanılan Belgeler	6
1.2.1. Açıklama	6
1.2.2. Sigorta Teklifnamesi	7
1.2.3. Poliçe	7
1.2.4. Tecdidname	8
1.2.5. Zeyilname	8
1.3. Ülkemizdeki Sigortacılık Mevzuatı	9
1.3.1. Kanunlar	9
1.3.1.1. Sigorta Denetim Kanunu	9
1.3.1.2. Sigorta Sözleşme Kanunu	10
1.3.1.3. Diğer Kanunlar	10
1.3.2. Bakanlar Kurulu Kararları, Tüzükler, Yönetmelikler ve Tebliğler ..	10
1.4. Sigorta Şirketlerinin Organizasyonu	12
1.4.1 Hukuki Organizasyon	12
1.4.2. Sigorta Şirketlerinin İç Organizasyonu	12
1.4.2.1. Genel Yönetim Bölümleri	13
1.4.2.1.1. Yönetim Kurulu	13
1.4.2.1.2. Genel Müdür	14
1.4.2.1.3. Genel Müdür Yardımcıları	14

1.4.2.2. Dış Hizmetler Bölümü	15
1.4.2.3. Yatırım Bölümü	15
1.4.2.4. Denetim Bölümü	15
1.4.2.5. Aktüerya ve İstatistik Bölümü	16
1.4.2.6. Reasürans Bölümü	16
1.4.2.7. Hukuk Bölümü	16
1.4.2.8. Personel Bölümü	16
1.4.2.9. Hasar Bölümü	17
1.4.3. Sigorta Şirketlerinin Dış Organizasyonu	17
1.4.3.1. Acentalar	17
1.4.3.2. Banka Şubeleri	18
1.4.3.3. Prodüktörler	18
1.4.3.4. Genel Vekil	18
1.5. Sigorta Şirketlerinde Yapılan Denetim	20
1.5.1. Devlet Tarafından Yapılan Denetim	20
1.5.2. Milli Reasürans T.A.Ş. Tarafından Yapılan Denetim	21
1.5.3. Sigorta ve Reasürans Şirketleri Birliğinin Denetimi	22
2. SİGORTA ŞİRKETLERİNİN BAĞIMSIZ DENETİMİ	24
2.1. Bağımsız Denetimin Tanımı	24
2.2. Sigorta Şirketlerinin Finansal Tablolarının Denetiminin Amacı	25
2.3. Sigorta Şirketlerinin Finansal Tablolarının Denetimini Diğer Şirketlerin Denetiminden Ayıran Özellikler	26
2.4. Sigorta Şirketlerinde Denetim Süreci	27
2.4.1. Müşteri Seçimi ve İşin Alınması	29

2.4.1.1. Denetim İşletmesinin Kabul Politikası Işığında Gerekli	
Bilgilerin Toplanması	29
2.4.1.2. Bir Önceki Denetçi İle Görüşme	30
2.4.1.3. Denetim Anlaşma Mektubu	30
2.4.2. Sigorta Şirketlerinin Finansal Tablolarının Denetiminin Planlanması	31
2.4.2.1. Müşteri Sigorta İşletmesinin Faaliyetleri ile İlgili Ayrıntılı	
Bilgilerin Toplanması	32
2.4.2.2. Sigorta Şirketlerinde Uygulanacak Geleneksel Denetim	
Yöntemleri	36
2.4.2.3. Sigorta Şirketlerinde Uygulanacak Geleneksel Denetim	
İşlemleri	38
2.4.2.4. Sigorta Şirketlerinde Denetim Kapsamının Belirlenmesi .	39
2.4.2.4.1. Önemlilik Faktörü	39
2.4.2.4.2. Risk Faktörü	41
2.4.2.4.2.1. Doğal Risk	42
2.4.2.4.2.2. Kontrol Riski	43
2.4.2.4.2.3. Hataları Ortaya Çıkaramama Riski	43
2.4.2.4.2.4. Risk Türleri ve Kanıt Miktarı	
Arasındaki İlişkiler	43
2.4.2.5. Analitik İnceleme	44
2.4.2.6. Zaman Planlaması	45
2.4.2.7. İşgücü Planlaması	46
2.4.3. Denetim Programının Hazırlanması ve Yürütülmesi	47

2.4.3.1. Sigorta Şirketlerinin Finansal Tablolarının Hazırlanması ile İlgili İç Muhasebe Kontrollerinin İncelenmesi	47
2.4.3.2. Sigorta Şirketlerinde İç Kontrol	56
2.4.3.2.1. Poliçe ve Reasürans	56
2.4.3.2.2. Hasar Tazmini	59
2.4.3.2.3. Satınalma	62
2.4.3.2.4. Kasa	62
2.4.3.2.5. Alacak Senetleri	65
2.4.3.2.6. Bilgi İşlem Denetimi	67
2.4.3.3. İç Denetim Bölümünce Yapılan Sigorta Şirketlerine Özgü Denetim Çalışmaları	67
2.4.3.3.1. Teknik Branşlara Ait Denetim Çalışmaları.....	67
2.4.3.3.2. Hasar İşlemlerine Ait Denetim Çalışmaları.....	70
2.4.3.3.3. Tahsilat İşlemleri ve Acentalarla İlgili Denetim Çalışmaları.....	72
2.4.3.3.4. Acenterlerle İlgili Denetim Çalışmaları	74
2.4.3.3.5. Muhasebe ve Mali İşlerle İlgili Denetim Çalışmaları.....	75
2.4.3.3.6. Hayat İşlemleri İle İlgili Denetim Çalışmaları..	78
2.4.3.3.7. Reasürans İşlemleri İle İlgili Denetim Çalışmaları	79
2.4.4. Bulguların Raporlanması.....	80
3. ÖRNEK BİR ÇALIŞMA	82
3.1. Giriş	82
3.2. Hayat Dışı Faaliyetler	83

3.2.1. Kaza	83
3.2.2. Yangın	88
3.2.3. Nakliyat	90
3.2.4. Makina-Montaj	93
3.2.5. Ziraat	94
3.3. Hayat Dalındaki Faaliyetler	97
3.4. Satış ve Pazarlama Teşkilatı	100
3.5. Yatırımlar	107
3.6. Yatırım Portföyü	108
3.7. Şirket Yönetimi ve Personel	111
3.8. Mali Tablolar ve Denetim Çalışmaları	112
SONUÇ	161
KAYNAKLAR	163

GİRİŞ

Günümüz işletmeleri türüne ve nevine göre genellikle büyük ve karmaşık yapıda olan organizasyonlardır. Bu büyüklük ve karmaşıklık ise organizasyonlarda bir çok yeni sorunlar ortaya çıkarmaktadır. Bu sorunlar ise finans, muhasebe, yönetim fonksiyonları ile ilgili olan mali durumlardan kaynaklanmaktadır. İşte yöneticiler bu problemlere çözüm getirmek ve yeni sorunların ortaya çıkışını bir ölçüde azaltmak için denetim çalışmalarına ağırlık vermişlerdir. Ancak önceleri sadece yönetim için gerekli olan denetim olgusu günümüzde işletme ile ilişkisi bulunan üçüncü kişi ve kurumlar için de gerekli olmaktadır.

Tez konusunu oluşturan sigorta şirketlerinin bağımsız denetimi diğer işletmelere göre faaliyetlerinin özellikleri ve örgüt yapılarının karmaşık olması nedeniyle bazı farklı özellikler taşımaktadır. Herşeyden önce sigorta şirketleri gerek işletme dışı gerekse işletme içi kişi ve kuruluşlarla yakın ilişki içindedir. Şirket faaliyetlerinin olumlu ya da olumsuz oluşu bunları dolaylı ya da doğrudan etkiler. Bu nedenlerle işletmenin daha başarılı ve verimli çalışması yalnız yönetim için değil işletme ile çıkar ilişkisinde bulunan kişileri ve kurumlar içinde çok önemlidir. Bu yüzden sigorta şirketlerini bağımsız denetleme gereği önem arz eden bir konu olarak ortaya çıkmaktadır.

Avrupa Topluluğuna gireceğimiz, gümrük birliğine girdiğimiz göz önüne alındığında, topluluk ülkelerinde çok önemli bir yer tutan sektörün ülkemizde de aynı konuma ulaşmak zorunda olduğu gerçeğini göz ardı edemeyiz. Böylesine önemli olan bu sektörün bağımsız denetimden geçmesi geçmişte uygulanmamasından oluşan olumsuz etkilerin ortadan kalkmasını sağlayacak ve sigorta fonlarının gerçek, doğru ve samimi olarak değerlendirilmesini de mümkün kılacaktır. Bu da sigorta şirketlerine olan güvenilirliği artırırken, Avrupa Topluluğu ile olan bütünleşmemizde bize kolaylık ve plânlanan kurallara daha uyumlu bir entegrasyon yapısı ve gelişme getirecektir.

1. SİGORTA ŞİRKETLERİ

1.1. Sigortanın Tanımı, Yararları ve Tarihçesi

1.1.1. Sigortanın Tanımı

İnsanoğlunun geçirdiği sosyolojik, ekonomik ve teknolojik evrim sonucu günlük yaşamı kolaylaştığı ölçüde, kendisinin hayatına ve mallarına karşı oluşan tehlikeler ve çeşitli risklerde o ölçüde gün ve gün artmış bulunmaktadır¹. İşte bu risklere bağlı tehlikelere karşı sigorta kavramı ortaya çıkmıştır.

Sigorta kavramı genel olarak şöyle tanımlanabilir. Aynı risk ve tehlikelere maruz kalan bir çok insanın birleşmesi ve bilhassa bunlardan herhangi birinin karşılaştığı zararı eşit bir şekilde arasında paylaşmasıdır².

Sigorta kavramını daha geniş ve teknik olarak tanımlarsak. Sigorta herhangi bir yangın, kaza, ölüm, vesair gibi tabii afetler neticesinde hasara uğrayan bina, eşya, mal veya candan dolayı zarar gören sigortalanın, sigortacı tarafından tazminini istihdaf eden bir akittir³.

Diğer bir deyişle gerçekleşmesi muhtemel risk kaynakları karşısında oluşabilecek hasarlara karşı önceden önlem almaya sigorta denir.

1.1.2. Sigortanın Yararları

Sigortanın toplum açısından, ekonomik ve sosyal yararları çok geniştir. 2000'li yıllara geldiğimiz şu günlerde çağdaş bir yaşam, teknolojik açıdan modern bir ekonomi sigortasız olarak düşünülemez. Bu açıdan sigortanın yararlarını aşağıda ki şekilde dört ana grupta toplayabiliriz.

---

¹ Işıl Ulaş,Uygulamalı Sigorta Hukuku, Ankara,Turhan Kitabevi, 1992,s.1

² Cevat Yücesoy, Sigorta İşletmeleri ve Muhasebesi, Çağlayan Kitabevi, İstanbul, 1978, s.1.

³ Cevat Yücesoy, a.g.e., s.1.

-Sigorta, finans piyasalarının kuruluş ve fonlarından oluşan kredileri işler hale getirir. 2000'li yıllara yaklaştığımız bu günlerde ek kaynaklı, kredisiz ne ticaret, ne sanayi, ne de hizmet sektörü düşünülemez. Milyarlarca hatta trilyonlara varan yatırımlar fon genellikle krediler ile gerçekleştirildiğinden hele enflasyonist ortamlarda işletmelerin finansman ihtiyaçları artmaktadır. İşletmeler bu finansman ihtiyaçlarını karşılarken bunlara kredi veren kurumlar kendilerini belirli bir risk altına sokmuş olurlar. İşte bu yüzden kredi verenler bu risklerini devretmek zorundadırlar. Bu nedenle 20. asır kredisiz, kredi de sigortasız gelişemeyeceği için sigortanın en önemli fonksiyonu krediyi yaşatmak ve geliştirmektir⁴.

-Sigortanın ikinci önemli yararı sermaye birikimi sağlamak ve bu birikimi ekonomi, endüstri ve ticari hayata sunmaktır. Sigorta şirketleri topladığı birikimleri ekonomik hayata yatırmakla ülkenin kalkınması açısından önemli bir görevi gerçekleştirirler. Gelişmiş ülkelerde sigortacılıkta uzun süreli bir aşama yaptığı için sigorta şirketlerinin ellerindeki fonları o ülkelerin kaynaklarına büyük bir katkı oluşturur. Ülkemizde sigortacılık sektörü batı ülkelerine oranla, gelişmemiş bir sektör olduğundan bu tutarlar o kadar büyük değilse de yine de önemli bir meblağ oluşturur. Ülkemizin bu günlerde Avrupa Topluluğu ile gümrük birliğine girme ve bütünleşme hazırlığında olması nedeni ile toplulukta da çoğu alanda sigortanın zorunlu olması bizde de sigortayı zorunlu hale getirecek ve böylece sigortacılık sektörümüze daha fazla fon kaynağı sağlanacaktır. Bu fon kaynağı da ekonomik hayata geçirilerek ülkemizin kalkınmasında önemli bir rol üstlenecektir.

---

⁴ Haydar Arseven, Sigorta Hukuku, Beta Yayınları, 1. Basım, İstanbul, 1987, s.21

-Sigortanın üçüncü yararı ise kişilerin geleceğin getireceği risklerden korkmadan, güvenli bir şekilde çalışmasını sağlamak ve yeni teşebbüslere girmesini olanak vermesidir.

-Dördüncü yararı ise rizikoları önlemesidir. Rizikolar tamamen önlenebilse sigortaya ihtiyaç kalmazdı ancak bunun olmayacağına göre imkanlar nispetinde bunun önlenmesi gerekir. İşte bu yüzden sigorta gerekmektedir.

1.1.3. Sigortacılığın Tarihçesi

Sigortacılığın ne zaman başladığı kesin olarak bilinmemekle beraber sigortacılığın ilk olarak Akdeniz de ve İtalyanlar tarafından yapıldığı söylenebilir⁵.

Sigorta işlemleri tarih boyunca çeşitli zamanlarda tamamen birbirinden ayrı safhalarda tetkik edilebilir. İlk sigortanın nüvesini teşkil eden emniyet hissi ile yapılmış muameleleri, gerçek anlamda sigorta adı ile adlandırmayıp M.R.S. Pichanın (Element de Assurance Terrestre) adlı eserinde isimlendirdiği gibi, (Preassurance) sigorta öncesi ve devrimizde anlaşılan sigorta yada modern sigorta yada (Assurance Moderne) denilebilir⁶.

Sigorta hukuku bakımından yeni devirleri 17. asırdan itibaren başlatmak mümkündür. Bundan önceki devir esas itibariyle örf ve adet hukukuna dayanan zaman dilimiydi. Bundan sonraki devir konuyu kanunlarla ve kararnamelerle nizamlama devri olarak görülebilir⁷.

---

⁵ Ali Bozer, Sigorta Hukuku, 2. baskı, Ankara, 1981, s.4.

⁶ Muhterem Çetinoğlu, Türkiyede Sigortacılığın Teknik Esasları Üzerine İncelemeler, 1.baskı, İstanbul,1984, s.1.

⁷ Haydar Arseven, a.g.e. , s.11

1794 tarihli Prusya Kanunu Sigortacılık tarihi açısından önemli bir yeniliktir. 19. asrın başlarında Alman, Avusturya, İngiliz kanunları ve yeni devirlerde değişik ülkelerin kanunları takip eder. 19. asırdan itibaren sigorta şirketlerinin murakabesi ile ilgili kanunlar ve reasürans şirketleri ortaya çıkar⁸.

Ülkemizde ise ilk defa yabancı sigorta şirketleri çalışmaya başlamıştır. Yerli ve yabancı sigorta şirketleri olarak Türk sigortacılık tarihini 4 safhada inceleyebiliriz.

1- 1872-1905 tarihleri arası. Sigorta faaliyetleri ülkemizde 19. yüzyılın sonlarında başlamıştır. 1872 tarihinde ülkemizde ilk defa "Imperial, Sun Northern ve North British" adlı İngiliz sigorta şirketleri faaliyetlere başlamış ve daha sonraki yıllarda Fransız Şirketi olan "La Fonsiyer" adlı şirket ülkemize gelmiştir ve daha sonra diğer yabancı sigorta şirketleri ülkemizde faaliyet göstermeye başlamışlardır.

2- 1906-1914 dönemi. Bu devrede sigorta sektörümüz yabancı sigorta şirketlerinin elindedir. Kapitilasyonlar ve tutuculuk, yerli sigortacılığın gelişmesine engel olmuştur. Bu devrede sigortacılık kanunu çıkarılmış olmasına rağmen, kapitilasyonlar hüküm sürdüğünden bu kanun uygulamaya sokulamamış ve sonraki 1914 tarih ve 49 sayılı kanunla yürürlükten kaldırılmıştır.

3- 1914-1927 dönemi. 1914 yılında 49 sayılı "Ecnebi Anonim ve Sermayesi Eshama Münkesim Şirketleri" ile "Ecnebi Sigorta Şirketleri Hakkında Muvakka Kanun" yürürlüğe kondu. Bu suretle sigorta şirketleri kayıtlara bağlanmış oldu.

---

⁸ Haydar Arseven, a.g.e. , s.11

4- 1927 yılından zamanımıza kadar olan devre. Bu devrede milli sigortacılığımızın daha yüksek düzeyde bir gelişme göstermiş, mevzuatlar düzenlenmiş ve sigortacılık sektörümüz gelişme göstermeye başlamıştır.

Şu anda ülkemizde 32'si Türk 17 yabancı olmak üzere 49 şirket çalışmalarına devam etmektedir. ve ayrıca 4 Reasürans şirketi faaliyet göstermektedir.

1.2.Sigortacılıkta Kullanılan Belgeler

1.2.1. Açıklama

Sigorta muamelesi hukuki olarak bir sözleşmeden başka bir şey değildir. Bu sözleşmeye göre, taraflar sözleşmede yazılı olan hükümler çerçevesinde sorumludurlar.

Mukavelede söz konusu olan taraflar

a) Sigortalı

Sigorta teminatından yararlanan kimseye denir. Sigortalı, sigorta ettiren aynı kişi olmayabilir. Sigortalı prim ödemenin yanı sıra, teminat altına alınan riskleri bildirmeye, bu riskleri azaltacak tedbirler almaya ve incelemeye izin vermekle yükümlüdür. Sigortalı özel kişi olabileceği gibi, tüzel kişide olabilir.

b) Sigortacı

Sigorta teminatı satan kimsedir. Sigortacı, yasalarda belirtildiği üzere, anonim şirket ya da karşılıklı sigorta birliği olarak tanımlanan kooperatif ortaklığı olmak zorundadır. Sigortacı, sattığı teminatın karşılığı olarak, sigortalı tarafından primlidir. Buna karşın, teminat ettiği risklerden sorumlu ve bu

risklerin vukuunda tazminat ödemeye yükümlüdür. Ancak bu yükümlülük sigorta meblağını aşmaz.

1.2.2. Sigorta Teklifnamesi

Sigorta teklifnamesi, sigortacının icabı bildiren bir soru kağıdıdır. Sigortacı tarafından hazırlanan teklifname sigortalı tarafından cevaplanır ve sigortacıya iade olunur. Sigortacı teklifnameyi tetkik eder ve muayyen bir süre içerisinde kabul yada reddeder. Sonucu sigortalıya bildirmek zorundadır. Sigortalı teklifnameyi imzalamakla teklifnamedeki bilgilerin doğru olduğuna kabul etmiş sayılır.

1.2.3. Poliçe

Poliçe, sigorta akdini hüküm icabı bildiren belgedir. Sigortacı, teklifnameyi inceleyip kabul ettikten sonra belli bir süre içinde sigorta kabulü ile ilgili bir belgeyi sigortalıya vermek zorundadır. Bu belgenin şekli ile ilgili herhangi bir hüküm yoktur. Poliçede en az aşağıdaki bilgilerin mevcut olması gerekir.

- Sigorta ettirenin adı soyadı , adresi,
- Sigortanın mevzuu,
- Risk meblağı,
- Prim tutarı ve ödeme şekli,
- Sigortanın süresi,
- Sigortacının imzası,

Bunların dışında, uygulamada genellikle poliçenin arkasına sigorta ilgili genel şartlar yazılır.

Poliçenin tanzim şekilleri

a) **Ferdi Poliçe** : Hayat, kaza sigortalarında olduğu gibi bir tek kişi adına düzenlenen poliçelere ferdi poliçe adı verilir.

b) **Grup Poliçesi** : Genellikle, kuruluşların personeli için düzenlenen ve kişiden fazla kişinin sigortalılığını belirten poliçedir.

c) **Abonman Poliçe** : Stok ve mallar için yani devamlı bir giriş çıkış hareketi gösteren mallar için düzenlenen poliçedir.

1.2.4. Tecditname

Poliçenin süresi sona erdiğinde, yeni bir poliçe düzenleme gereği olmaksızın poliçede belirlenen şartların aynı olmak üzere bir tecditname tanzim edilir.

1.2.5. Zeyilname

Poliçe geçerli olduğu sürece, poliçede yer alan şartların biri veya bir kaç değişikliği gösterdiği zaman sigortalı bunu sigortacıya bildirmek zorundadır. Bu değişiklik ile ilgili bir zeyilname düzenlenir. Zeyilname düzenlenmesi ve sigortalı ile sigortacı tarafından imza edilmesi poliçe iptali demek değildir. Poliçe hükümlerinin devam ettiğini ancak yanında, zeyilnamede belirtilen değişiklikleride gözönüne alınmış oluyor.

1.3. Ülkemizde Sigortacılık mevzuatı

1.3.1. Kanunlar

1.3.1.1. Sigorta Denetim Kanunu

Bu kanun özel sigorta hukukunun en önemli kaynaklarından biridir. Kanunun konusu sigorta şirketlerinin kurulması, bunların devlet tarafından kuruluşun tasfiyesine kadar hukuki, idari, teknik, mali bakımdan denetimi ile ilgilidir⁹.

Yürürlükte olan 21.12.1959 tarihli 7379 sayılı Sigorta Murakabe Kanunu son olarak 11.7.1987 tarihinde, 3379 sayılı kanunla değiştirilmiştir. Ancak o zamandan bu yana geçen süre içinde sektördeki gelişmeler ve duyulan ihtiyaçlar nedeni ile Sigorta Murakabe Kanununun yeniden gözden geçirilmesi zarureti hissedilmiş, özellikle serbest tarife sistemine geçilmesi, prim tahsilat sorunu, şirketlerin solvite durumu ve teminatların Avrupa Topluluğu direktifleride (uyum yasaları) dikkate alınarak yeniden düzenlenmesine ihtiyaç duyulması, sigorta şirketlerinin ihtisaslaşmaya göre kurulmaları, ve örgütlenmeleri, mali yapılarının ve çalışma organizasyonlarının kuvvetlendirilmesi gereği, aracılardan uygulamalar ve ihtiyaçlar dikkate alınarak yeni bir düzene kavuşturulması gereği, sigorta sözleşmesi ve prim tahsiline ilişkin Türk Ticaret Kanununun bazı maddelerinde değişiklikler yapılmasına ihtiyaç duyulması gibi nedenler ile Hazine Müsteşarlığınca sigorta faaliyetlerinin düzenlenmesi ve denetimi hakkındaki kanun tasarısı hazırlanmıştır. Tasarının en kısa zamanda Türkiye Büyük Millet Meclisinden geçmesi beklenmektedir. Tasarı kanunlaşır ise eksiklikler büyük ölçüde giderilmiş olacaktır.

---

⁹ Haydar Arseven, a.g.e. , s. 24.

1.3.1.2. Sigorta Sözleşme Kanunu

29.6.1965 günlü ve 6763 sayılı olup 1957 yılında yürürlüğe giren Türk Ticaret kanununun 5. kitabında 1263- 1479 maddeleri arasında bulunan sigorta sözleşme kanunu 1926 tarihli eski Kara Ticaret Kanunu ile 1929 tarihli Deniz Ticaret Kanununun sigorta ile hükümlerinin biraraya getirilmesi ve biraz değiştirilip 1264. madde ile geniş bir şekilde emredici hükümlere bağlanması sonucu meydana gelmiştir. Bu kanun sigorta akitlerinin hangi şartlarda ve şekil açısından nasıl yapılması gerektiğini anlatan maddelerden oluşmaktadır.

1.3.1.3. Diğer Kanunlar

Sigorta denetim kanunu ve sigorta sözleşme kanunundan ayrı olan ve sigortacılığa yön veren diğer kanunlarda vardır bu kanunlar diğer iki kanun gibi genel nitelikli olmayıp daha özel nitelik taşıyan kanunlardır. Bu kanunlar şunlardır.18.10.1983 gün ve 2918 sayılı Karayolları Trafik kanunu ve 1160 sayılı Mükerrer Sigorta Hakkındaki kanundur.

1.3.2. Bakanlar Kurulu Kararları, Tüzükler, Yönetmelikler ve Tebliğler

Sigortacılık esnek, ihtiyaçlara göre devamlı değişiklikler gerektiren ve her an değişebilecek yapıda olması gereken bir çalışma dalıdır. Ancak kanunların değişmesi çok zor ve uzun zaman aldığından özellikle şirketlerin denetimi yönünden idareye geniş yetkiler tanınmaktadır. İdare bu yetkileri Bakanlar kurulu kararları, tüzükler, yönetmelikler ve tebliğler aracılığı ile kullanır. Bunda bakanlar kurulu kararları, tüzükler, yönetmelikler ve tebliğler hukukun kaynakları arasında önemli bir yer tutarlar. Sigorta şirketleri açısından önemli sayılabilecek olanları ise şunlardır.

- Sigorta ve Reasürans aracıları hakkındaki yönetmelik (24.10.91. gün 21031 sayılı) Bu yönetmeliğin amacı sigorta ve reasürans aracılarının, nitelik, kuruluş, çalışma ve denetimi ile sigorta primlerinin ödenme ve aracı komisyonlarının tespiti esaslarını düzenlemektir.

- Türkiye Sigorta ve Reasürans Şirketleri Birliğinin çalışma esas ve usulleri hakkındaki yönetmelik (30.1.1989 gün ve 20065 sayılı),

Bu yönetmeliğin amacı, Türkiye Sigorta ve Reasürans şirketleri birliğinin ve organlarının görevleri, çalışma usulleri, yetkili organının alacağı kararların uygulanması esas ve usulleri ile ilgili diğer hususları düzenlemektedir.

-Sigorta ve Reasürans Şirketlerinin kuruluşu ve çalışma esaslarına ilişkin yönetmelik,

- Merkez Bankası genelgesi,

- Sigorta eksperleri yönetmeliği,

- Sigortacılıkta yurtiçi saklama payı ve reasürans kapasitesini arttırma sistemine ilişkin karar,

Yukarıda sayılanlar bunlar arasında önemlilik arz eden belli başlılarıdır. Daha bunlar gibi birçok bakanlar kurulu kararı, tüzük ve yönetmeliklerin de mevcut olduğunu göz önünde bulundurmak gerekir.

1.4. Sigorta Şirketlerinin Organizasyon

1.4.1. Hukuki Organizasyon (Kuruluş Şekilleri)

Sigorta Şirketlerinin hukuki, organizasyonu, ülkelere göre farklılık göstermekle birlikte, genellikle karşılıklı sigorta birliği yada anonim şirket şeklindedir.

Türk sigorta mevzuatı, sigorta şirketlerinin anonim ya da kooperatif şirket şeklinde kurulacağını kabul eder.

Karşılıklı Sigorta Birliği olarak adlandırılan hukuki organizasyon aslında bir kooperatif şirket türüdür. Şirketin ortakları sigortalılardır. Şirketin sermayesini bilançodaki dağıtılmamış karlar oluşturur. Elde edilen karın bir kısmı poliçe temeddüsü olarak ortaklara dağıtılırken, kalanı kuruluşa alıkonur.

Anonim şirket türündeki hukuki organizasyonlarda, sigorta teminatı üçüncü kişilere de satılarak aktarılır. Sigorta primi öncedende belirlendiği gibi risk derecesine göre belirlenmiş olan prim oranında değişmezliği söz konusudur.

1.4.2. Sigorta Şirketlerinin İç Organizasyonu

Sigorta işletmeleri genellikle yönetim ve organizasyonda ve bölümlere ayırmada ve bölümler arasındaki ilişkilerin düzenlenmesinde farklı ilkeler benimsemişlerdir. Bu esasların seçilişine objektif faktörlerin yanında bazı subjektif faktörlerin de büyük ölçüde etkide bulunduğu meydandadır¹⁰. Durum böyle olunca sigorta işletmelerinin organizasyon yapıları farklı farklı olmaktadır. Yinede bütün işletmeler için geçerli olan bazı genel ilkeler ve işletme içi bünye

---

¹⁰ Kamuran Pekiner, Sigorta İşletmeciliği, Sermet Matbaası, 1. Basım, İstanbul, 1974, s. 97

ile ilgili özellikler tespit edilebilir. Bir sigorta işletmesinde organizasyon çalışması yaparken göz önünde bulundurulması gereken hususlar şunlardır.

1. Sigorta işletmesinin tek branşta mı faaliyet göstereceği yoksa birkaç branşta mı faaliyet göstereceğinin belirlenmesi,

2. Yönetimin merkeziyetçi mi? Yoksa yetkileri paylaşan bir şekilde mi olacağını saptanması,

3. Teknik gelişmelere uymak zorunluluğu da sigorta işletmesinin yönetim şekline etki eden bir faktördür¹¹.

4. İşletme içindeki iş ve bilgi, belge akımına en uygun olacak ve bu işlerin en hızlı biçimde yapılmasını sağlayacak departmanların uygun olarak yerleştirilmeleri.

1.4.2.1. Genel Yönetim Bölümleri

Genel yönetim bölümünün görevi, işletme içerisindeki koordinasyonu sağlamak ve işletmenin esas konuları ile ilgili kararları almak, işletmenin yönetimi ile ilgili hususları kararlaştırmaktır. Genel yönetim bölümü şu bölümlere ayrılır.

1.4.2.1.1. Yönetim Kurulu

Yönetim kurulu şirketin en üst karar organıdır. Genel müdürlük hizmetlerinin ilgili yasa ve yönetmeliklere uygun olarak yürütülmesini sağlamak amacıyla gerekli kararları alır. Alınan kararların uygulanması ile ilgili koordinasyon ve işbirliğini sağlar. Genel müdürlük hizmetlerinin ilgili yasa ve yönetmeliklere uygun olarak yürütülmesini denetler.

---

¹¹ Kamuran Pekiner, a.g.e. s. 102

Yönetim kurulu, karşılıklı sigorta birliği dışında kalan sigorta işletmelerinde ortaklar, karşılıklı sigorta birliğinde ise sigortalılar tarafından seçilir. Yönetim kurulu işletmeyi yönetirken bazı komiteler kurar. Bu komiteler işletmenin yönetiminde söz sahibidirler. Bu komiteler şunlardır. Yönetim komitesi, finansman komitesi, kontrol komitesi, sigorta tetkik komitesi gibi. Bu komiteler sigorta şirketinin en yetkili mercileridir. Bu komitede alınan kararlar ile sigorta şirketi yönetilir.

1.4.2.1.2. Genel Müdür

Genel müdür, yönetim kurulu tarafından atanır. Genel müdür, yönetim kurulunun doğal üyesi olup, yönetim kurulu adına, yönetim kurulu kararlarına, ilgili yasa ve yönetmeliklere uygun olarak şirketin hedef ve politikasına uygun faaliyetleri düzenler, yürütülmesini sağlar ve kontrol eder. Genel müdür, yurt dışı seyahatlerinde genel müdür yardımcılarında birini vekil tayin etmeye yetkilidir. Genel müdür, faaliyetlerin yürütülmesinden dolayı yönetim kuruluna karşı sorumludur.

1.4.2.1.3. Genel Müdür Yardımcıları

Genel müdür yardımcısı, sigorta işletmelerinde işletmenin yönetilmesinde genel müdürden sonra en yetkili kişidir. İşletmede kontrol yetkisine sahiptir. Genel müdür yardımcısı şirket organizasyonunun gerektirdiği sayıda genel müdürün teklifi ve yönetim kurulunun onayı ile atanır. Genel müdür yardımcısı arasındaki görev taksimini genel müdür tesbit eder. Yönetim kurulu sekreteryalığı, genel müdür tarafından tayin edilen genel müdür yardımcılarında birisi tarafından yürütülür. Genel müdür olmadığı zaman onun yerine vekalet edebilir. Genellikle sigorta şirketlerinde üç tane genel müdür yardımcısı bulunur. Bunlar, mali genel müdür yardımcısı, teknik genel müdür yardımcısı ve pazarlamadan sorumlu genel müdür yardımcısıdır. Bu

genel müdür yardımcılarını kendileri ile ilgili alt bölümleri yönetirler ve alt bölümlerinin yaptıkları işlerden sorumludurlar.

1.4.2.2. Dış Hizmetler Bölümü

Dış hizmetler bölümü uygulamada acenteler departmanı diye de anılır. Bu bölüm şubelerin açılacağı yerleri tespit etmek, acentelerle ilgili karar almak, prodüktörleri işe almak gibi görevler yüklenmiş bulunmaktadır.

1.4.2.3. Yatırım Bölümü

Sigorta işletmeleri yüksek meblağlarda fon topladıklarından bu topladıkları fonları hangi alanlara yatıracaklarına karar veren bölümdür. Bu bölümde genelde yatırım uzmanları görev yapmaktadır. Ancak sigorta şirketinin yapacağı bu yatırım alanları Sigorta Denetim Kanununa aykırı olmamalıdır.

1.4.2.4. Denetim Bölümü

Sigorta işletmeleri büyüyüp karmaşıklıktıkça hataların meydana gelmesi kaçınılmazdır. Sigorta işletmeleri hem kendi çıkarları açısından hem de toplumun çıkarları açısından yapacakları hataları minimum seviyeye indirmeleri gerekmektedir ve bu yüzden sigorta şirketlerinde iç denetim bölümü de diyeceğimiz denetim bölümü mevcuttur. Denetim bölümü belli zaman aralıkları ile şubeler, acenteler, işletmenin çeşitli bölümlerinde yapacağı denetlemelerle teknik ve muhasebe yönünden yapılan hataları bularak bu hataları ortadan kaldırmaya çalışır. Muhasebe yönünden denetimde hesaplar üzerinde olur. Muhasebe servisinde çalışanların genel yönetimce saptanan esaslara uyup uymadıkları, hesap planını amaca uygun olarak kullanıp kullanmadıkları, sunulan raporların gerçekçi raporlar olup olmadığını araştırır ve sonuca bağlar. Ancak bu denetim işlemi yönetimin amaçları doğrultusunda yapıldığından tamamen

objektif bir denetim çalışması olmayabilir ama yine de ülkemizdeki diğer şirketleri dikkate alırsak, sigorta şirketlerinin iç denetimi bayağı etkindir.

1.4.2.5. Aktüerya ve İstatistik Bölümü

Aktüerya bölümü aktüerlerin çalıştığı bölümdür. Bu bölüm genellikle hayat bölümüne bağlı olarak çalışır. Mal sigortası bölümleri içinde istatistiklerden yararlanır. Aktüerler, "matematik sonuçları ancak istatistik verileri kullanmak suretiyle ulaşabilirler. İstatistikçiler geçmişin tecrübelerinden yararlanarak buldukları verileri aktüerlerin istifadesine sunarlar.

1.4.2.6. Reasürans Bölümü

Sigortacı sigorta meblağının kendi imkanlarını belirleyen brüt konservasyonunu aşan kısmını diğer sigorta şirketlerine aktarır yani tekrar sigorta ettirir. Bu tekrar sigorta ettirme işlemi bir reasürans faaliyetidir. Bu işlemler her bölüm tarafından ayrı ayrı yapılır ve yahut özel bir bölüm kurularak bütün işlemler bu bölümde gerçekleştirilir.

1.4.2.7. Hukuk Bölümü

İşletmede meydana gelebilecek her türlü hukuki anlaşmazlıkları çözebilmek üzere hukuk bölümünde sigorta hukuku konusunda uzman avukatlar mevcuttur. Bu avukatlar şirketle ilgili her türlü hukuki anlaşmazlıklara çözüm bulmaya çalışırlar.

1.4.2.8. Personel Bölümü

İşletmede çalışanlarla ilgili bütün işlemlerin yapıldığı bölümdür. İşletmenin faaliyetlerine devam edebilmesi için gerekli personelin hazır bulunması bu bölümün en önemli görevidir. Ayrıca ücretlerin tespiti, SSK ile ilgili işlemlerin yürütülmesi, yıllık izinlerin düzenlenmesi ile ilgili görevleri vardır.

1.4.2.9. Hasar Bölümü

Meydana gelen hasarların tutarının tespiti ve tazminatın ödenmesi ile ilgili faaliyetlerin gerçekleştirildiği bölümdür.

1.4.3. Sigorta Şirketlerinin Dış Organizasyonu

Sigorta işletmelerinin amaçlarından biride istihallerini arttırmaktır. İstihalleri artan işletme ekonomik bakımdan kuvvetli bir bünyeye sahip olur. İşte bu istihallerini arttırabilmek için toplumla temasa geçmek zorundadırlar. İşte temasa geçebilmek için gerekli dış organizasyonun bulunması gerekir. Dış organizasyonun en iyi bir biçimde olması ve iyi örgütlenmesi şirketin büyümesi için en önemli bir aşamadır. Sigorta şirketlerinde genel olarak dış organizasyonunda şu bölümler bulunur.

1.4.3.1.Acenta

Türk Ticaret Kanunumuz acenteyi şöyle tanımlamaktadır. "Ticari mümessil, ticari vekil, satış memuru veya müstahdem gibi tali bir sıfatı olmaksızın bir mukaveleye dayanarak muayyen bir yer veya bölge içinde daimi bir surette ticari bir işletmeyi ilgilendiren akitlerde aracılık etmeğe veya bunları o işletme adına yapmayı meslek edinen kimseye acente denir."

Sigorta şirketleri için acentenin önemi çok büyüktür.Çünkü genel olarak sigorta şirketlerinin yaklaşık toplam prim istihsalinin yüzde yetmişbeşi acentalar tarafından gerçekleştirilir. Ülkemizde acentalar A ve B tipi sigorta acenteleri olarak sınıflandırılmaktadır. A tipi sigorta acentalari sigorta şirketi veya şirketleri ile akdettikleri sigorta sözleşmesi uyarınca sigorta sözleşmeleri düzenlemeye ve söz konusu sigorta şirketi veya şirketleri namına primleri tahsil etmeye yetkili acentelerdir. B tipi sigorta acenteleri ise sigorta şirketi veya şirketleri namına prim tahsil etmeye yetkili olup sigorta sözleşmesi düzenlemeyen sigorta acentelerdir.

1.4.3.2. Banka Şubeleri

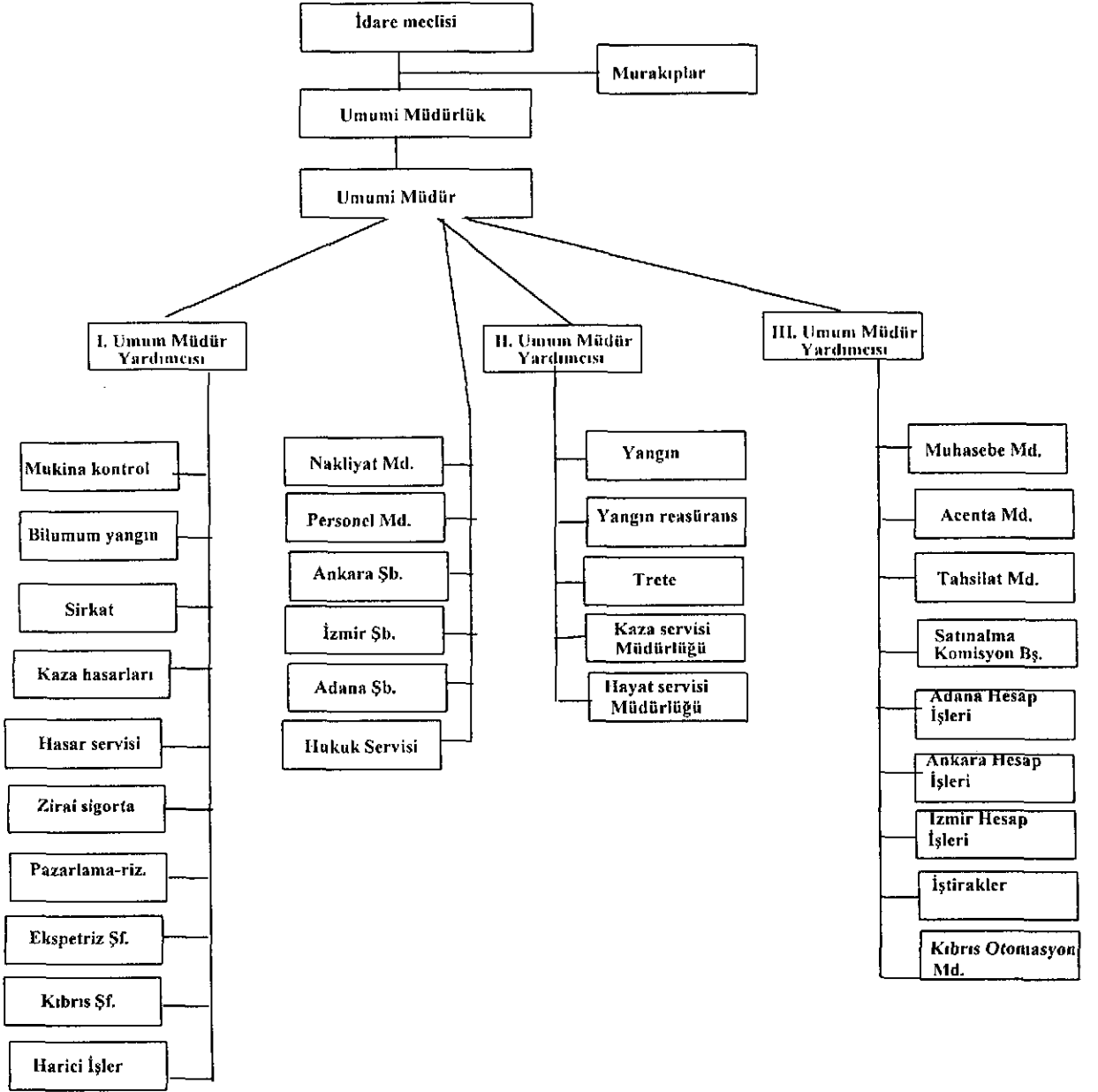
Yürürlükteki kanunlar uyarınca şirket Türk uyruklu bankaları imzalanacak sigorta acenteliği sözleşmesi çerçevesinde şirket namına prim tahsil etmek üzere B tipi sigorta acentesi tayin etme hakkına sahiptir ve banka şubeleri genel olarak prim istihsalinin yaklaşık yüzde oniki, onüçünü gerçekleştirmektedirler.

1.4.3.3. Prodüktörler

Prodüktörlük herhangi bir sigorta şirketinde doğrudan doğruya memur ve müstahdem bulunmayan muhtelif sigorta branşları hakkında sigortalanmak isteyenleri bilgilendiren sigorta mukavelelerini izhar yetkisine haiz ve teşebbüslerinin neticesi olarak komisyon almak suretiyle iş temin eden hakiki ve hükmi şahıslara sigorta prodüktörü denir. Sigorta işletmelerinde prodüktörlerin kullanılma oranları yavaş yavaş azalmaktadır. Sigorta şirketleri günümüzde acenteler ve banka şubeleri aracılığı ile faaliyetlerini genişletme yoluna gitmektedirler.

1.4.3.4. Genel Vekil

Yabancı sigorta şirketleri Türkiyede faaliyet gösterdiklerinden, şirketi ülkemizde temsil edecek kanuni temsil yetkisine sahip ve her türlü işten sorumlu kişinin mevcut olması gerekmektedir. Bu kişiler bu şirketler adına tüm işlemleri yaparlar. Genel vekil ülkemizde yabancı sigorta şirketleri tarafından kullanılmaktadır.

Şema: 1
Sigorta İşletmesi'nin
Organizasyon Şeması.

1.5. Sigorta Şirketlerinde Yapılan Denetimler

Sigorta işletmeleri 1800'li yıllardan itibaren artan oranlarda denetime tabi tutulmuşlardır. Hatta sigorta işletmelerinin denetimi bir ölçüde bankaların denetiminden daha etkin ve kuralcıdır ve böyle olması da gerekir, çünkü sigortacılık bilgisizliğe, dikkatsizliğe, ekonomik esaslara uygun olmadan çalışmaya uygun bir sektör değildir. Sigortanın sözlük anlamı da zaten teminat ve emniyet verme anlamı taşır. Sigorta işletmeleri trilyonlara varan paraları tasarruf ederler ve bu tasarruf ettikleri parayı çeşitli yatırım alanlarında kullanırlar. Bu para şirketin parası değil sigortalıların parasıdır. Sigortalıları korumak amacıyla sigorta şirketlerine yapılan denetimin en ağır biçimde uygulanması gereği ortaya çıkmaktadır. Ülkemizde sigorta şirketlerinde yapılan denetimleri şöyle sıralayabiliriz.

1.5.1. Devlet Tarafından Yapılan Denetim

Devlet tarafından yapılan denetim Sigorta Murakabe Kanunu çerçevesinde yapılır. Sigorta Murakabe Kanununa göre sigorta ve reasürans şirketleri ile sigorta ve reasürans aracılığı hizmeti yapanlar, sigorta eksperleri ve bu kanun kapsamına giren konular da faaliyet gösteren diğer kişi ve kuruluşlar bu kanun hükümlerine göre Sanayi ve Ticaret bakanlığı tarafından murakabe olunur denmektedir. Ancak bu yasayla Sanayi ve Ticaret Bakanlığın verilmiş bulunan görev ve yetkiler 18.12.1987 tarih ve 303 sayılı Kanun Hükmündeki Kararname ile Başbakanlığa devredilmiş bulunmaktadır.

Bu kanunla verilen denetim görevlerini yapmak üzere tüzel kişiliğe haiz Sigorta Murakabe Kurulu kurulmuştur.

Başbakanlık, sigorta ve reasürans şirketleri ile sigorta ve reasürans aracılığı hizmetleri yapanlar, sigorta eksperlerinin ve bu kanun kapsamına giren konularda faaliyet gösteren diğer kişi ve kuruluşların bütün işlemlerini Sigorta Murakabe Kurulu marifetiyle teftiş ve murakabe eder.

Devlet tarafından yapılan denetim faaliyetleri içerisinde en önemlisi mali yönden yapılan denetimdir. Mali yönden yapılan denetimde sigortalıların çıkarlarının ön plânda tutulup tutulmadığı sigorta işletmesinin yapacağı yatırım sahalarını göstermek, işletmenin emniyet, likidite ve rantabilite kuralları ile bağdaşacak bir yatırım politikasına sahip olup olmadığının denetlenmesidir.

Mali yönden denetim, sermaye, primler, masraflar, ihtiyatlar, yatırımlar veya değerlendirme konuları ile ilgilidir.

Ayrıca devlet hukuki, teknik, muhasebe ve tasfiye yönünden de denetim yapmaktadır.

Sigorta Murakabe Kurulu tarafından denetime tabi tutulan sigorta şirketlerinin faaliyet sonuçları hakkında her sene bir rapor hazırlanır. Bu rapor tamamen veya kısmen neşredilebilir ve ilgililer bu raporlardan şirket hakkında bilgi sahibi olabilirler.

Sigorta şirketleri, murakabe elemanlarına bütün hesap, kayıt, defter ve vesikaları ibraza mecburdurlar.

1.5.2. Milli Reasürans T.A.Ş. Tarafından yapılan Denetim

Reasürans sigortanın daha iyi işleyebilmesini sağlar. Bu itibarla reasürans hem bir kontrol organı, hem de sigorta ettirenler, sigortalılar, lehdar ve üçüncü şahıslar için teminattır. Sigorta işletmeleri mali bünyelerine göre belli bir

meblağın üzerinde sigorta akdi yapamazlar. Böylece sigorta şirketi bir taraftan kendilerine gelen işleri reddetmek istemezken, diğer yandan mali durumun üstünde bir rizikoyu teminat altına almaktan kaçınırlar. Ancak yine de bu gibi rizikoları teminat altına alırlar ve kendi mali durumu üzerindeki kısmı bir başka sigorta şirketine tekrar sigorta ederler. Ülkemizde, sigorta şirketleri reasüransa tabi tutulacak kısımdan bir kısmını zorunlu olarak Milli Reasürans T.A.Ş.'ne reasüre (yeniden sigorta) ederler. Milli Reasürans T.A.Ş. reasüransa tabi kısım üzerinde belirli bir oranda tekel hakkına sahiptir. Milli Reasürans T.A.Ş. kendi tekelindeki sigorta poliçelerini, prim alacağını tahsil maksadı ile takip eder. Bu suretle sigorta şirketleri kanuna uygun şekilde hareket etmek zorunda kalırlar.

Milli Reasürans T.A.Ş. , hayat branşı hariç her nevi sigortalara tatbik edilen tarife fiyatlarını ve sigorta poliçesi şartlarını rizikonun gerçekleşmesi halinde kararın tesbitini kontrol eder.

Ancak ülkemizde Milli Reasüransın denetleme yetkisinin olmasına rağmen sigorta şirketleri ile aralarında yapmış oldukları gayri resmi centilmenlik anlaşmaları ile bu haklarını yeterince kullanmamaktadır.

1.5.3. Sigorta ve Reasürans Şirketleri Birliğinin Denetimi

Sigorta ve Reasürans Şirketleri Birliği, sigortacılık mesleğinin gelişmesini, şirketler arasında dayanışmanın teminini, şirketlerin sigortacılık mesleğinin gerektirdiği düzen ve disiplin içerisinde ekonominin ihtiyaçlarına uygun olarak çalışmalarını sağlamak ve haksız rekabeti önlemek üzere gerekli kararları almak ve uygulamak üzere kurulmuştur.

Sigorta ve Reasürans Şirketleri Birliğinin görevleri ise şunlardır.

1. Kanun ve yönetmelik hükümleri ile genel kurul ve yönetim kurulu kararlarına aykırı hareket edenler,

2. Şirketler arasında haksız ve meşru olmayan rekabet yapanlar veya mesleki yeknesaklığı bozucu eylemlerde bulunanları,

3. Şirketlerin itibarını kırabilecek veya şöhretine zarar verebilecek bir hususu isnad edenler veya bu yolda asılsız haberler yayanlar hakkında gerekli denetim işlemleri yapar. Ayrıca bu denetim işlemlerinin yanında disiplin kavuşturması yaparak, kovuşturmanın sonucuna göre

a) Uyarma cezası vermek

b) Kınama cezası vermek

c) Yasal işlem

gibi cezai müeyyideler vermek hakkına sahiptir.

2. SİGORTA ŞİRKETLERİNİN BAĞIMSIZ DENETİMİ

2.1. Bağımsız Denetimin Tanımı

Bağımsız denetim, iktisadi faaliyet ve olaylara dair iddiaların önceden saptanmış ölçütlere uygunluk derecesini doğrulamak amacıyla tarafsızca kanıt toplama, bu kanıtları değerlendirme ve sonuçları ilgili kullanıcılara iletme amacını güden sistematik bir süreçtir¹².

Yukarıdaki tanımı incelediğimizde üç unsur önem arz etmektedir. Birincisi denetimin rastgele yapılan bir faaliyet değil sistematik bir süreç olduğudur¹³. İkinci olarak denetçi finansal tablolarda yer alan iktisadi faaliyet ve olaylara ilişkin iddiaların önceden saptanmış olan ölçütlere uygunluk derecesini belirlemek amacıyla tarafsızca kanıt toplar ve bu topladığı kanıtları değerlendirir. Finansal tabloların denetlenmesinde kriter olarak alınan önceden saptanmış ölçütler. Genel kabul görmüş muhasebe ilkeleridir¹⁴. Sigorta şirketlerindeki mali tablolarının incelenmesindeki amaç sigorta şirketinin mali durumunu, faaliyet sonuçlarını ve mali durumundaki değişimleri genel kabul görmüş muhasebe ilkelerine uygun olarak sunduklarına ilişkin güvenilirlikleri konusunda bir görüş bildirmektir¹⁵. Denetim kayıtların ve belgelerin doğruluğu ve bütünlüğü ve güvenilirliğinin doğrulanması amacıyla icra edilir¹⁶. Bu amaca ulaşabilmek için denetçiler, iç kontrol sisteminin incelenmesi ve değerlendirilmesi, belgelerin araştırılması, varlıkların gözlenmesi, işletme içinde ve dışında soruşturma

---

¹² Temel Denetim Kavramları Açıklaması, American Accounting Association, Sarasota, Florida, 1971, s.2.

¹³ Joyce C. Lambert, Introduction to Auditing, Auditing Concepts Standarts-Procedures edited by Thomas d. Hubbard, John R. Johnson, Ann B. Pushler, Pame Publications inc. , Houston, 1986, s. 4

¹⁴ Arthur W. Holmes, Auditing-Principles and Procedure, Third Editions, Richard D. Irwin inc. Chicago, 1951, s. 1.

¹⁵ Statement on Auditing Standards no. 1, Codification of Auditing Standards and procedures, AICPA, Newyork, 1973, s 65

¹⁶ Arthur W. Holmes, a.g.e., s.1

yapılması yolu ile gerekli kanıtları toplar¹⁷. Üçüncü önemli unsur ise sonuçların ilgili kullanıcılara iletilmesidir¹⁸. Denetçi bu sonuçları denetim raporunda açıklamak suretiyle ilgili kişilere duyurur. Denetim raporu olumlu veya olumsuz olabileceği gibi şartlı ve görüş bildirmekten kaçınma biçiminde de olabilir.

2.2.Sigorta Şirketlerinin Finansal Tablolarının Denetiminin

Amacı

Sigorta şirketlerinin finansal tablolarının denetiminin amacı, şirketin finansal tablolarının genel kabul görmüş denetim ve muhasebe ilkelerine, Türk Ticaret Kanunu, Vergi Kanunları ve Sigorta Murakabe Kanununa uygun olarak yapılıp yapılmadığının incelenmesidir.

Finansal tablolar şirketin finansal durumunu ve faaliyet sonuçlarını gösteren tablolardır. (Örneğin bilanço, gelir tablosu, fon akım tablosu, nakit akım tablosu, kar dağıtım tablosu, öz sermaye değişim tablosu ve satışların maliyeti tablosu) Denetçi bu finansal tablolarda açıklanmış bilgilerin işletmenin politikalarına ve genel kabul görmüş muhasebe ilkelerine uygunluğuna paralel olarak yeterlilik anlayışı ve olgusuna göre karar vermektedir. Çünkü finansal tabloların denetlenmesi işletme ile ilişkide bulunan üçüncü kişiler için çok önemlidir.

Sigorta şirketlerinin finansal tablolarının bağımsız olarak denetlenmesi şirketin finansal durumunu ve faaliyet sonuçlarını ilgili taraflar olan (ortaklar, sigortalılar, acentalara, devlete, kredi verenlere, Sigorta Murakabe Kuruluna, reasürans şirketlerine ve Sigorta ve Reasürans Şirketleri Birliğine vb.) tarafından güvenli ve rasyonel olarak değerlendirilmesini sağlar ve bağımsız uzman bir kişi

---

¹⁷ Walter B. Meigs, E. John Carsen, Robert F. Meigs, Principles of Auditing, Sixth Edition, Richard D. Irwin, Inc. , Illinois, 1977. s.4.

¹⁸ Joyce C. Lambert.a.g.e. s.4.

tarafından yapılan denetim faaliyetinin gerçekleştirilmesi işletme politika ve yordamlarına uyulduğu konusunda bilgi ve güvence verir.

Ayrıca başka bir açıdan denetimin amacı, sigortalıların çıkarlarını göz önünde tutarak, sigorta şirketinin yapacağı yatırım sahalarını göstermek, işletmenin emniyet, likidite ve rantabilite kurallarına bağdaştıracak bir yatırım politikasına sahip olup olmadığının denetlenmesidir.

2.3. Sigorta Şirketlerinin Finansal Tablolarının Denetimini Diğer Şirketlerin Denetiminden Ayıran Özellikler

Sigorta şirketlerin finansal tablolarının bağımsız denetimi genelde bir ticaret ve üretim işletmesinin denetimi ile benzer özellikler göstermesine rağmen faaliyet konuları tamamen farklıdır.

Bu farklı faaliyet ve fonksiyonel konuları şöyle guruplayabiliriz.

- a) Sigorta şirketlerinin finansal tablo yapılarının 1994 yılında yürürlüğe giren Tek Düzen Muhasebe Sisteminde mevcut finansal tablolardan farklı oluşu,
- b) Sigorta şirketlerinin organizasyonunun diğer şirketlere göre özellikler göstermesi,
- c) Sigorta şirketlerinin hesap planının diğer şirketlere göre bir ölçüde değişik olması ve kendine özgü hesapların oluşu,
- d) Sigorta şirketlerinin bağımsız denetiminde denetçinin denetim riskinin, sigorta şirketlerini Sigorta Murakabe Kurulu tarafındanda sıkı bir şekilde denetlendiğinden denetim riskinin ticaret ve üretim işletmelerine göre daha düşük olması,

e) Denetçinin denetim faaliyetini gerçekleştirirken güvenilir bilgi alabileceği bir kurul olan Sigorta Murakabe Kurulunun var oluşu,

f) Denetçinin sahip olması gereken bilgilerin diğer şirketlerin denetiminde sahip olunması gereken bilgilerin yanında sigorta muhasebesi, Sigorta Murakabe Kanunu ve sigortacılıkla ilgili diğer mevzuata hakim kişilerden olması zorunluluğu,

g) Denetçinin her alanda yardım alabileceği sigorta şirketine bağımlı iç kontrol departmanının mevcut oluşu,

2.4. Sigorta Şirketlerinde Denetim Süreci

Denetim süreci birbirini izleyen çeşitli aşamalardan oluşur. Bu süreç müşterinin seçimi ve işin kabulü ile başlar, denetim çalışmalarının yürütülmesi ile devam eder ve denetim görüşünün raporlanarak açıklanması ile sona erer¹⁹.

Sigorta şirketlerinde yapılan denetim çalışmalarının kapsamı ve ağırlık derecesi denetimin sigorta şirketinde ilk defa yapıldığı yoksa tekrarlanan bir denetim çalışması olup olmadığına bağlıdır. Halen ülkemizde mevcut sigorta şirketleri ancak yeni yeni bağımsız denetimden geçmeye başlamışlar ve bu yüzden yapılan denetim çalışmasının kapsamı ve ağırlık derecesi zor ve yoğundur. Bu durum ise denetçinin bazı ek çalışmalar yapmasını gerektirir. Bu ek çalışmaların başında dönembaşı bakiyelerinin doğruluğunun tesbiti gelir. Hesapların dönem başı bakiyelerinin o dönemin mali tablolarına doğrudan etki yapacağı göz önüne alınarak bu bakiyelerin doğruluğu tesbit edilmeli, gerekirse önceki dönemlerden yararlanılarak yapılacak bu mutabakatların doğru olması sağlanmalıdır.

---

¹⁹ Ersin Güredin, Denetim, Beta yayınları, 5. Basım, İstanbul, 1993. s.65

Denetçi özellikle hazır değerler (kasa, banka, vb.), menkul kıymetler, alacaklar (sigortalılardan, acentalardan alacaklar v.b.), maddi duran varlıklar, teknik karşılıklar (cari riskler, muallak hasar, deprem hasar, hayat matematik, hayat muallak tazminat karşılığı), serbest karşılıklar (kıdem tazminatı karşılığı), kanuni ve olağanüstü yedekler, dağıılmamış karlar gibi hesaplarda yoğunlaştırmalıdır.

Sermaye piyasalarının gelişmeye başlaması ile beraber sigorta şirketleride bu piyasalardan pay alma gereği duymaya başlamışlardır. Sigorta şirketlerinin sermaye piyasalarına açılmak istekleriyle birlikte bağımsız denetimden geçme gerekleri de ortaya çıkmış ve bağımsız denetimi uygulamaya başlamışlardır.

Sigorta şirketlerindeki bağımsız denetim süreci genel olarak diğer şirketlerden farklı değildir. Ancak denetçilerin sahip olması gereken mesleki bilgiler bir ticaret ve üretim işletmesinin denetiminde sahip olunması gereken bilgilerden çok farklıdır ve bu konuda sektörün gerektirdiği bilgiye sahip olunması zorunludur. Bu yüzden sigorta şirketlerinde denetim süreci bu şirketlerin özellikleri göz önüne alınarak düzenlenmelidir.

Sigorta şirketlerinde bağımsız denetim süreci dört ana safhadan oluşur. Bu safhalar

- a) Müşterinin seçimi ve işin alınması
- b) Denetim faaliyetinin planlanması
- c) Denetim programının yürütülmesi
- d) Bulguların raporlanması

Bu safhaları aşağıda ayrıntılı bir biçimde incelemekteyiz.

2.4.1. Müşterinin Seçimi ve İşin Alınması

2.4.1.1. Denetim İşletmesinin Kabul Politikası Işığında Gerekli Bilgilerin Toplanması

Denetim çalışmasına başlayabilmek için ilk önce işin alınması gerekir. Denetim şirketi ilgili sigorta şirketiyle görüşerek, topladığı çeşitli bilgileri değerlendirir ve bu bilgiler ışığında işin alınıp alınmayacağına karar verir. Denetim şirketi kendisine başvuran her müşteriyi kabul etmek zorunda değildir. Karar verirken denetim riski açısından belli unsurları göz önünde bulundurur ve denetim riskini dikkate alarak sigorta şirketiyle ilgili finansal ve finansal olmayan her türlü bilgiye başvurarak şirket hakkında ön bilgiye sahip olur. Denetçi bu bilgileri sigorta şirketinden elde edebileceği gibi Sigorta Murakabe Kurulunun o şirket ile ilgili raporlarından yararlanarak da elde edebilir. Ancak baş denetçinin sigorta şirketlerinin denetiminin ticaret ve üretim şirketlerinin denetimine göre daha kapsamlı, teknik ve mesleki bilgiler gerektirdiğinin bilmesi gerekir. Bu sebeble daha işi almaya karar verirken sigorta mevzuatına ve sigorta muhasebe sistemine hakim denetçilerin işletmesinde var olup olmadıklarında dikkate alarak hareket etmelidir.

Sigorta şirketleri denetim riski açısından ticaret ve üretim işletmelerinin denetim riskine göre daha düşüktür. Bunun nedeni ise sigorta şirketlerinin özel yasal iç kontrol sistemlerinin olması ve Sigorta Murakabe Kurulu tarafından denetime tabi tutulmalarıdır.

Müşteri kabul politikası ışığında bu ön bilgileri toplayan denetçi şayet bir önceki denetçi varsa bu önceki denetçiyle görüşmesi de kaçınılmazdır.

2.4.1.2. Bir Önceki Denetçi ile Görüşme

Denetçi yeni bir müşterinin alınmasına karar verirken o işletmeyi denetleyen eski denetçiden bazı bilgiler alması gerekir. Ancak bu bilgileri alabilmek için müşteri işletmenin onayını alması gerekir. Müşteri işletme bu onayı verirse denetçi eski denetçiden asgari bu bilgileri almalıdır²⁰.

- Yönetimin dürüstlüğü,
- Denetim görevinden ayrılmasının nedenleri,
- Muhasebe ilkelerinin uygulanması açısından yöneticilerin davranışları,
- Denetim sırasında karşılanmış olduğu önemli sorunlar hakkında vereceği bilgiler,

Denetçi bütün bu bilgileri göz önünde bulundurarak işin alınıp alınmayacağına karar verir,

2.4.1.3. Denetim Anlaşma Mektubu

Denetçi müşteri sigorta şirketi hakkında gerekli olan bilgileri topladıktan ve varsa önceki denetçi ile görüşme yaptıktan sonra işin alınmasına karar veren denetçi, bu kararını kendisi tarafından hazırlanıp imzalanan ve müşteriye gönderilen denetim anlaşma mektubu ile sonuçlandırır²¹.

Anlaşma mektubunun amacı yapılacak denetim kapsamı, koşullar, sınırlamalar, tamamlanacağı tarih gibi hususları müşteri sigorta şirketine açıklamaktır.

---

²⁰ Ersin Güredin, a.g.e. , s. 68

²¹ Ersin Güredin, a.g.e., s.70

Anlaşma mektubunda anlaşmanın yapıldığı tarih ile sözleşmede yer alan hususlar, denetim şirketinin bağlı oldukları odalara bilgi formu ile 15 gün içinde bildirilmelidir. Denetim şirketi ile sigorta şirketi arasında yapılacak anlaşma mektubunda en az şu hususlar bulunmalıdır.

- Sözleşmeyi yapan ilgililer,
- Denetimin kapsamı,
- Hazırlanacak tablolar,
- Zaman ve işgücü planlaması,
- Denetimin yapılacağı yerler,
- Denetim kapsamına alınacak süre ve dönem,
- Denetimin başlangıç ve bitiş tarihi,
- Varsa önceki dönem denetim yapan meslek mensubu,
- Raporun teslim edileceği tarih,
- Denetimde görev alacak elemanlar,

2.4.2. Sigorta Şirketlerinin Finansal Tablolarının Denetiminin Planlanması

Genel kabul görmüş denetim standartlarına göre denetim çalışmasının iyi bir şekilde planlanması gereği vurgulanmaktadır. Planlamadan kasıt somut bir faaliyetin gerçekleştirilmesi için izlenecek yolun belirlenmesidir.

Denetim planlaması ise planlamanın özel bir türü olarak denetim görüşüne ulaşmada denetçilerin faaliyetleri ne şekilde yürütecekleri hususundaki davranış düzenini ifade eder²².

Denetim planlaması işlevi, denetimin kapsamı, denetim sahalarının belirlenmesi, bu sahalarda uygulanacak denetim yöntem ve işlemlerinin tesbit edilmesi, işgücü ve zaman planlaması faaliyetlerinin gerçekleştirilmesi için izlenecek yolun belirlenmesi faaliyetlerinden oluşur²³.

Sigorta şirketlerinin finansal tablolarının denetiminde denetçinin amaçlara ulaşabilmesi için şirket hakkında gerekli ve yeterli derecede bilgi ile birlikte şirketin muhasebe prensipleri ve prosedürlerinin de tam olarak bilinmesi gerekir.

2.4.2.1. Müşteri Sigorta Şirketinin Faaliyetleri Hakkında Ayrıntılı Bilgilerin Toplanması

Denetlenecek olan sigorta şirketinin yapısının kavranması ve denetim süreci ile ilgili stratejinin hazırlanabilmesi için müşterinin seçimi sırasında alınan bilgilere göre daha ayrıntılı bilgiler toplanmalıdır. Denetçi bu topladığı bilgiler ışığında denetim stratejisini hazırlar.

Sigorta şirketini denetleyen denetçi asgari (en az) olarak aşağıdaki bilgileri devamlı çalışma dosyasında toplamalı ve saklamalıdır.

---

²² Ersin Güredin, a.g.e., s. 72

²³ F. Lerzan Kavut Akün, Konsolide Finansal Tabloların Hazırlanması ve Bağımsız Denetimi, İstanbul, 1990, s.69.

A) Genel Bilgiler

- 1- Şirketin ünvanı,
- 2- Hissedarlar ve hisse nispetleri,
- 3- Şirketin faaliyet konusu (sigorta branşlarına göre),
- 4- İşyerinin adresi, varsa bölge müdürlüklerinin adresi,
- 5- Özetlenmiş mali bilgiler,
  - Sermaye
  - Yedek akçeler
  - Teknik karşılıklar
  - Serbest karşılıklar
  - Vergi öncesi kar
  - Elde edilen primler

B) Personel Bölümü

- 1- Organizasyon şeması, işgörev ve nitelikleri el kitabı
- 2- Tüm Çalışanların dosyalarından hareketle isim, giriş tarihi, ünvan eğitim durumları ve benzeri listeler,
- 3- Ücretler ve ücret uygulama veterfi tabloları,
- 4- Yan ödemeler,
- 5- Personel sayısı ve dağılımı,

C) Muhasebe bölümü

- 1- Muhasebe personeli sayısı ve işlerinin ve görevlerinin dağılımı,
- 2- Muhasebe organizasyon şeması,

- 3- Muhasebe ve idari prosedürler,
- 4- Hesap planı,
- 5- Muhasebe uygulama araçlarının tesbiti,
- 6- Yönetime verilen raporlar,
- 7- İç muhasebe kontrol sisteminin güvenilirlik derecesi,

D) Pazarlama ve Üretim Çalışmaları

1-Primlerin sigorta branşlarına göre dağılımı,

a) Hayat Dışı,

-Yangın

-Nakliyat

-Kaza

-Makina montaj

-Dolu

-Hayvan

-Hastalık

b) Hayat

2- Primlerin tahsil yöntemleri,

3- Ödenen tazminatlar (branşlara göre),

4- Satış sözleşmelerinin (poliçe) düzeni ve sözleşme sistemi,

5- Ortalama sigortalı sayısı,

6- Varsa kendi bağlı olduğu gruptaki işletmelere yapmış olduğu sigortalar,

E) Satın Alma ve Teşkilat Yapısı

- 1- Yıllık satın alınanların parasal değeri,
- 2- Acentaların miktarı,
- 3- Prodüktörlerin miktarı,
- 4- Acentalık yapan banka şubelerinin miktarı,

F) Envanter

- 1- Envanter sayım metodları,
- 2- Fiziki sayımın süresi,
- 3- Fiziki sayımın denetimi,

G) Maliyet Sisteminin Saptanması

H) Sabit Kıymetlerin Durumu

I) Borç ve Alacakların Durumu

- 1- Sigortalılardan
- 2- Acentalardan
- 3- Prodüktörlerden
- 4- Reasürans şirketlerinden

J) Bütün Mali Tablolar

Denetçi devamlı çalışma dosyasında topladığı bu bilgiler ışığında denetim sahalarını belirler ve bu sahalarda uygulanacak denetim yöntem ve işlemlerini tespit eder.

Sigorta şirketlerinde uygulanacak geleneksel denetim yöntemleri ve işlemleri şunlardır.

2.4.2.2. Sigorta Şirketlerinde Uygulanacak Geleneksel Denetim Yöntemleri

a) Şekli Denetim

Şekli denetim sigorta şirketinin muhasebesinin şekil açısından uygun olup olmadığını araştıran bir denetim şeklidir. Şekli denetim bir uygunluk denetimidir. Uygunluk denetiminde işletmede kıymet hareketi doğuran olayların belgelere dayalı bir şekilde muhasebe kayıtlarına yansıtılmış bulunup bulunmadıkları ve muhasebenin genel kabul görmüş muhasebe ilkeleri ile yürürlükteki yasaların öngördüğü şekil şartlarına uygun tutulup tutulmadığı araştırılır²⁴.

b) Maddi Denetim

Maddi denetim işletmeye ait kıymetlerde değişiklik doğuran işlemlerin, gerçeğe ve amaca uygunluğu ile defter ve hesaplara, belgelere ve değerlendirme ölçüleri ışığında doğru olarak kayıtlanıp kayıtlanmadıklarını inceler²⁵.

c) Aralıksız Denetim

Belli bir zaman aralığı içindeki tüm belge ve kayıtların tek tek incelenmemesidir.

d) Örneklemeye Yoluyla Denetim

Örneklemeye yoluyla denetim denetime konu olan incelenecek birimlerin sayısının fazla olması sebebiyle, denetçinin bütün bunları incelemesine imkan olmadığı durumlarda başvurulan bir denetim yöntemidir. Örneklemeye yoluyla

---

²⁴ Ersin Güredin, a.g.e.,s.99

²⁵ Ersin Güredin, a.g.e.,s.99

denetimde belge ve kayıtların tümü değil belli yöntemlere göre tespit edilen bir kısım denetlenir.

e) İleriye Doğru Denetim

İleriye doğru denetim incelemenin belgelerden defter kayıtlarına ve bunlardan da finansal tablolara doğru bir sıranın takip ederek yapıldığı denetim yöntemidir.

f) Geriye Doğru Denetim

Geriye doğru denetim yönteminde inceleme finansal tablolardan gidilerek defter ve kayıtlara buradan da muhasebe belgelerine inilerek yapılan denetim yöntemidir.

g) Doğrudan Denetim

Doğrudan denetim yöntemi muhasebe ile ilgili her işlemin ayrı ayrı ve doğrudan incelendiği denetim yöntemidir.

h) Dolaylı Denetim

Dolaylı denetim yönteminde aynı karakterli ve birbirleri ile ilişki kurulabilen hesaplar arasında toplam karşılaştırmaları yaparak uygunluğu araştırmaya yönelik bir denetim yöntemidir.

2.4.2.3. Sigorta Şirketlerinde Uygulanacak Geleneksel Denetim İşlemleri

a) Karşılaştırma işlemi

Karşılaştırma işlemi çeşitli nedenlerle aralarında uygunluk bulunması gereken tutarlar arasında karşılaştırma yapmaktır²⁶. Karşılaştırma kayıtlar arasındaki doğruluğun tesbit edilmesinde kullanılan bir denetim işlemidir.

Karşılaştırma işleminde toplam karşılaştırmaları ile beraber, tutarların tek tek karşılaştırılması ve ilgili hesaplara ilişkin tutarların karşılaştırılması yapılmalıdır.

b) Tutar Aktarmalarının Denetimi

Tutar aktarmalarının denetimi işlemi karşılaştırma işlemi tamamlayan bir işlemdir. Tutar aktarmalarının denetiminde amaç tutarların yanlış aktarılması veya doğru tutarların ait oldukları hesaba değil, başka bir hesaba kaydedilmesi sonucu meydana gelmiş muhasebe hatalarını ortaya çıkarmaktır²⁷.

c) Aritmetik İnceleme

Aritmetik inceleme, muhasebe kayıt ortamındaki ve belgelerdeki toplama, çıkarma, çarpma ve bölme işlemlerindeki doğruluğun araştırılması ve bu işlemlerin yinelenmesi yoluyla gerçekleştirilen bir hesap kontrolüdür²⁸.

---

²⁶ Ersin Güredin, a.g.e., s. 103

²⁷ Ersin Güredin, a.g.e., s. 104

²⁸ Ersin Güredin, a.g.e., s. 105

d) Belge İncelemesi

Belge incelemesi belge ile defter kayıtları arasında uygunluğun olup olmadığının tespit edilmesi ve belgelerin maddi ve şekli açıdan uygun olup olmadıklarının incelenmesidir.

Belge ile defter kayıtları arasındaki uygunluğun araştırılmasında her kaydın belgeye dayandırılmış olup olmadığı belgelerdeki bilgilere göre işlemin doğru hesaplara kaydedilip kaydedilmediği ve tutarların doğru olup olmadığını araştırılır²⁹.

2.4.2.4. Sigorta Şirketlerinde Denetim Kapsamının Belirlenmesi

Denetime tabi tutulacak işletmelerin belirlenmesinde etkili olan ve dikkate alınması gereken iki önemli faktör mevcuttur. Bu faktörler önemlilik ve risk faktörleridir. Denetçiler denetimin planlanması safhasında bu faktörleri dikkate alarak finansal tablo kalemlerinin sayısını ve bunlarla ilgili denetim prosedürlerinin kapsamını belirlerler.

Denetimde finansal tablolara bu iki faktörün uygulanabilmesi açısından önce her iki faktör ile ilgili gerekli teorik bilgiye sahip olunması gereklidir.

2.4.2.4.1. Önemlilik Faktörü

Finansal muhasebe açısından önemlilik, herhangi bir finansal tablo kaleminin finansal tablolara ve bu tabloları okuyanların kararlarına yapacağı etki derecesidir³⁰.

---

²⁹ Celal Kepekçi, Muhasebe Denetimi ve Mali Tablolar Analizi, AÖF yayınları, Eskişehir, 1991, s. 89.

³⁰ F. Lerzan Kavut Aktın, a.g.e., s. 73

Denetimde önemlilik, muhasebedeki önemlilikle iç içedir. Bir kalemin yanlış gösterilmesinin gözden kaçırılması finansal tablolara dayanılarak alınacak kararları etkiliyorsa bu kalem denetim amaçları açısından önemlidir³¹.

Bu yaklaşıma göre ilgili verinin önemliliği hakkında verilecek bir karar şu etmenlere bağlıdır³².

- a) Çevresel etmenler (Ekonomik ve politik durum)
- b) İşletme ile ilgili etmenler (yönetim, hukuki durum, faaliyetlerin niteliği)
- c) Muhasebe politikası
- d) Varlıkların değerlendirilmesi ile ilgili geleceğe ait belirsizlikler
- e) Tutarların büyüklüğü ve finansal açıdan yapacağı etki
- f) Belirli bir konu ile ilgili koşullar
- g) Toplam finansal etki

Muhasebe denetiminde ise önemlilik denetçinin çeşitli koşullar altında görüşünü etkileyebilecek derecede ihmal veya yanlış bildirim içeren bir muhasebe bilgisi boyutudur. Önemlilik, denetimin planlanması safhası, herhangi bir finansal tablo kalemi ile ilgili uygulanacak denetim yordamları, işgücü ve zaman planlaması, toplanacak kanıt miktarı, konularını etkileyen ve aynı zamanda bu konulardan etkilenen bir unsurdur. Bir finansal tablo kaleminin önemlilik derecesi uygulanacak denetim yordamlarının türünü, kapsamını ve uygulama zamanını etkiler.

Bir finansal tablo kalemi ile ilgili önemlilik derecesi belirlenirken yapılacak çalışmalar aşağıda göreceği üzere beş aşamada toplanabilir³³.

---

³¹ İdil, Atalay, Kaya, Bankaların Bağımsız Dış Denetimi ve Türkiye Uygulamaları, İstanbul, 1991, s.45.

³² Ersin Güredin, a.g.e., s.107

- 1.Önemlilik düzeyi ile ilgili başlangıç ölçütünün saptanması,
2. Saptanmış olan başlangıç ölçütünün denetim sahalarına dağıtılması,
- 3.Tek tek denetim sahalarındaki toplam hata tutarının tespit edilmesi,
- 4.Toplam hata tutarlarının birleştirilmesi,
- 5.Başlangıç önemlilik düzeyi ile gözden geçirilmiş hata düzeyinin karşılaştırılması,

2.4.2.4.2. Risk Faktörü

Denetçinin en önemli amaçlarından biri, finansal tabloların denetimi sonucunda doğru ve uygun bir denetim görüşüne ulaşmaktır. Ancak bunun gerçekleştirilebilmesi için denetçi gerçekte önemli hatalar içeren, açık ve dürüst olarak sunulmamış finansal tablolarla ilgili olarak tersi bir görüş verme olasılığını dikkate almak zorundadır. Finansal tablolar hakkında olması gerekenden daha farklı bir görüşe ulaşma olasılığına denetim riski adı verilir³⁴.

Finansal tabloların önemli ölçüde yanlış sunulmadıklarından daha fazla emin olabilmek için denetim riski ölçütünün mümkün olduğu kadar az olması arzulanır. Risk ölçüsü sıfır ile yüzde yüz arasında değişebilir.

Doğal risk, kontrol riski ve hataların ortaya çıkarılmaması riski unsurlarından oluşan toplam denetim riski aşağıdaki şekilde formüle edilebilir³⁵.

Toplam Denetim Riski = Doğal Risk * Kontrol Riski * Hataların Ortaya Çıkarılmama riski

---

³³ Alvin A. Arens and James K. Loebbecke, *Auditing, An Integrated Approach*, Prentice-Hall International, USA, Fourth Edition, 1988, s. 234.

³⁴ F. Lerzat Kavut Akün, a.g.e. s.80

³⁵ Alvin A. Arens and James K. Loebbecke, a.g.e., s.242

Başka açıdan sınıflamaya göre de, doğal risk ve iç kontrol riskinin birleşimi hata meydana gelme riskini oluşturur. Buna göre toplam denetim riski aşağıdaki şekilde ifade edilir.

Toplam Denetim Riski = Hata Meydana Gelmesi Riski + Hatanın ortaya çıkarılmaması riski

2.4.2.4.2.1. Doğal Risk

Bir hesap bakiyesi veya işlem sınıfı ile ilgili bir hatanın, iç muhasebe kontrollerinin olmadığı varsayılan bir ortamda, diğer hesap bakiyelerindeki hatalar ile birleştiğinde önemli hata meydana gelme olasılığıdır.

Doğal risk faktörleri denetim riskinin en kritik unsurlarıdır. Doğal risk faktörü değerlendirilerek her bir denetim sahası için uygun bir doğal risk ölçütü belirlenmelidir. Denetçi işletme dışı risk faktörleri hakkında bilgi toplamalıdır. Bunu gerçekleştirmek için , sigortacılık dalındaki gelişmeleri incelemeli, müşteri işletmenin önemli rakipleri ve diğer işletmelerle olan ilişkileri incelemeli denetim ile ilgili bulguların üzerinde denetim riski açısından önemle durmalıdır.

Bunlara ek olarak müşteri işletmenin doğal risk faktörlerini değerlemek için aşağıdaki bilgi kaynaklarına da başvurmalıdır³⁶.

-Önceki yıla ait finansal tablo hatalarının türünü, nedenini ve miktarlarını dikkate almalı,

-Önceki yıla ait çalışma kağıtlarını gözden geçirmeli,

- Denetim firması ile müşteri işletme arasındaki cari yıla ait denetimle ilgili yazışmaları gözden geçirmelidir.

---

³⁶ F. Lerzan Kavut Akün, a.g.e.,s.84

2.4.2.4.2.2. Kontrol Riski

Kontrol riski bir hesap bakiyesi veya işlem sınıfında meydana gelebilen, diğer hesap bakiyeleri ve işlem sınıfındaki hatalar ile birleştiğinde önemli olabilecek ve iç kontrol sistemi ile zamanında önlenemeyecek veya ortaya çıkarılmayacak hata riskidir³⁷.

Kontrol riskinin değerlendirilmesi, müşteri sigorta şirketinin iç kontrol sisteminin etkinlik derecesinin ve olabilecek hataların ne dereceye kadar önlenebileceğinin saptanmasıdır.

2.4.2.4.2.3. Hataları Ortaya Çıkaramama Riski

Hataları ortaya çıkaramama riski iç kontrol sisteminin hataları ve yanlışlıkları ortaya çıkarmakta ve düzeltmekte yetersiz olması halinde finansal tablolarda ortaya çıkabilecek önemli hataları saptayamama olasılığıdır³⁸.

Hataları ortaya çıkaramama riski, denetim faaliyetinin gerçekleşmesinde gerekli olan kanıt miktarının saptanmasında çok önemli rol oynar. Kanıt miktarı az olursa hataların ortaya çıkarılmama riski fazla olmaktadır. Toplanacak kanıt miktarının tespit edilmesi için istatistiki örnekleme yöntemine başvurulabilir.

2.4.2.4.2.4. Risk Türleri ile Kanıt Miktarı Arasındaki İlişkiler

Denetim riski modeli, etkin bir denetim planının başarı ile uygulanmasını, sağlamak dışında hataların ortaya çıkarılmama riskini saptamak ve toplanacak uygun kanıt miktarının planlanmasını gerçekleştirmek amacı için kullanılmaktadır³⁹.

---

³⁷ F. Lerzan Kavut Akün, a.g.e. s.84

³⁸ F.Lerzan Kavut Akün, a.g.e., s.86

³⁹ F.Lerzan Kavut Akün, a.g.e., s.86

Toplam denetim riski ile risk türlerinin birbirleri arasında oluşan etkileşimler şöyledir.

Doğal risk ile kontrol riski ve doğal risk ile hataları ortaya çıkaramama riski arasında ters ilişki vardır. Bu cümleyi açarsak doğal riskin artması durumunda, kontrol riski ve hataların ortaya çıkarılmaması riski azalır. Doğal risk ile toplanacak kanıt miktarı arasında ise doğru bir ilişki vardır. Doğal riskin artması durumunda toplanacak kanıt miktarının arttırılması gerekmektedir. Kontrol riski ile doğal risk arasında sıkı bir ilişki mevcuttur. Her ikisini birden dikkate aldığımızda iç kontrol sisteminin varlığı halinde hata oluşma olasılığı hakkında bilgi sahibi oluruz.

Kontrol riski ile hataları ortaya çıkaramama riski arasında ters bir ilişki, kontrol riski ile kanıt miktarı arasında doğru bir ilişki mevcuttur.

Hataların ortaya çıkaramama riski ile kanıt miktarı arasında ise ilişki ters yönlüdür. Kanıt miktarı arttırıldığında hataların ortaya çıkarılmama riski azalır.

2.4.2.5. Analitik İnceleme

Analitik inceleme, finansal tablolarda yer alan verilerin karşılaştırılması ve aralarındaki ilişkilerin araştırılarak gözden geçirilmesidir. Analitik incelemenin amacı ise veriler arasında anlamlı ilişkilerin var olduğunu doğrulamak ve bunlar arasında olağan kabul edilmeyecek sapmaları bulup ortaya çıkarmaktır⁴⁰.

Ayrıca denetçinin Sigorta Murakabe Kurulunun raporlarından edindiği sigorta sektöründeki diğer şirketlerin finansal tablolarıyla müşterisi olan sigorta

---

⁴⁰ Ersin Güredin, a.g.e., s.79

şirketinin finansal tablolarının karşılaştırılması imkanı vardır ki bu da denetçiye denetim faaliyetinin her alanında yardımcı olur.

Denetçi yapmış olduğu bu incelemeler sonucunda sapmalar meydana geldiğini tespit etmişse bunun nedenlerini araştırıp ortaya çıkarmalıdır. Denetçi bu konuda işletme yetkililerinden araştırma yapmalarını istemeli, yetkililerden doyurucu cevap alamazsa incelemenin kapsamını genişletmelidir.

2.4.2.6. Zaman Planlaması

Denetimde zaman planlaması, denetçi tarafından yürütülecek denetimin işletmede ilk denetim mi, yoksa tekrarlanan bir denetim faaliyeti olup olmamasına göre farklılık gösterir. Tekrarlanan denetimlerde denetçi işletme hakkında gerekli bilgilerin çoğuna sahip olduğundan zaman planlaması yapması çok daha kolaydır. İlk defa yapılan denetim çalışmasında ise zaman planlaması açısından zorluklarla karşılaşılır. Bu zorlukların başında muhasebe dönemlerinin genellikle takvim yılı ile çakışmasıdır. Denetçinin yıl boyunca birden fazla denetim görevini üstlenmesi ve çalışmalarını takvim yılının ilk aylarında yoğunlaştırma zorunluluğu ilk defa yapılan denetimde zaman planlaması yapılmasını zorlaştırmaktadır.

Zaman planlamasında ikinci zorluk, denetim süresinin önceden kesin olarak belirlenememesidir. Denetim faaliyeti için gerekli belge ve bilgilerin hazırlanmasının müşteri tarafından sürüncemede bırakılması, bazı denetim alanlarının öngörülenden daha yoğun denetlenmesi zorunluluğunun ortaya çıkması, önceden kestirilemeyen bazı sorunların ortaya çıkması, denetçi yardımcılarının yeterli deneyime sahip olmaması denetimin zaman planlaması açısından süresinde tamamlanamamasına yol açabilir.

Denetim çalışması yılın her döneminde yapılabilir. Gerçekleştirildiği dönem açısından denetim çalışması, yıl içinde yapılan denetim çalışması ve yıl sonunda yapılan denetim çalışması şeklinde ikiye ayrılır. Yıl içinde yapılan denetim çalışmaları ön denetim, yıl sonunda yapılan denetim çalışmaları yıl sonu denetimi diye adlandırılır⁴¹. Ön denetim yapılan işletmelerde yıl sonu denetimi daha kolaydır.

Denetçi, ön denetim çalışmaları süresince muhasebe prosedürlerinin ve iç kontrol sisteminin etkinliğinin yeterli olup olmadığını tespit edebilir. Aynı zamanda yıl sonunda izleyeceği prosedürleri de takip eder⁴².

2.4.2.7. İşgücü Planlaması

İşgücü planlaması ile zaman planlaması arasında çok sıkı bir ilişki vardır. İşgücü planlaması büyük ölçüde zaman planlamasına bağlıdır⁴³.

İşgücü planlaması yapılmasının amacı, daha önceden belirlenmiş olan denetim sahalarında görev alacak denetçilerin dağıtımını ve bunla bağlı olarak zaman planlamasını yapmaktır⁴⁴.

İşgücü planlaması yapılırken başdenetçi denetçi takımını oluşturan denetçilerin teknik bilgi, deneyim ve zaman açısından çalışma kapasitelerini dikkate alarak planlama yapmalıdır.

Ayrıca baş denetçinin görev vereceği denetçileri seçerken denetçilerin sigortacılık konusuna yeteri kadar vakıf olmayan denetçilerin varlığı hem denetim riskini arttırırken, zaman ve işgücü planlamasının aksamasına sebebiyet verir.

---

41 Ersin Güredin, a.g.e., s.81

42 İdil, atalay, Kaya, a.g.e., s.45.

43 Ersin Güredin, a.g.e., s. 83

44 F.Lerzan Kavut Akün, a.g.e., s.92

2.4.3. Denetim Programının Hazırlanması ve Yürütülmesi

Denetim programı denetimin yürütülmesi sırasında her bir denetim sahası için uygulanması düşünülen denetim işlemlerinin türünün ve sırasının yazılı olarak belirlendiği taslaklardır⁴⁵.

Denetim programı yapılacak denetim faaliyetinin çerçevesini çizerken, işin nasıl tamamlanacağına ilişkin talimat verirken, denetim faaliyetinin koordine edilmesine, kontrol ve gözetimine basamak oluşturur.

2.4.3.1. Sigorta Şirketlerinin Finansal Tablolarının Hazırlanması ile ilgili İç Muhasebe Kontrollerinin İncelenmesi

Genel kabul görmüş denetim standartları müşteri işletmenin iç kontrol sistemini gözden geçirmeyi ve sistemi bir bütün olarak değerlemesini öngörmektedir. Çalışma alanı standartlarından ikincisi iç kontrole ayrılmıştır. Bu standarda göre, denetim işlemlerinin bağlı olduğu test sonuçlarının saptanması amacıyla ve güvenilir bir temel olarak, mevcut iç kontrol sisteminin gerektiği gibi incelenmesi ve değerlendirilmesi yapılmalıdır denmektedir⁴⁶.

A) İç Kontrol Kavramı

İç kontrolü tanımlamamız gerekirse iç kontrol, bir işletmenin aktiflerini korumak, muhasebeye ve diğer faaliyetlere ilişkin bilgilerin doğruluk ve güvenilirliğini arttırmak, belirlenen yönetim politikalarının iletişimini sağlamak ve işletme faaliyetlerinin bu politikalara uygunluğunu korumak ve ölçmek için kullanılan tüm ölçü ve metodları, hesap planının ve raporlama sisteminin

---

⁴⁵ Ersin Güredin, a.g.e., s.79

⁴⁶ Ersin Güredin, a.g.e., s.165

kurulmasını, görev ve sorumlulukların belirlenmesini ve işletmenin örgüt planını içeren bir sistemdir.

Bu tanımda iç kontrolün iki kısımdan meydana geldiği anlaşılmaktadır. Bunlardan birincisi yönetsel kontrol, ikincisi ise muhasebe kontrolüdür.

Sigorta şirketlerinin bağımsız denetiminde denetçi asıl olarak muhasebe kontrolleri ile ilgilidir. Muhasebe kontrolleri finansal kayıtların güvenilirliği ile ilgilidir. Yönetsel kontroller ise dolaylı olarak ilgilidir, ve bir değerlendirme yapılmasını gerektirmez.

İç kontrolün asıl amacı, faaliyetlerin etkinliğinin artırılmasıdır.

İşletme yönetimi, organizasyonun niteliğine ve büyüklüğüne (işletme iriliği) uygun olarak çeşitli iç kontrolleri kapsayan gerekli muhasebe sisteminin uygunluğu ve bütün muhasebe bilgilerinin gereken şekilde kaydedildiği hususunda inandırıcı güvenceye gereksinim duyar. İç kontroller bu itimadın oluşmasına katkıda bulunur⁴⁷.

Denetçi, muhasebe sistemini ve gerekli iç kontrolleri tanımak ve diğer denetim prosedürlerinin niteliğini, zamanlamasını ve kapsamını belirlerken güvenme gereği duyduğu bu iç kontrol faaliyetlerini inceleyip değerlendirmek zorundadır. Denetçi belirli iç kontrollere güvenilebileceği sonucuna vardığında icra edeceği prosedürlerin (yordamların) yoğunluğu azalacak ve belkide zamanlaması ve niteliği de farklılık gösterecektir⁴⁸.

---

⁴⁷ IFAC (International Federation of Accountants), 1980 Basic Principles Governing Audits, International Auditing Guideline 3

⁴⁸ Bryan G. Blockborn, "Directions for Future Research: a Professional view", Current Issues in Auditing, Edited by David Kentet al., Harper Row, Publisher, London, 1985, s.267

Bağımsız denetimin daha etkin olabilmesi için, bağımsız denetim yaklaşımının iç denetim ve kontrol amaçlarına dayandırılması gerekir. Bu yüzden üst yönetim tarafından onaylanan ve yönetimin her kademesi tarafından anlaşılabilir nitelikteki iç denetimin amaç ve prosedürlerinin ortaya konulması faydalıdır⁴⁹.

B) İç Kontrol Sistemini Gerçekleştiren Araçlar

Sigorta şirketleri, hizmet işletmeleri arasında büyük organizasyonlardır. Bu büyük organizasyonda iç kontrol sisteminin gerçekleştirilmesinde bazı faktörlerin önemi büyüktür. Bu faktörler, iyi bir organizasyon planı ve ilgili el kitabı, iyi bir muhasebe sistemi, iç denetim fonksiyonu ve personelin niteliği ve eğitim düzeyidir⁵⁰.

1) Organizasyon planı

Organizasyon yapısı yönetim kademelerini ve yetkilerini açık bir şekilde belirtmelidir. Böylece verilen görevlerin yerine getirilmesinde kişilerin sorumlulukları, her kademedeki hazırlanacak raporların tanımlanması ve bunun organizasyonun yapısı içindeki kişiler tarafından anlaşılması kolaylaşır.

Denetim ile organizasyon yapısı arasında ilişki mevcuttur. İşletmenin organizasyon yapısı önemli bir denetim aracıdır.

---

⁴⁹ Ken Mein, " An Approach to Internal Audit", Accountancy, May 1918, s.150

⁵⁰ Kamuran Pekiner, İşletme Denetimi, Sermet Matbaası, İstanbul, 1980, s. 11

2) Muhasebe Sistemi

Görevlerin ayrılması yolu ile iç kontrolün sağlanabilmesi için muhasebe sistemi, organizasyonunun her alanının işlevlerini ve rasyonelliğini ölçebilmelidir⁵¹.

Bu yeteneğe sahip muhasebe sistemi şu özellikleri içerir.

- Yöneticiler ve önemli alanlarda çalışanların sorumluluklarını gösterecek şekilde sınıflandırılmış olan organizasyon el kitabı ve muhasebe bilgilerinin akışı, hesap planı,

- Sorumlulukların tespiti için gerekli olan uygun iç belgeleme sistemi,

- Muhasebe prosedür ve politikaları ile ilgili el kitabı ve iş akış şemaları,

- Fiili durumla bütçe rakamları arasındaki farkların analizi,

Bunlardan başka maliyet sisteminin kurulması, sigorta şirketlerinin iç kontrol sisteminin etkinliğinin artırılmasında önemli bir unsurdur.

3) İç Denetim

İç denetim, sigorta şirketinin organizasyonu içinde faaliyetleri incelemek ve değerlendirmek üzere kurulmuş, bağımsız bir fonksiyondur⁵². İç denetimde amaç işletmenin varlıklarının korunması, tüm faaliyetlerin yönetim kurulu kararlarına, tamim, yönetmeliklere ve ilgili yasalara uygun olarak sürdürülmesi, genel müdürlükçe tespit edilen yönetim politika ve prensiplerin uygulamalarda dikkate alınması, konularını inceleyerek, olası hata ve noksanlıkların tespit

---

⁵¹ Etienne Barbier, L' Audit Interne, Les Editions d'organisation, Paris, 1989, s.34

⁵² 1947 yılında kurulan Institute of Internal Auditors (II A) nın 1979 tarihli tanımı

edilmesi ve giderilmesi yönünde öneriler geliştirilerek genel müdüre rapor şeklinde verilmesidir.

C) İç Kontrol Sisteminin İncelenmesi ve Değerlendirilmesi

Bağımsız denetçinin iç kontrol sistemini araştırması iki aşamadan meydana gelir. Bunlar inceleme ve değerlendirme aşamasıdır. İnceleme aşamasında ilk önce, bağımsız denetçinin iç kontrol sistemini gözden geçirerek ve çalışma kağıtlarını sistemli bir şekilde incelemesidir. İç kontrol sisteminin belgelere dökümü ise sistemin değerlendirilmesi ve uygunluk testlerinin belirlenmesi izler. Uygunluk testleri ile sistemin ne derece etkin olup olmadığı saptanır. Ayrıca denetçi iç denetim departmanının güvenilirlik derecesini de değerlendirmek durumundadır.

İç denetim bölümü genel müdürden aldığı yetkiye dayanarak genel müdür adına denetim, inceleme ve soruşturma görevini gerçekleştiren birimdir.

İç denetim bölümünün amacı, işletme varlıklarının korunması, tüm faaliyetlerin yönetim kurulu kararlarına, ilgili yönetmeliklere ve yasalara uygun olarak sürdürülmesi, genel müdürlükçe tespit edilen politika ve prensiplerin uygulamalarda dikkate alınması, konuların incelenerek, olası hata ve noksanlıkların tespit edilmesi ve giderilmesi yönünde öneriler geliştirilerek genel müdüre rapor şeklinde verilmesidir.

Başka bir deyişle, kaynakların iktisadi, rasyonel, ve etkin kullanımını sağlanmasında iç kontrolün uygunluğunu inceler,değerlendirir ve raporlar⁵³.

---

⁵³ Auditing Practice Committee (APC)- Guidance for Internal Auditors, Managerial Auditing Journal, Volume 4, no. 1, 1989, s.17.

İç denetim bölümünün görevleri ise şunlardır.

a) Genel Müdürlük birimleri ile bölge ve şube müdürlüklerinin mali, idari ve teknik faaliyetleri ve faaliyet sonuçlarının incelenmesi, yapılan inceleme sırasında saptanan hata ve noksanlıkların giderilmesine yönelik önerileri kapsayan denetim raporunun düzenlenmesi

b) Yıllık denetim programları dışında ve gereken hallerde genel müdürün önerisi ile açılan soruşturma fonksiyonunun yürütülmesi ve sonuçlandırılarak genel müdüre rapor halinde sunulması

c) Denetim çalışmaları sırasında belirlenen hata ve noksanlıkların giderilmesine yönelik önerilen denetlenen birim yöneticilerine iletilmesi

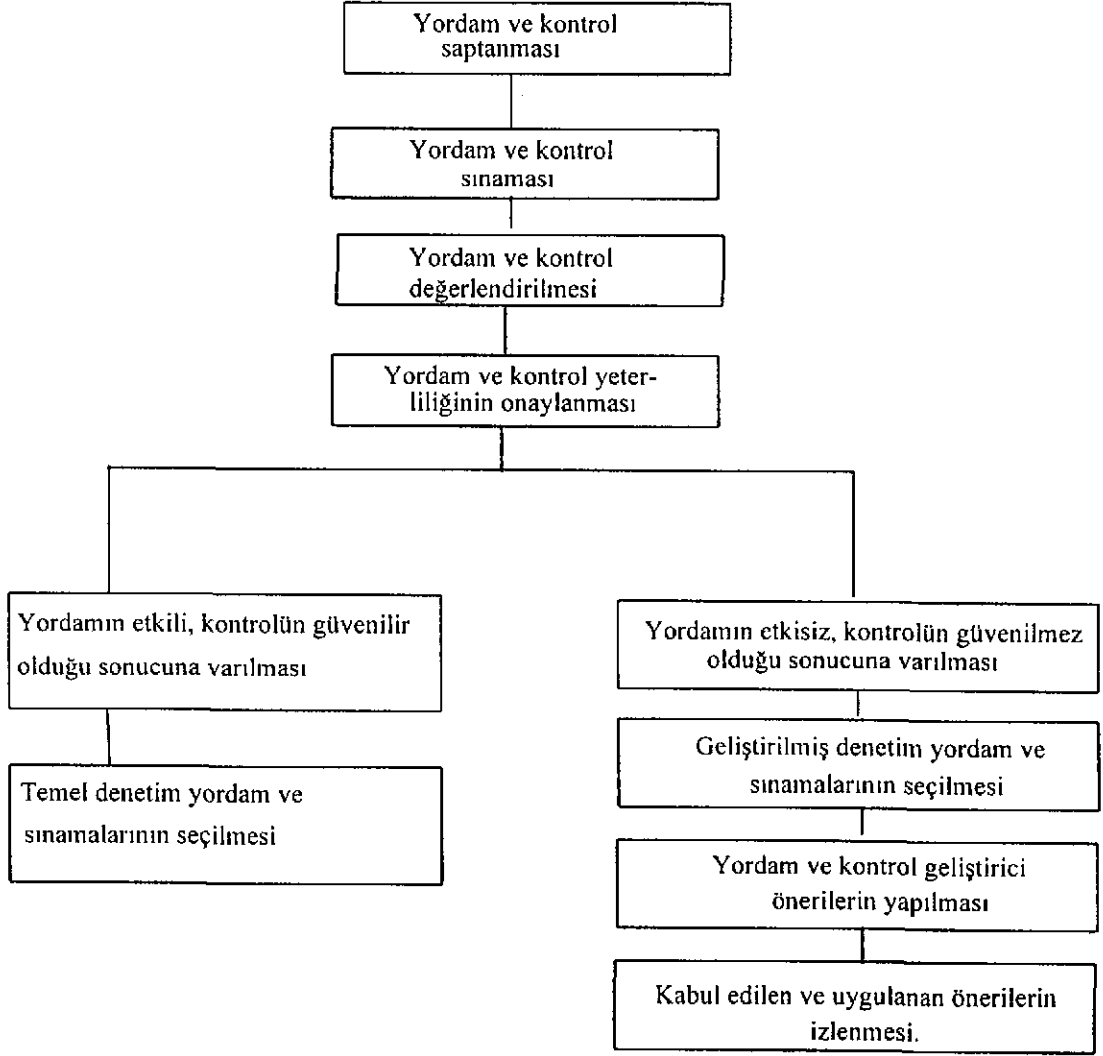
d) Genel müdüre sunulan denetim raporları ile, denetlenen birim yöneticisinin bu raporlara vereceği yanıtların yer aldığı konular hakkında mutabakat sağlanarak uygulamaların bu yönde gerçekleşmesinin temin edilmesi ve sonuçlarının takibi

e) Denetim çalışmaları esnasında, öncelikle tedbir alınmasını gerektiren durumların tesbiti halinde, denetim ara raporu düzenlenerek genel müdüre iletilmesi ve gereken tedbirlerin alınmasının sağlanması

f) Şirket organizasyonu kapsamında ve gereksinimler doğrultusunda mali, idari ve teknik uygulamalara yönelik sistem geliştirme çalışmalarının yapılması, önerilmesi ve uygulanmasına yardımcı olunması

g) Şirket birimlerinin dönemsel iş yoğunluğunu dikkate alarak yıllık denetim programları ile ilgili bölümlere göre zaman planlaması hazırlanması ve genel müdürün onayına sunulması

h) İç denetim bölümünün yıllık çalışmaları ile ilgili faaliyet raporunun yıl içinde ve sonunda genel müdüre sunulması

Şema⁵⁴ : 2
İç Kontrol Sisteminin
Gözden Geçirilmesi ve
Değerlendirilmesi

⁵⁴ Çarıkçıoğlu Peyami; EBİ sistemi kullanılan muhasebe sisteminde denetim ilkeleri. Doçentlik Tezi, İ.Ü. İşletme Fakültesi, 1977, s.77.

Denetçi tarafından iç kontrol sisteminin incelenmesi ve değerlendirilmesi, müşteri işletmenin iç kontrol sisteminin bir parçası durumunda olan iç denetim bölümünün mevcudiyeti ile doğrudan etkilenir. Bununla beraber bu etkinin kapsamı, iç denetim personelinin teknik yeterliliği örgütsel bağımsızlığı ve kullandıkları özel tekniklerin bağımsız denetçi tarafından değerlendirilmesi ile şekillenir⁵⁵.

İç denetim bölümünün planları bağımsız denetçilerin gereksinimleri ile bütünleşmiş ve özellikle risk analizinde bağımsız denetçiye yardımcı bir nitelik kazanmıştır. İç denetçi ve bağımsız denetçinin gözettiği ortak hususlar ise, etkin bir iç kontrol sisteminin varlığı, bu sistemin etkinliğinin sürekli kılınması, varlıkların korunması, bilgi akışının ve muhasebe sisteminin uygunluğudur.

İç denetçilerle bağımsız denetçiler arasında sıkı bir işbirliği yapılmalıdır. Özellikle bağımsız denetimin planlanması aşamasında iki denetçi sık sık bir araya gelerek ortak bir faaliyet planı hazırlamaları denetim işleminin gerçekleşmesi açısından faydalıdır. İç denetçinin yaptıklarının değerlendirilmesinde en önemli kanıt iç denetim çalışma kağıtlarıdır. Bazı durumlarda ise bağımsız denetçi kendi çalışma kağıtlarının bir kısmını iç denetçilerin kullanımına sunabilir. Bağımsız denetçiyle iç denetçi arasında yapılan bu sıkı çalışma denetim faaliyetinin riskini azaltan bir faktördür.

Bağımsız denetçiyle iç denetçi arasında işbirliği yapılabilecek diğer bir alanda bilgisayar yardımıyla denetimdir. Bilgisayar yardımıyla yapılan denetimde, iç denetçi özgün bilgileri ile dış denetçiye yardımcı olur. Diğer

---

⁵⁵ A. Rashad Abdel-Kholik, Daug Snowball, John H. Wrogge, "The Effects of Certain Internal Audits Variables on the Planning of External Audit Programs", The Accounting Review, Vol. LVIII, No:2 April 1983, s. 216

yandan bağımsız denetçi diğer şirketlerden edindiği tecrübeleri iç denetçiye aktarabilir.

İç denetim bölümünün görevlerinden biri de finansal denetimdir. Etkin bir iç denetim bölümünün olması önemli hataların meydana gelme riskini minimum düzeye indirir. Riskin azalma oranı iç denetçilerin icraatının niteliğine, zamanlamasına ve kapsamına bağlıdır.

Bağımsız denetçinin, iç denetim departmanının uygulamasına güven duyabilmesi için, iç denetim bölümünün tarafsızlığını, yeterliliğini ve iş performansını değerlendirmesi ile gerçekleşir⁵⁶.

Sigorta şirketlerinin muhasebe sistemleri ve dolaylı olarak iç kontrolleri karmaşık bir yapıyı oluşturur. Bu kadar karmaşık olan yapının bağımsız denetçi tarafından anlaşılması ve iç kontrol sisteminin yeterliliğinin test edilmesi için Seadoc (Sistem Değerleme ve dökümantasyon) yaklaşımı geliştirilmiştir. Bu yaklaşımda denetçi tarafından önemli kabul edilen finansal tablo hesaplarının akış şemaları çıkartılarak bu şemalar üzerinde ilgili muhasebe süreçleri işaretlenir. Bundan sonra bu akış içindeki kontroller tespit edilerek bu kontrolleri etkin bir biçimde çalışıp çalışmadığı test edilir.

Bütün bu değindiğimiz işlemleri yapan denetçinin müşteri sigorta işletmesinin iç kontrol sistemi hakkında bilgi sahibi olur ve denetim görüşünü açıklaması safhasında bu elde etmiş olduğu bilgileri kullanır.

---

⁵⁶ The Effect on an Internal Audit Function on the Scope of The Independent Auditor's Examination, Statement on Auditing Standards (SAS), No. 9.

2.4.3.2. Sigorta Şirketlerinde İç Kontrol

Bir sigorta şirketinde kurulacak iç kontrol sistemi bütünlük ve kapsamlılık ilkeleri çerçevesinde kurulmalıdır. Böyle bir sistemde, tüm birim ve servislerin ayrı ayrı ve bağımsız kontrolleri yanısıra, bu kontrollerin birleşmesinden tüm işletmenin tam ve etkin kontrolü sağlanabilmelidir. Sigorta şirketlerinde de diğer şirketlerde olduğu gibi, ağırlık noktası paradır. Bundan dolayı, kurulacak sistemin para akışını gözönüne alması ve parayla ilgili bölümlerin daha sıkı ve etkin bir kontrole tabi tutulmalarını sağlaması gerekir. Bu amaçla, burada sigorta işletmesi birimlerinden olan, poliçe ve reasürans, satınalma, kasa, hasar ödeme ve Ebi ile ilgili iç kontrol sistemlerini açıklayalım.

2.4.3.2.1. Poliçe ve Reasürans

Sigorta şirketlerinde poliçe düzenlemesi her branş itibariyle ayrı ayrı yapılmaktadır. Bu sebeble poliçe servisi gibi bir servis mevcut değildir. Bunun yerine yangın, hayat, kaza, vb. servisler mevcuttur. Poliçeyle teminat altına alınan riskler zamanla büyük rakamlara ulaşır. Riskin gerçekleşmesi halinde işletme ile beraber binlerce sigortalının teminatının da tehlikeye girmesi söz konusudur. Bu tehlikeleri önlemek amacıyla poliçenin düzenlenmesinden sonra, riskin dağıtılmasına yönelik reasürans işlemleri yapılmalıdır. Bundan dolayı, poliçe ve reasürans işlemlerinin tek bir birim halinde ele alınması mümkündür.

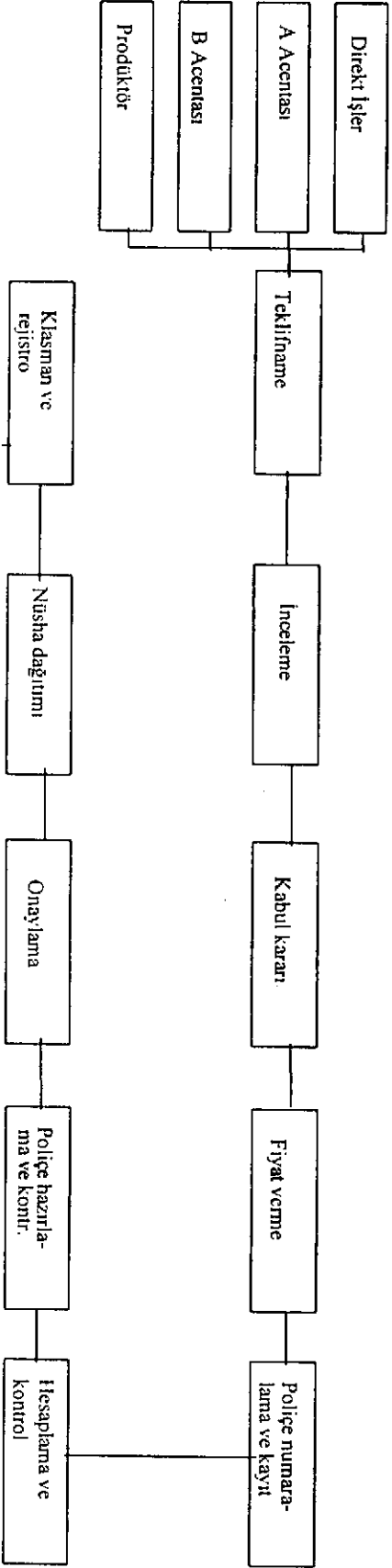
Reasürans, sigortacının taahhüt ettiği mesuliyetin bir kısmının veya tamamının diğer bir sigortacıya devredilmesidir. Diğer bir deyişle reasürans, sigortacı tarafından kabul edilen riskin sigortasıdır⁵⁷.

Reasüransta sigortalı ile reasürör arasında hiç bir yasal ilişki yoktur.

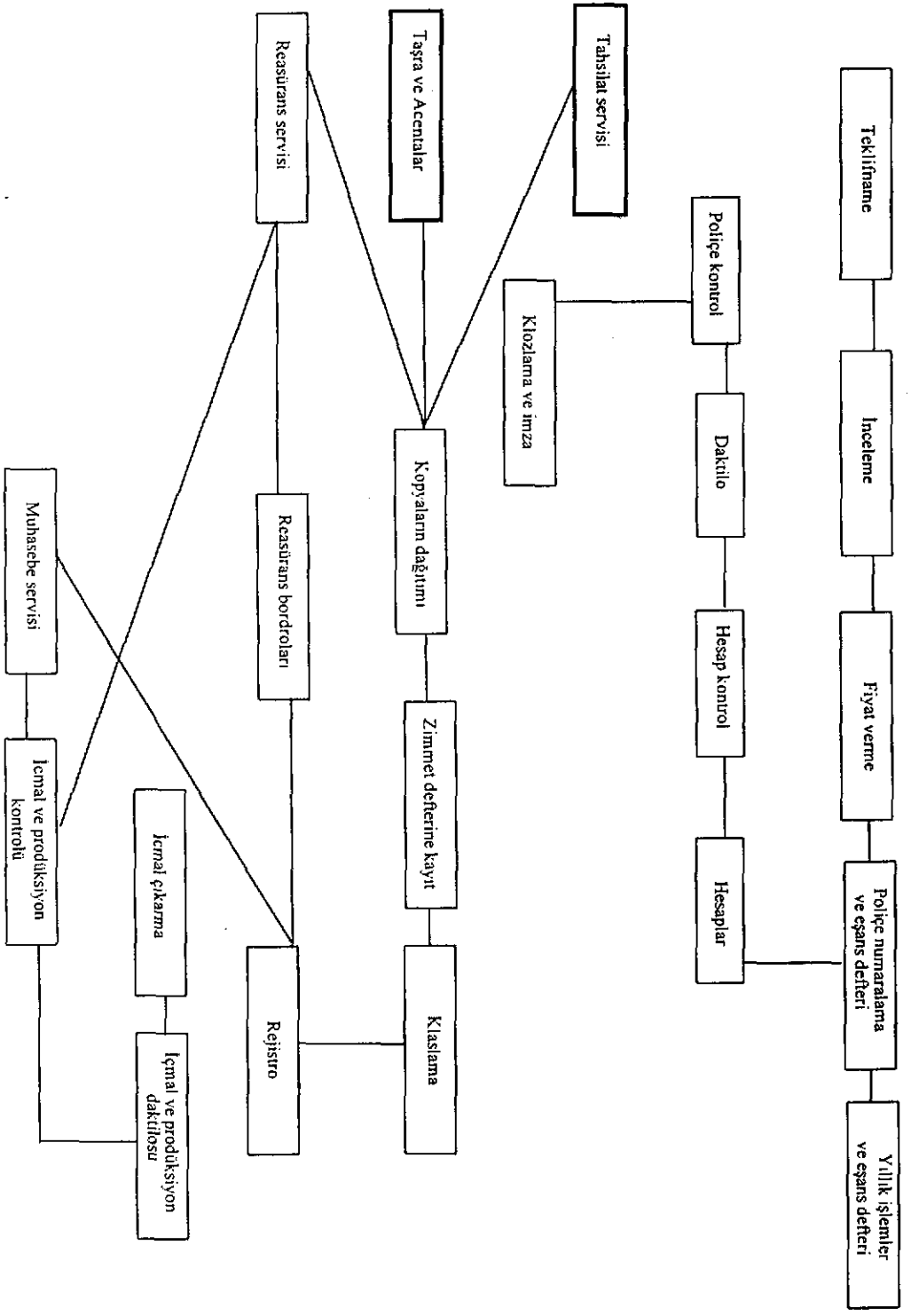
⁵⁷ Atmaca, E. Sigorta Muhasebesi. Can matbaası, İstanbul, 1996, s.91

Eksper Tefiş
Raporu

Şema : 3
Sigorta A.Ş.'de Police
ve Reasürans İşlemleri Akışı.

Sema* : 4

**Sigorta İşletmelerinde
Police ve Reasürans
İşlemlerinin Akışı.**

(*). Neyzi Ali; Sigortacılık hizmetinde amaçlara göre organizasyon ve Yönetim.
Türk Seyk ve İdare Dergisi, Mart 1976, Sayı 91.

2.4.3.2.2. Hazar Tazmini

Sigorta, sigortacının alacağı bir prim karşılığında sigortalının para ile ölçülebilir, yasa ile korunmaya değer bir menfaatine zarar veren bir olayın meydana gelmesi halinde bu zararı karşılayacak miktarda tazminat vermesini öngören bir sözleşmedir.

Bu tanımdan'da anlaşılacağı üzere, sigorta sözleşmesinden doğan sigortalının sorumluluğu sigortacının istediği şekilde poliçenin primini ödemek, sigortacının sorumluluğuda poliçe şartlarına uygun olarak meydana gelen zararı derhal sigortalıya ödemektir.

Sigorta işlemlerinin kabul ettikleri rizikoların meydana gelmesi halinde, rizikonun tazmini ortaya çıkmaktadır. Meydana gelen hasarın ödenmesi birtakım incelemeler sonucu olabilmektedir. Küçük hasarlarda fazla ayrıntılı incelemeye gerek duyulmamaktadır. Hasarın ödenmesi ihbar, tazmin, rücu olarak üç safhada gerçekleşmektedir⁵⁸.

-Hasarın ihbarı,

-Hasarın tespiti,

-Hasarın tediyesi ve sigortacının ibra edilmesi,

Hasarın ödenmesi ile ilgili çeşitli kontrol ve düzenlemelerde şöyle sıralanabilir⁵⁹:

-Hasar vukuunda hasarı gören sigorta birimi poliçenin kapsadığı şartların var olduğuna kanaat getirmeli,

---

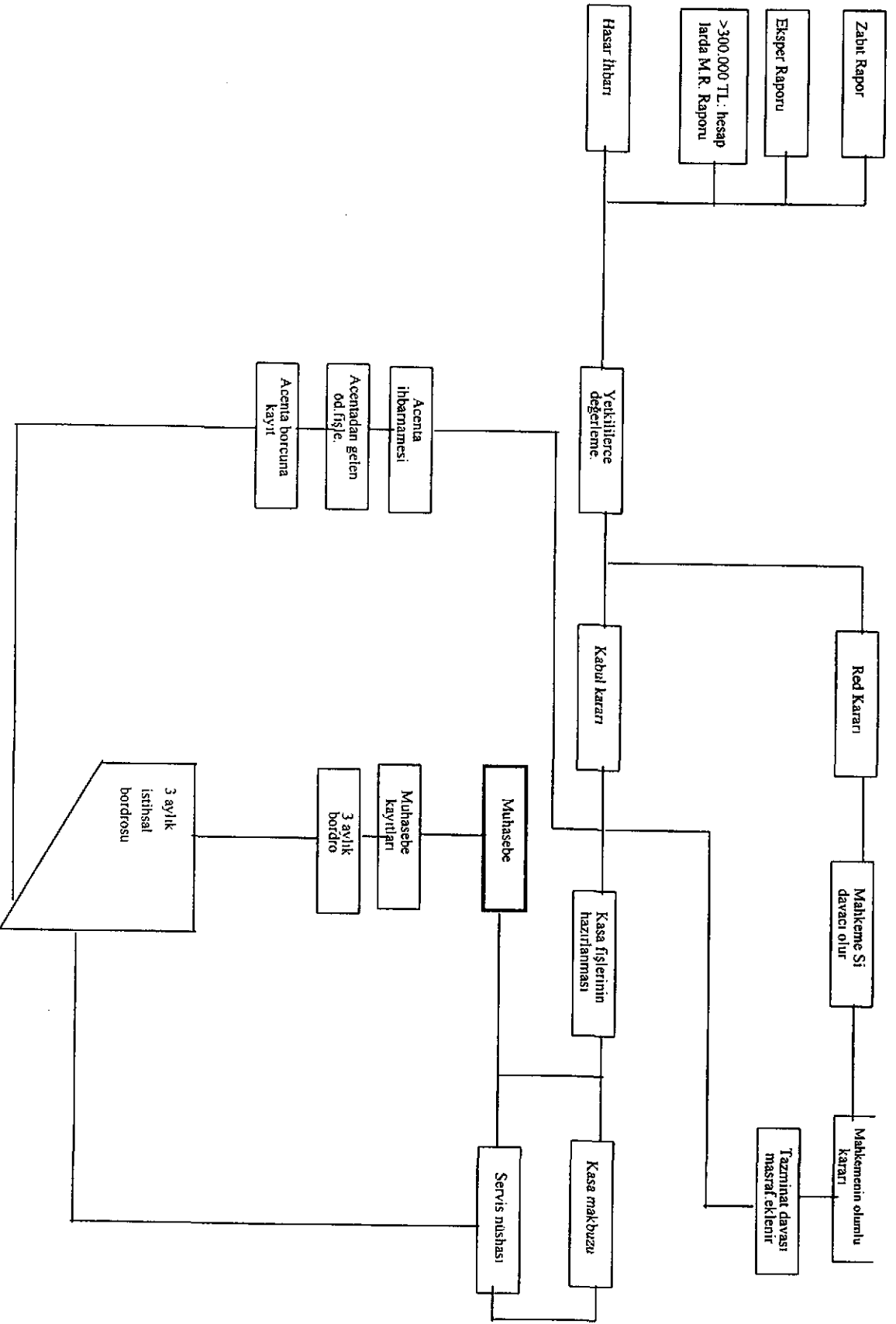
⁵⁸ Sümer, C. Sigorta Genel Prensipleri ve Reasürans. Çeltük Matbaası, İstanbul, 1977, s. 103

⁵⁹ Neyzi, A. Kaza Sigortaları Kaideleri ve Tatbikatı, Sigorta Tatbikatçılar Cemiyeti Yayını, No. 7, İstanbul, 1964, s.127.

- Önemli hasarlarda eksperlerin dışında chil mütchassıslara başvurulmalı ve ayrıntılara inmeli,

- Hasar görüşmelerini becerikli kimseler yürütmeli, bunun önemi sigortalıya güvenin sağlanması ve hasardan sonra poliçenin yenilenmesinin sağlanmasıdır.

- Hasarın reddi halinde, sigortalıya bunun nedenleri izah etmeli ve anlayışlı olunması sağlanmalıdır.

Şema : 5
 Sigorta İşletmesinde
 Hasar Ödemesi ile İlgili
 İşlemlerin Akışı.

2.4.3.2.3. Satınalma

Sigorta işletmelerinde satın alma sınırlıdır. Sigorta şirketleri hizmet sunan işletmeler oldukları için ancak demirbaş, kırtasiye vb. ihtiyaçların satın alınması söz konusudur. Sigorta şirketlerinde satın almalar ya satınalma servisi ya da muhasebe servisi tarafından yapılır. Gerek satınalma servisinde gerekse muhasebe servisinde yapılsın, burada iyi bir kontrol, satınalma isteğinde bulunan servis ile satınalmayı gerçekleştiren servisin tutacağı kayıtların denetlenmesi ile sağlanır. Satınalma isteğini yapan servis, istek fişini 3 nüsha halinde düzenler. Bir nüshasını satıcıya, bir nüshasını satınalmaya yapacak servisi gönderir diğer nüsha ise kendisinde kalır. Satınalma yetkili kişi tarafından onaylandığı takdirde, satıcı ile temas kurulmalıdır. Satıcının teklifi, kabulü ile belge anlaşma taahhüdü niteliğini kazanır. Malın tesliminde, mal kalite, fiyat, miktar yönünden kontrol edilmelidir. Malın iadesi söz konusu ise bu işlem kayıtlara geçirilmelidir. Yine, istek fişlerinde numara var olduğundan, kabul edilmeyen isteklerde kayıtlara geçirilerek karışıklık önlenmelidir. Faturanın muhasebe servisinde ödenmesi sırasında istek fişi ve faturalar karşılaştırılarak incelenmelidir. Ödeme şekli, tarihi, ödemeyi yapan onaylayan kişi v.b. kayıtlara geçirilmelidir.

2.4.3.2.4. Kasa

a) Para Girişi

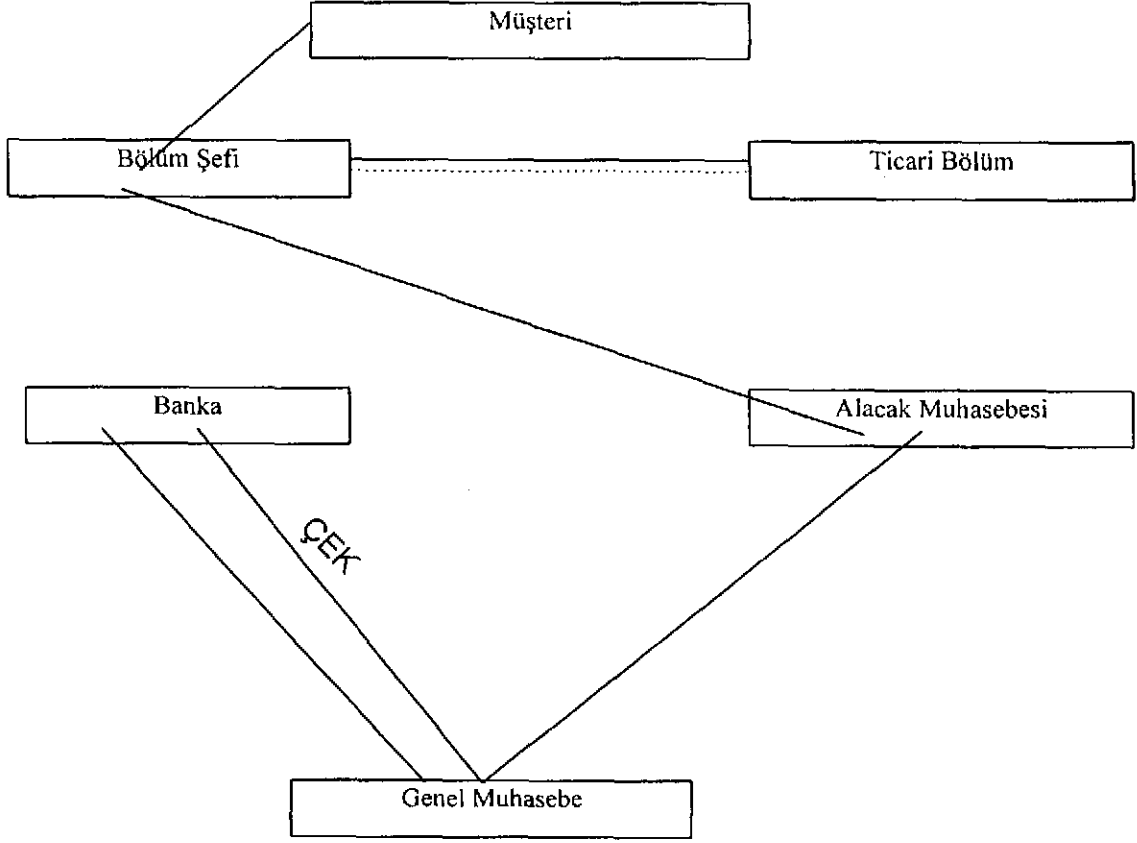
Sigorta şirketlerinde, şirkete giren paranın en büyük kısmını poliçe primleri oluşturmaktadır. Primlerin tahsilatı nakit para, çek, havale veya senet ile olmaktadır. Fonlarla ilgili kontroller ayrı ayrı ele alınırsa,

1. Nakit Giriş

Burada, iyi bir kontrolün sağlanabilmesi için, öncelikle bu işle uğraşanların sayısı mümkün olduğunca azaltılmalıdır. Her nakit girişi numalandırılmış fiş ya da makbuzla kayıt edilmelidir. Nakit kabul eden kişi bir deftere mürekkepli kalem ile girişleri işlemelidir. Bu kayıtlar muhasebede tutulan kasa defteri ile kontrol edilmelidir. Nakitler çalınmaya yol vermeyecek şekilde saklanmalıdır. Kasada tutulacak nakit minimuma indirilmeli kalan nakit ise bankaya yatırılmalıdır.

2. Havale ve Çekler

Burada birbirini denetleyen sistemler ile başarı sağlanabilir. Havale ve çekleri önce kabul eden muhaberat servisi liste halinde kayıt etmeli aynı kayıt kasada ve muhasebece'de yapılmalıdır. Listeler, zaman zaman karşılaştırılarak kontrol edilmelidir. Kabul edilecek çeklerin hamiline yazılmamış olması, devredilemez oluşu önemle takip edilmelidir. Çeklerin hangi mal ya da hizmet karşılığında kaç numaralı makbuza karşılık olduğu kayıt edilmedir. Ayrıca, tahsilat sonrası için kontrolü sağlamada banka, kasa, muhasebe kayıtları karşılaştırılmalıdır.

Şema* : 5

Belge	Ticaret Müdürü	Bölüm Şefi	Genel Muhasebe	Alacak Muhasebesi	Müşteri	Banka
Çek						
Teslim alma mazbatası						
Dekont						

The table shows the flow of documents between departments. Arrows indicate the direction of flow. For 'Çek', the flow is from Müşteri to Bölüm Şefi, then to Ticaret Müdürü, then to Genel Muhasebe, then to Alacak Muhasebesi, then to Banka, and finally back to Genel Muhasebe. For 'Teslim alma mazbatası', the flow is from Genel Muhasebe to Banka. For 'Dekont', the flow is from Banka to Genel Muhasebe.

Şema⁶⁰ : 6

Çek Hareketi Gösteren Akış Şemaları.

b) Nakit Çıkışı

Sigorta şirketlerinde, para çıkışını gerektiren en büyük unsur hasarların tazminidir. Satınalma ve hasar tazmini ile ilgili kontroller aynı zamanda kasadan para çıkışında kontrolünü sağlamaktadır. Burada temel ilke, ödemenin tek elden yapılır olması, banka, muhasebe, ödemeyi yapan servis kayıtlarının düzenli tutulmasıdır. Ödeme emri daima bir üst yönetici tarafından onaylanmalıdır. Her onay muhasebe kayıtlarına temel teşkil etmelidir.

Belli bir tutarı aşan tüm ödemeler daha iyi kontrol edilebilir olması amacıyla, çekle yapılmalıdır. Çek üzerinde sorumluluk ve yetki verilmiş en az iki kişinin imzası bulunmalıdır. Bunların kayıtlarla karşılaştırılması en az ayda bir kez tekrarlanmalıdır.

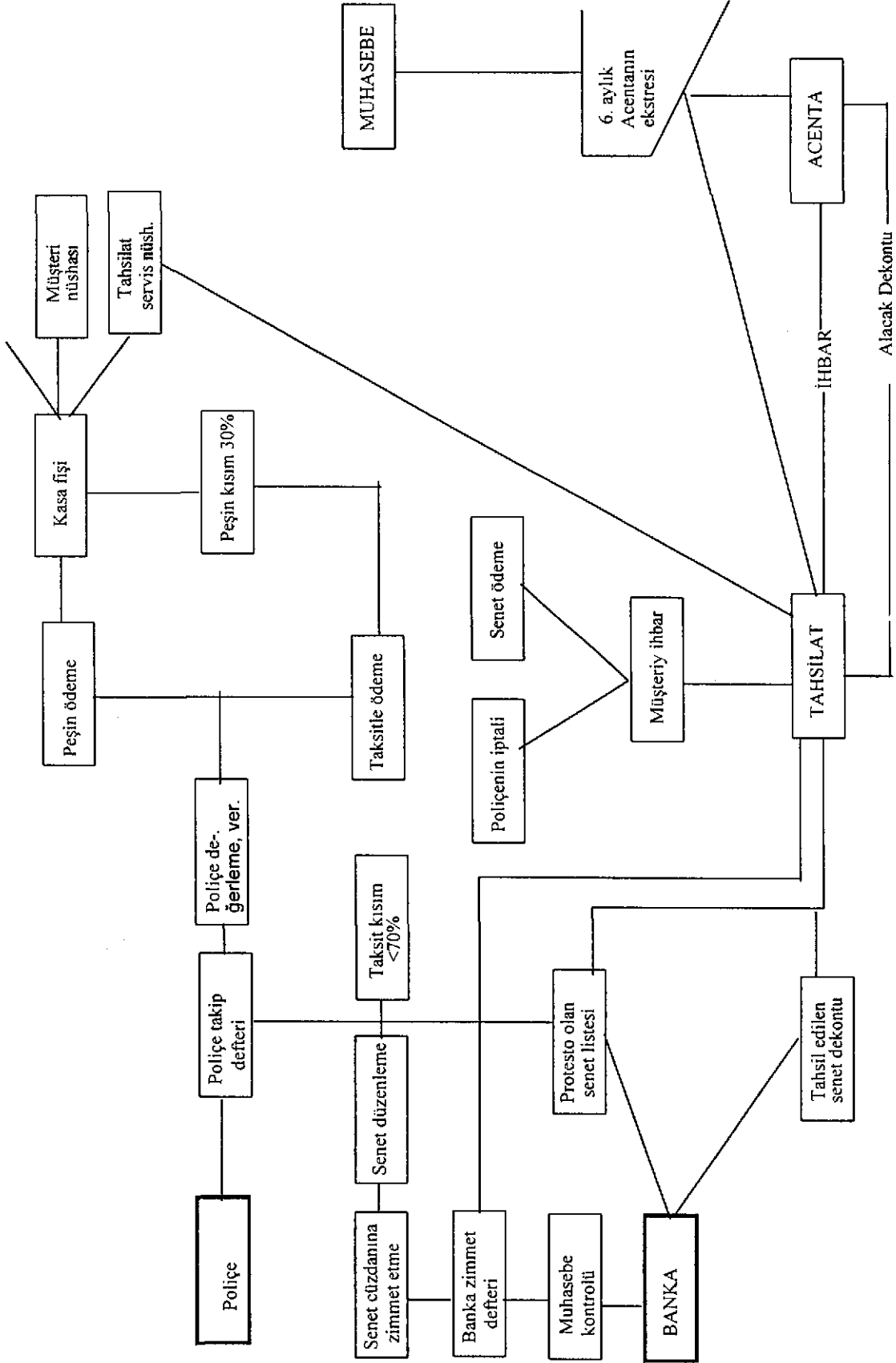
2.4.3.2.5 Alacak Senetleri

Sigorta şirketleri teminatları karşılığında topladıkları primlerin çoğunu taksitlere bağlarlar. Taksitlerin karşılığında senet almaktadırlar. Bu senetlerin kayıt ve saklama düzeni ile ilgili kontroller olmalıdır.

Alacak senetlerinin neye karşılık oldukları yazılmalıdır. İşletme muhasebesinde protesto olanlar, yenilenenler, karşılıksız düzenlenenler, bağış olarak verilen senetler olarak ayrı ayrı izlenmelidir. Yine , senet tahsilinde banka, muhasebe, kasa kayıtları karşılaştırılmalıdır.

İskonto sözkonusu olduğunda, kontrol daha güç olacağından ona göre önlem alınmalıdır.

Şema : 7

**Sigorta İşletmesinde
Alacakların Tahsiline İlgili
İşlemlerin Akış Şeması.**

2.4.3.2.6. Bilgi İşlem Denetimi

Sigorta şirketlerinde'de diğer işletmelerde olduğu gibi bilgisayar çeşitli kısımlarda kullanılmaktadır. Bilgisayarın rasyonel kullanımı için etkin bir iç kontrolün olması gerekir. Bu bölüm kontrolü diğer bölümlerin kontrolleri ile etkilenmektedir. Bilgisayar kontrolü, şirketin kontrolünün bir parçasıdır. Bilgisayar veya yararlanan servislerin kontrolü, bilgisayar sürecinin sonuçlarını, güvenliğini sağlayamaz⁶¹ Bilgisayarda uygulanacak sistem kontrolleri üç bölüme ayrılır⁶².

1. Yönetsel kontrol sistemi

2.Sistem Geliştirme kontrol sistemi

3.Yordamların kullanılmasıyla ilgili kontroller

2.4.3.3. İç Denetim Bölümünce Gerçekleştirilen Sigorta Şirketlerine Özgü Denetim Çalışmaları

2.4.3.3.1 Teknik Branşlara Ait Denetim Çalışmaları

Teknik branşların denetimini yapan iç denetçi, alınan primlerin, sigortalılar cari hesabının, acentalar cari hesabının, teknik kar zarar hesabının denetimini yapmış olur.

Teknik branşlara ait hesapları denetleyen iç denetçinin yapması gereken denetim faaliyeti ile ilgili işler şunlardır.

-Departman içinde iş akışı, sistem ve içkontrol mekanizmasının işleyişi,

---

⁶¹ Tuğrul Dirimtekin, T. Muhasebe İç Kontrol İlkeleri, BİTİA, 1981, s.38

⁶² Peyami Çakırcıoğlu,Ebi Sistemi Kullanılan Muhasebe Sisteminde Denetim İlkeleri. Doçentlik tezi, I. Ü. İşletme Fakültesi, 1977,s.77

- Poliçeler ile ilgili teklifnamelerin düzenlenmesi ve poliçelere uygunluğunun denetimi,
- İptal poliçelerin adedine göre nedenlerinin incelenmesi, analizi, kayıtlarda takibi,
- İptal edilen teklifname ve poliçelerin denetçinin kontrolünde muhafazası, kayıtlardan tenzili, konu ile ilgili yetkili onay ve poliçe ile teklifname tarihlerinin karşılaştırılması,
- Acentalardan gelen registroların kontrolünün incelenmesi ve denetimi,
- Poliçelerin üzerinde yazılı olan bütün rakamların, ek teminatların kayıtlarla, tarife ile karşılaştırılması doğruluğunun ve yeterli onayının denetimi,
- Poliçeler ile ilgili konservasyon ve reasürans rakamlarının (tretelere) anlaşmalara uygun olarak yapılmasının denetimi,
- Tecditnamelerin sigortalılara zamanında hazırlanıp gönderilip gönderilmediğinin denetimi,
- İptal nedeni ile iadelerin doğru olarak hesaplanıp hesaplanmadığının ve ilgiliye iadenin yapılıp yapılmadığının denetimi,
- Örnekleme yolu ile poliçelerin kayıtlara alınıp alınmadığının denetimi,
- Uzun vadeli sigortaların, tatbikanının doğruluğunun denetimi,
- Kamu kuruluşlarına uygulanan indirimin doğruluğunun denetimi ve incelenmesi,
- Zeyilnamelerin denetimi ve ait oldukları poliçelerle karşılaştırılması,

- İlgili servisin diğer servislerle olan koordinasyon ve bilgi alış verişinin incelenmesi ve denetimi,
- İlgili departmanın prim ve komisyon karşılıkları hesabının doğruluğunun ve kayıtlarının denetimi,
- İlgili departmanın giderlerinin ve prim gelirlerinin uygulanan plana ve bütçeye uygunluğunun denetimi,
- Ay sonu veya üçer aylık hazırlanan partajların kontrolünün incelenmesi ve denetimi,
- İlgili departmanda yapılan mükerrer işlerin denetimi,
- Üst yönetime sunulan raporların ve içeriliğinin denetimi ve incelenmesi,
- İlgili departmanın bölgeler ve acentalar ile ilgili koordinasyon ve iletişim çalışmalarının denetimi ve incelenmesi,
- Bilgi işleme ait programların ilgili departman için yeterliliğinin ve istatistiki bilgi çalışmalarının denetimi ve incelenmesi,
- İlgili departmanın rutin işlerinin dışında yaptığı (geliştirme, analiz, yorum) çalışmalarının mevcudiyetinin denetimi,
- İlgili departmanın denetlenen yılın aylarına ait prim gelirleri, komisyon ödemeleri, hasar ödemeleri, idari ve diğer giderlerinin geçen iki yılın ilgili ayları ile karşılaştırılması (Resmî enflasyon oranı göz önünde bulundurularak),
- Diğer gerekli görülen konuların denetimi,

2.4.3.3.2.Hasar İşlemlerine Ait Denetim Çalışmaları

Hasar işlemlerinin denetiminde ödenen tazminatlar, muallak hasar karşılığı, deprem hasar karşılığı hesaplarında aynı zamanda denetlenmiş olur.

Hasar işlemlerinin denetiminde iç denetçinin yapacağı işler şunlardır.

-Hasar ihbar formlarının incelenmesi ve denetimi, hasar dosyaları ile karşılaştırılması,

-Hasar dosyalarında bulunması gerekli evrakların ve dökümanların mevcudiyetinin ve uygunluğunun denetimi,

- Ödenen hasarlar ile ilgili eksper raporlarının incelenmesi, karşılaştırılması, dosyadaki ihbar formu ve diğer evraklarla karşılaştırılması,

- Hasar ödeme limitlerinin, verilen yetkilere uygunluğunun denetimi,

- Ödenen hasarların yeterli belgelere ve eksper rapor ve dökümanlarına dayandırılmasının incelenmesi ve denetimi,

-Hasar ihbar ve ödeme sürelerinin karşılaştırılması ve denetimi,

- Sovtaj ve rücu çalışmalarının incelenmesi ve denetimi, dosyaların hukuk servisinde takip edilen dosyalarla karşılaştırılması, rücu tahsilatlarının kayıtlara yansıtılmasının incelenmesi ve denetimi,

-Rücu dosyalarının geciktirilmeden hukuk servisine zimmetli olarak teslim edilip yine aynı şekilde teslim alınmasının incelenmesi ve denetimi,

- Hasar ödemelerinin kayıtlara yansıtılmasının doğruluğunun denetimi,

- Hasar tazminat defterinin tutulmasının incelenmesi ve denetimi,

- Açıktan verilen para ödemelerinin belgelere dayandırılmasının denetimi,
  - Ödenen hasarlar poliçenin şumulüne giren bir riziko olup olmadığının denetimi,
  - Kanuni zamanaşımını dolduran ilgililerce neticesi aranmayan muallaklar muameleden kaldırılıp kaldırılmadığının denetimi
  - Tam hasarlarda hasar ile ilgili servise bilgi veriliyormu? İlgili servis tarafından poliçenin dosyaya kaydedilip kaydedilmediğinin denetimi,
  - Tazminat makbuzlarındaki imzalar sigortalıya ve onun vekiline ait olup olmadığının incelenmesi,
  - Tazminat tarihi ile ekspertiz tarihi arasındaki sürenin incelenmesi, ekspertiz raporlarının zamanında düzenlenip düzenlemediğinin incelenmesi,
- Ekspertiz ücretleri ile ilgili evrak ve dosyalama ve muhafaza yapılıyormu?
- Hasar ödemelerinde muafiyetlerin göz önünde tutulup tutulmadığının denetimi,
  - Rehinli malların sigorta tazminatı alacaklıya ve onun muvafakatı ile sigortalıya ödenip ödenmediğinin denetimi,
  - Departmanda içkontrol sistemli bir işakışı çalışmalarının olup olmadığının incelenmesi ve denetimi,
  - Departmanda rutin işlerin dışında yaptığı analiz çalışmalarının incelenmesi ve denetimi,
  - Departmanın üst yönetime sunduğu raporları ve içeriğinin incelenmesi,

- Tediye fişlerinin ilgili dosyalarla karşılaştırılması,
- Yıllara sarih bekleyen dosyaların mevcudiyetinin ve ihtivasının incelenmesi,
- Ödenen hasarların plan ve bütçeye uygunluğunun denetimi,
- Ayrılan karşılıkların incelenmesi, yeterli belgelerle desteklenmesinin araştırılması, denetimi,
- Hasar ödemelerinin konservasyonda kalan ve diğer reasürans firmalarına dağıtımının incelenmesi ve denetimi,

Hasar servisinin bölgeler ile ilgili koordinasyonun incelenmesi ve denetimi,

- Bilgi işleme ait programların hasar servisi için yeterliliğinin incelenmesi ve istatistiki çalışmaların denetimi,

2.4.3.3.3. Tahsilat İşlemleri ve Acentalarla İlgili Denetim Çalışmaları

Tahsilat ve acentalarının denetiminde aynı zamanda menkul kıymetler, acentalardan alacaklar ve hazır değerlerin denetimi gerçekleşir.

Tahsilat ve acentaların iç denetiminde denetçinin yapması gereken işlemler şöyledir.

- Yapılan tüm tahsilat ve ve tediyelemlerin destekleyici belgelere sahip olmalarının, yeterli yetki ve onayın mevcudiyetinin ve uygunluğunun incelenmesi ve denetimi,

- Alınan çek ve senetlerin kayıtlarda (nazım hesaplarda) takibi, vadesi geldiğinde ilgili acentanın hasabına kaydı, muhafazası ve kontrolünün incelenmesi ve denetimi,
- Periyodik olarak kasa, çek, senet, tahvil sayımının gerçekleştirilmesi ve kayıtlarla karşılaştırılması,
- Kasa hareketlerinin plan ve bütçeye uygunluğunun (nakit akış tablosuna) incelenmesi ve denetim,
- Vadesi gelmiş alacaklar, karşılıksız çekler, tahsile verilen senetler, protestolu senetlerin takibi incelenmesi ve denetimi,
- Banka ekstrelerinin ve mutabakat çalışmalarının incelenmesi,
- Aylık düzenlenen nakit akış tablosunu ve kasa icmallerinin incelenmesi ve denetimi,
- Toplam istihaller, iptaller, acenta komisyonları, iptal poliselere ait komisyonlar ve iadeleri, banka istihalleri, komisyonları denetimi ve bunların kayıtlara uygunluğunun incelenmesi,
- Aylık ve periyodik olarak tahsilat servisi ile muhasebe, bölgeler ve acentalar, banka acentaları ile mutabakat çalışmalarının incelenmesi ve denetimi,
- Üst yönetime sunulan periyodik raporların incelenmesi ve denetimi,
- Hisse senetleri ve tahvil alımları ile ilgili yapılan tediyelerin gerekli yetki ve belgelerle desteklenmesinin incelenmesi ve denetimi,
- Kullanılan tahsilat ve tediye makbuzlarının zimmetli kullanılması ve sıra numarası takip etmesinin denetimi,

- Günlük kasa sayımlarının yapılıp yapılmadığıının icmallere uygunluğunun yetkili onayın mevcudiyetinin incelenmesi,
- Vadesi gelen çek ve senet ertelenmelerinde yetki ve yetkiyi bildiren destekleyici belgelerin incelenmesi,
- Bankaya tahsile verilen senetlerin, senet bordrosu ve kayıtlarla karşılaştırılması,
- Banka ekstreleri ile tahsil edilen senet ve çeklerin, ayrıca kayıtların düzenli mutabakatının yapılıp yapılmadığıının denetimi,
- Tahsilat memurlarının gerek resmi acentalardan gerekse sivil acentalardan tahsilatlarının sistemli, zimmetli tahsilat makbuzlu olarak yapılıp yapılmadığıının denetimi ve incelenmesi,
- Tahsilat gecikmelerinde yeterli ve düzenli olarak ihbarnameler gönderilip gnderilmediğinin denetimi,
- Departmanda iç kontrol mekanizmasının işleyişi ve sistemli bir iş akışının mevcudiyetinin incelenmesi,

2.4.3.3.4. Acentalarla İlgili Denetim alışmaları

- Acentalar kuruluğu ile ilgili şartların yerine getirip getirilmediğinin ve yeterli teminatın alınıp alınmadığıının denetimi ve incelenmesi,
- Acentalık mracatlarının değerlendirilmesinin, incelenmesi, takibi, fesih olunan acentaların takibi, hukuki işlemlerin tamamlanmasının ve takibinin denetimi,

- Alınan teminatların yükseltilmesi çalışmaları, bu konuda acentalar ile ilgili iletişim ve koordinasyonun incelenmesi,

- Ayrıca bölge denetimleri esnasında acenta ziyaretleri gerçekleştirilerek denetimi genişletmek,

-Acentalık başvuru tarihi ile istihbarat ve acentelik kabul tarihlerinin karşılaştırılması,

- Acente teminatlarının muhafaza şekli ve teminat tutarları,

2.4.3.3.5. Muhasebe ve Mali İşler ile İlgili Yapılacak Denetim Çalışmaları

İç kontrol departmanında çalışan denetçiler muhasebe ve mali işlerle ilgili olarak aşağıda sayılan denetim işlemlerini yapar,

- Muhasebe kayıtlarının kanuni süre içerisinde muntazam takibinin yapılmasının incelenmesi,

- Kanuni defterlerin zamanında tasdik ettirilip ettirilmemesinin kontrolü,

- Branşlar ve tahsilat servisi arasında kayıtlarla ilgili periodik mutabakat çalışmaları yapılıp yapılmadığının denetimi,

- Diğer sigorta şirketleri, reasürörler ve koasürörler hesapları ile ilgili periodik mutabakat çalışmaları yapılıp yapılmadığının denetimi,

- Gayrimenkullerle ilgili tapular, demirbaşlar ile ilgili faturalar muhafaza edilip edilmediğinin denetimi,

- Yıl sonunda bunlar ile ilgili amortisman ve yeniden değerlendirme çalışmalarının doğru ve uygun yapıp yapılmadığının denetimi,

-Fon kullanımı, tahvil ve hisse senedi alımı, satımı bunlar ile ilgili belgeler, yetkiler, onayların uygun olup olmadığının denetimi ayrıca şirketin menfaatlerine aykırı bir durum olup olmadığının denetimi,

-Şüpheli alacakların takibi sistemli bir şekilde yapıp yapılmadığının ve uygun karşılıklar ayrılıp ayrılmadığının denetimi,

- Acenta, prodüktör, ve sigortalıdan olan alacakların yaşlandırılması, geçmiş yıllara sarıh olanlarının tasfiye çalışması ve bunlar ile ilgili çalışmaların incelenmesi ve denetimi,

- İpotekli veya rehinli alacakların karşılıklarının tamam olup olmadığının ve ikraz bakiyelerinin ve teminatlarının incelenmesi,

- Şirketin kendi mal varlıklarının ve gayrimenkullerinin sigorta işlemlerinin tamam olup olmadığının denetim,

-Yıl sonunda tahvil ve hisse senedi değerlendirilmesinin doğru ve uygun olarak yapıp yapılmadığının kontrolü,

-Kar dağıtımları statü hükümlerine göre yapıp kayıtlara yansıtılıp yansıtılmadığının denetimi,

- Gider hesaplarının ve satın almanın şirket tüzüğüne, plana, bütçeye uygun yeterli belgeleri, yetkiyi ve onayı içeren ve kontrollü olarak yapılmasının denetimi ve bu masrafların analizi,

- Şirket içi raporlama, analiz tabloları, likidite tabloları, fon kaynak ve kullanım tabloları, net işletme sermayesi artış ve azalış tablolarının mevcudiyeti ve bunların denetimi,

- Geçen yıla ait ve yıl sonu ayrılan ihtiyatların kayıtlara doğru olarak yansıtılmasının incelenmesi,

- Teknik ihtiyatlar ve bunlardan ayrılan hisseler ve prim depolarının ve komisyonlarının incelenmesi,

- İkazların kayıtlarımızda takibinin ve alınan faizlerin incelenmesi,

- Mali gelirlerin incelenmesi ve denetimi,

- Reasürans çalışmalarının incelenmesi, anlaşmalarla karşılaştırılması, tahsilat ve tediyelerin kayıtlarla karşılaştırılması ve belgelerle desteklenmesinin incelenmesi ve denetimi,

- Avanslar hesabının incelenmesi ve denetimi,

- Bölgeler cari hesabı ve gider hesaplarının kayıtlara yansıtılması, uygunluğu ve periodik olarak bölgelerle mutabakat çalışmalarının yapılıp yapılmadığının incelenmesi ve denetimi,

- İştirak ve yatırımların incelenmesi ve denetimi,

- Nazım hesapların içeriğinin incelenmesi ve denetimi,

- Sayım protokollerinin kayıtlarla karşılaştırılması ve incelenmesi,

- Kur farkı gelir ve kur farkı gelir ve giderlerinin hesaplanmasının incelenmesi ve denetimi,

- Peşin ödenen giderlerin aylık ve yıllık hareket tablosunun incelenmesi,
- Personel ücret ödemelerine ait bordroların kayıtlarla karşılaştırılması
- Tahvil ve hisse senetleri yıl için hareket tablolarının incelenmesi ve denetimi
- Diğer gerekli görülen denetim çalışmaları

2.4.3.3.6. Hayat İşlemleri ile İlgili Denetim Çalışmaları

İç kontrol departmanında çalışan iç denetçiler hayat işlemleri ilgili şu denetim çalışmalarını yaparlar.

- Gerek ölüm gerekse vade bitimi nedeniyle ödenen tazminatın dosyalanması ve takibi,
- Tazminatların ekspertiz raporuna uygunluğunun incelenmesi,
- Tediye miktarının tamam olarak yapıp yapılmadığının denetimi,
- Tazminattan ikrazlar ve faizleri mahsup edilip edilmediğinin denetimi
- Vefat, tediye dosyalarında poliçe ölüm kağıdı raporu, veraset vergisi verildiğinin belgesi veya yazısı, sigortalı veya lehdarların nüfus kayıt suretleri, tazminat makbuzu mevcut olup olmadığının denetimi,
- Kanuni mirasçılar lehdar ise, veraset ilamı veya sureti olup olmadığının incelenmesi,
- Ödemelerin uygun süre içinde gerçekleştirilmiş olup olmadığının denetimi,

- Ödenmesi gerekli fakat sahipleri tarafından aranmayan paraların incelenmesi,
- Hayattan elde edilen fonları optimal kullanımının incelenmesi ve denetimi,
- Departmanda hazırlanan ve üst yönetime sunulan raporların ve tabloların analizi ve incelenmesi,
- Departman giderlerinin denetimi ve plana, bütçeye uygunluğunun incelenmesi,
- Poliçelerin ve primlerin tahsilatlarının, sigortalı ile koordinasyonunun posta işlemlerinin incelenmesi ve denetimi,
- Acenta komisyon tahakkuk ve ödemelerinin incelenmesi ve denetimi,
- Departmanda uygulanan pazarlama çalışmaları ve etkinliklerinin incelenmesi ve denetimi, bu konuda analiz ve karşılaştırma tabloları hazırlayıp incelemesi,
- Bakanlık teminatlarının incelenmesi ve denetimi,
- Departmanda, içkontrol mekanizmasının işleyişi ve sistemli bir işakışı varlığının incelenmesi ve denetimi,
- Diğer gerekli görülen denetim çalışmaları,

2.4.3.3.7. Reasürans İşlemleri ile İlgili Denetim Çalışmaları

İç kontrol departmanında çalışan iç denetçiler Reasürans işlemleri ile ilgili şu denetim çalışmalarını yaparlar.

-Türkiyede akdedilen bütün sigorta primlerinin belli bir yüzdesinin Milli Reasüransa devredilip devredilmediğinin denetimi,

-Kabul haddini aşan sigortalarda, Milli Reasürantan yazılı onay alınıp alınmadığının denetimi,

-Branşlardaki uygulamaların anlaşmalara uygun olarak yapılıp yapılmadığının denetimi,

-Dışardan alınan veya dışarıya verilen ve içeriden alınan veya içeriye verilen bütün reasürans işlemleri, komisyon işlemleri, tahsilat ve tediyeler ile ilgili tüm muameleler, bordrolar, mutabakat çalışmaları, anlaşmalar, yazışmalar. teleksler ve diğer belgeler sistemli bir şekilde dosyada muhafaza edilip edilmediklerinin denetimi,

- Periyodik olarak reasürans çalışmaları ile ilgili üst yönetime raporlar sunulup sunulmadığının denetimi,

2.4.4. Bulguların Raporlanması

Denetim faaliyetinin son aşamasında denetçi yaptığı denetim çalışması ile ilgili olarak görüşünü bildiren bağımsız denetim raporu hazırlamalıdır. Standart rapor (Kısa şekilli rapor), belirli finansal tablolarla ilgili bir incelemenin genel kabul görmüş denetim standartlarına uygun olarak yürütülmüş olduğunu ve finansal tabloların işletmenin durumunu dürüst olarak gösterdiğini açıklayan bir rapordur.

Sigorta şirketlerinin finansal tablolarının denetimi sonucu yayınlanacak standart rapor ile diğer ticaret ve üretim şirketlere ait denetim sonucu yayınlanacak standart rapor arasında şekil olarak farklılık olmamasına rağmen bunlara ilave Sermaye Piyasası Kanununun (7) bölüm, 50. maddesi (a) fıkrası

uyarınca sigorta Şirketleri, kuruluş,denetim, gözetim, muhasebe, mali tablo ve rapor standartları konularında kendi özel kanunlarına tabidir. Dolayısıyla finansal tablolar sigorta ve reasürans Şirketlerinin tabi olduğu Sigorta Murakabe Kanunu dikkate alınarak düzenlenmelidir. Denetçi raporunu ticaret ve üretim işletmelerinde gerekli olmayan ancak sigorta Şirketlerinde zorunlu olarak dikkate alınması gereken sigorta murakabe kanunu hükümlerine uygun olarak hazırlamalı ve denetim raporunda Sigorta Murakabe Kanununa uygun olarak bağımsız denetim faaliyetini gerçekleştirdiğini belirtmelidir.

3. ÖRNEK BİR ÇALIŞMA

Güven denetim şirketi İstanbulda faaliyet gösteren yabancı ortaklı bir firmadır.

Aksigorta Anonim Şirketi yöneticileri finansal tablolarının denetlenmesi için Güven Denetim Şirketine başvurmuşlardır.

Denetim işletmesi mevcut işgücü kaynaklarını ve faaliyet takvimini dikkate alarak ve yeni denetim anlaşmasının getireceği denetim riski düzeyini belirlemek amacıyla müşteri işletme hakkında finansal ve finansal olmayan tüm bilgileri toplamaya başlamıştır. Üstlenilen görevin tam bağımsız olarak ve uzmanlık alanı kapsamında uygun bir biçimde yerine getirilebilmesi için toplanan bu ön bilgileri değerlendirmiş ve değerlendirme sonucu denetim görevini kabul etmiştir.

Denetim anlaşma mektubu imzalandıktan sonra Genel Kabul Görmüş Denetim Standartları ışığında denetim faaliyetinin planlanması çalışmalarına başlamıştır.

3.1. Giriş

Aksigorta Anonim Şirketi Türkiye'nin önde gelen sigorta şirketlerinden biridir. Türkiye'nin ikinci büyük sanayii ve finansal hizmetler grubu olan Sabancı Şirketler Gurubu tarafından 1960 yılında kurulan şirket, İstanbul'da mukim genel müdürlüğü ile Ankara, İzmir ve Adana da kurulu bölge müdürlükleri aracılığıyla faaliyetlerini sürdürmektedir. Türk Sigorta Murakabe Kurulu tarafından yayınlanan istatistiklere göre, 1993 yılı toplam prim istihsalı itibariyle hayat dışı baranşlarda Türkiye'nin üçüncü büyük, hayat sigortacılığı branşında ise dokuzuncu büyük sigorta şirkettir. Kaza, yangın, nakliyat, makine-montaj,

ziraat, sağlık ve hayat sigortacılığı dallarında faaliyet gösteren Aksigorta, 31 Aralık 1993 tarihinde sona eren  yıl süresince istikrarlı bir büyüme göstermiş, toplam prim istihsali itibariyle, hayat dışı branşlarda, 1991 yılında % 6,1 olan pazar payını, 1993 yılında % 8 yükseltmiŐ, bilanço karının, toplam prim istihsaline oranını ifade eden karlılığı itibariyle lider konumunu korumayı baŐarmıŐtır. Şirketin mevcut geçerli sigorta poliçe sayısı 8,3 milyon adettir. rnlerini esas itibariyle 605 serbest acenta, 17 adet gurup acentası ve Akbank Türk Anonim Şirketinin 500 Şubesi aracılığı ile pazarlamaktadır.

3.2. Hayat Dışı Faaliyetler

Şirketin faaliyet alanlarından biri, hızla büyüyen Türk hayat dışı sigortacılık sektörüdür. Şirket hayat dışı branşlarda kaza, yangın, nakliyat, makina-montaj, ziraat, sağlık branşlarında faaliyet göstermektedir. Bu branşları tek tek inceleyerek

3.2.1. Kaza

a) Genel

Halen, toplam prim istihsali itibariyle, Türkiyenin en hızlı büyüyen sigorta branşı kaza sigortacılığıdır. Türk Sigorta Murakabe Kurulu tarafından yayınlanan istatistiklere göre, 1989 yılında, hayat dışı toplam plrim istihsalinin %46'sı 1993 yılında ise%63' kaza sigortası primlerinden oluşmaktadır. Kaza sigortacılığı dalındaki bu büyüme, kısmen, 1989-1993 yılları arasında taşıt satıŐlarının yıllık bazda ortalama % 22.7 oranında artması neticesinde, Türk otomotiv sektörünün hızla büyümesinden kaynaklanmıştır.

31. 12.1993 tarihnede sona eren mali yıl ile 30 haziran 1994 tarihinde sona eren altı aylık dönem itibariyle, Şirketin toplam kaza sigortası, prim istihsali,

hayat dışı branşlarda gerçekleştirdiği toplam prim istihsalinin, sırasıyla, %68'ini ve % 59.8'ini oluşturmaktadır.

1993 yılında, Aksigorta toplam kaza sigortası prim istihsalinin yaklaşık % 86'ını taşıt sigortaları oluşturmuştur. Şirket, otomobil sigortalarının, kasko, üçüncü şahıs mali mesuliyet, ile sürücü ve yolcuları kapsayan ferdi kaza sigortasından oluşan bir paket halinde sunmaktadır.

Şirketin halen pazarlamakta olduğu başlıca kaza sigorta türleri şunlardır:

b) Branşlar ve Ürünler

1) Kasko Sigortası

Aksigorta tarafından sunulan kasko sigortası, sigortalının talebi doğrultusunda değişik şekillerde ve içerikte düzenlenmektedir. Kasko sigortası kapsamında, otomobil ve diğer taşıtlar, kaza , yangın veya hırsızlık neticesinde sigortalıya ait aracın uğrayacağı hasarlara karşı sigortalanmaktadır.

2) Üçüncü Şahıs Mali Mesuliyet Sigortası

Bu sigorta kapsamında, sigortalı, poliçede belirtilen limitler dahilinde üçüncü şahısların yaralanmasından veya üçüncü şahıslara ait mal veya mülkün hasar görmesinden kanunen sorumlu tutulması neticesinde uğrayabileceği mali kayıplara karşı sigortalanmaktadır. Karayolları Motorlu Araçlar Zorunlu Mali Mesuliyet Sigortası, Türkiye kanunları hükmünce tüm taşıtlar için zorunlu tutulmaktadır. Şirket söz konusu zorunlu üçüncü şahıs mali mesuliyet sigortasına ilaveten, trafik kazalarına karşı, ayrı bir ihtiyari üçüncü şahıs mali mesuliyet poliçesi de düzenleyebilmektedir.

3) İşveren Mali Mesuliyet Sigortası

İşçi kaza sigortası, iş kazaları neticesinde ortaya çıkacak tıbbi müdahale, muayene, bakım ve diğer hasarlar ile ilgili olarak işçinin uğrayabileceği zararları kapsamaktadır. İşveren mali mesuliyet sigortası, sigortalı hakkında herhangi bir dava açılması ile ilgili olarak çıkacak mahkeme savunma giderlerini de kapsamaktadır.

4) Ferdi Kaza Sigortası

Ferdi kaza sigortası, poliçede belirlenen limitler dahilinde, sigortalıyı, herhangi bir kaza neticesinde maruz kalacağı tıbbi müdahale, muayene ve bakım ile iş kaybı, hizmetten mahrumiyet gibi durumlara karşı sigortalamaktadır. Otobüs sürücülerini, muavinlerini ve yolcularını seyahat sırasında meydana gelebilecek kazalar neticesinde uğrayacakları hasarlara karşı sigortalayan otobüs ferdi kaza sigortası yükürlükteki kanunlar hürmünde zorunlu tutulmaktadır.

5) Hırsızlık Sigortası

Hırsızlık sigortası, poliçede belirlenen kişisel mal ve mülkü hırsızlığa karşı sigortalamaktır.

c) İş Kabul Politikası

1990 yılında sigorta primlerinin serbest bırakılmasından itibaren, kanunen zorunlu tutulanlar hariç, tüm sigorta primleri piyasa şartlarına göre sigorta şirketleri tarafından belirlenmektedir.

Şirket, taşıt sigortası poliçelerinin fiyatlandırılmasında, tahmini hasar büyüklüğü ve frekansı, aracın tamir yenilenme maliyetleri, şirketin, satış, idari ve genel giderleri, piyasadaki rekabet ve kar marjları gibi unsurları dikkate

almaktadır. Ayrıca, şirket, kamyon, otobüs veya otomobil gibi değişik araçları için farklı fiyatlar uygulamakta, genel politikası çerçevesinde, beş yaş ve üzerindeki taksileri ve diğer taşıt araçlarını sigortalamamaktadır. Otomobil sigorta primlerinin belirlenmesinde, yedek parçalarının ve tamir giderlerinin pahalı olması nedeniyle, ithal otomobillerin nispeten daha pahalı olan sigorta poliçeleri dışında, diğer otomobillerin yaş, model, abs sistemine sahip olup olmamaları veya benzer unsurlar dikkate alınmamaktadır. Şirket, bu tür farklılıklardan elde edilecek menfaatlerin artan işletme giderlerini karşılamayacağı görüşündedir. Sigorta primleri, şirketin mülkiyet veri tabanı ve taşıt sigortası alanındaki 30 yılı aşkın tecrübesine dayanarak ayın şekilde belirlenmektedir.

Şirket, Aksigorta veya diğer sigorta şirketleri tarafından sigortalanmış oldukları süre içinde, sürücü olarak üstün performans göstermiş sigortalılara bazı menfaatler sunan indirimli prim programları dahilinde ve sigortalının , poliçenin ilk yılında herhangi bir kaza ihbar etmemesi şartıyla, meteakip yıllarda ödenmesi gereken primlere kademeli indirim uygulamaktadır. İndirim programı, güvenli sürücülüğü özendirmek ve yenilenen poliçe sayısını arttırmak amacıyla şirket tarafından geliştirilmiştir. Ayrıca, Aksigorta, Türkiyede müşterilerine mahsus bonus programı sunan tek şirkettir. Söz konusu program çerçevesinde, zarar ve ziyanın talep edildiği herhangi bir kaza nedeniyle, talebin yapıldığı yılı takip eden yıla ait poliçe priminin arttırılması halinde söz konusu prim artışı, zarar ve ziyan talebinden kaynaklanan kaybın sigorta edilen meblağa oranına eşit oranda olmaktadır.

Standart bir taşıt sigortası dahilinde sigorta edilen meblağ, Türk Sigortacılar ve Reasürans Derneği tarafından, taşıtların değişik yaş ve modellerinin piyasa fiyatlarına istinaden belirlenmektedir. Karayolları motorlu

araçlar zorunlu mali mesuliyet sigortası işe her yıl Hazine müsteşarlığı tarafından belirlenmekte ve yine aynı mercii tarafından verilecek karara istinaden değiştirilebilmektedir.

Şirketin standart taşıt sigortası, zorunlu karşılıkları içermektedir. Söz konusu karşılıklar çerçevesinde, geçmiş yıllarda Türkiyede yıllık % 60-70 oranında seyretmiş olan tüketici fiyat endeksi ile belirlenen enflasyonun muhtemel sonuçlarına karşı kısmen korunmak amacıyla, sigorta edilen nominal meblağ, otomatik olarak % 50 oranında arttırılmaktadır.

d) Rekabet

Türk Sigorta Murakabe Kurulu tarafından yayınlanan istatistiklere göre, Türkiyede, 36 sı T.C. , 13'ü ise yabancı uyruklu olmak üzere toplam 49 sigorta şirketi kaza sigortacılığı alanında faaliyet göstermektedir. Toplam kaza sigortası prim istihsalinin % 51'i söz konusu şirketlerin altısı tarafından gerçekleştirilmektedir. Aksigorta, toplam kaza sigortası prim istihsalı itibariyle 1992 ve 1993 yıllarında, sigorta şirketleri arasında sırasıyla dördüncü ve üçüncü sırayı almıştır.

Aksigorta esas itibariyle, piyasada tanınmak, müşteri hizmetleri, tazminatların zamanında ödenmesi, satış teşkilatının çapı ve fiyatlandırma konularında rakipleriyle yarışmaktadır. Şirket yönetiminin inancına göre şirket, halen başlıca sigorta şirketlerine oranla en rekabetçi fiyatları ve indirim programlarını uygulamaktadır. Şirket yönetiminin görüşüne göre, sigorta sektöründe en büyük prim artışı potansiyeli kaza sigortası branşlarında ve özellikle taşıt sigortası dalında mevcuttur.

3.2.2. Yangın

a) Genel

Şirketin, ikinci büyük faaliyet alanı olan yangın sigortacılığı branşında gerçekleştirdiği toplam prim istihsalı, 1993 yılında ve 1994 yılının ilk altı ayında hayat dışı sigortacılık dalında gerçekleştirdiği toplam prim istihsalinin sırasıyla %20,6'sını ve % 25,3'ünü oluşturmaktadır. Toplam prim istihsalı itibariyle, Aksigorta 1992 ve 1993 yıllarında, sırasıyla altıncı ve üçüncü en büyük yangın sigorta şirketi olmuştur. 1993 yılında sigorta sektöründe 2,705 milyar olan toplam yangın sigortası prim istihsalinin yaklaşık % 8,8'i şirketin gerçekleştirdiği toplam yangın sigortası prim istihsalinden oluşmaktadır.

Yangın sigortacılığında, konut ve sınai ve ticari işyerleri olmak üzere iki ayrı branş söz konusudur. Konut yangın sigortaları, yangın sigortası direkt prim istihsalinin yaklaşık % 12'sini işyeri sigortaları ise % 88'ini oluşturmaktadır. Şirketin rekabetçi fiyatlarla daha geniş kapsamlı ürünler sunmasına ve prim hacmini arttırmasına imkan tanınmaktadır.

Yangın sigortaları dalında şirket, ağırlıklı olarak, işyeri yangın sigortaları ile sınai risk sigortaları konusunda faaldir. % 9,6'lık pazar payı ile, söz konusu alanda gerçekleştirdiği direkt prim istihsalı itibariyle Türkiye'nin ikinci büyük sigorta şirkettir. Şirketin ticari müşterilerine sunduğu paket programlara, hırsızlığı ve işin durmasına karşı sigortalarda dahil edilmektedir.

b) İş Kabul Politikası

Konut yangın sigorta poliçelerinin fiyatlandırılmasında, tahmini hasar büyüklüğü ve frekansı, poliçe ile sağlanan menfaatlerin idari maliyetleri de dahil olmak üzere gerekli sigortanın temin edilmesinin maliyeti, reasürans giderler,

satış, idari ve genel giderler, acentalara ödenen komisyonlar ve kar marjları gibi unsurlar dikkate alınmaktadır. Tahmini kayıplar, esas itibariyle geçmiş bilgilere istinaden belirlenmektedir. Ferdi yangın sigortası kapsamında sigortalanacak meblağ sigortalı tarafından poliçede belirtilen meblağ ile kısıtlı tutulmaktadır.

Standart işyeri yangın sigorta poliçelerinin fiyatlandırılmasında, konut yangın sigorta poliçelerinin fiyatlandırılmasında dikkate alınan hasuslara benzer unsurlar göz önüne alınmakta, ancak nispeten büyük sınai risklerin sigortalanması söz konusu olduğunda fiyatlar, sigorta şirketinin riski değerlendirmesini müteakip belirlenmektedir. Standart fiyatlarda, riskin büyüklüğüne ve özelliklerine göre değişiklikler söz konusu olabilmektedir. Bu tür yangın sigortası poliçelerinin hazırlanmasında, bağımsız eksperler mal ve mülkü değerlendirerek, yangın ve bağlı rizikoları sınıflandırmaktadırlar. Şirket düzenli aralıklarla söz konusu riskleri değerlendirerek, risk yönetimini sürdürmektedir.

Tüm yangın sigortası poliçelerinde, hasar gören yapının tamiri ve yenilenmesi ile ilgili maliyet ve giderler, poliçede belirtilen meblağı ile sınırlı kalmak şartıyla şirket tarafından karşılanmaktadır. Enflasyonun muhtemel etkilerine karşı, şirketin standart poliçelerinde, sigorta edilen meblağı otomatik olarak, yıllık % 50 oranında arttıran klozlar yer almaktadır.

c) Rekabet

Türk Sigorta Murakabe Kurulu tarafından yayınlanan istatistiklere göre, Türkiye'de 30'u aşkın T.C. , 11'i yabancı uyruklu olmak üzere toplam 41 sigorta şirketi yangın ve mülki sorumluluk sigortacılığı branşında faaliyet göstermektedir. Toplam prim istihsalinin % 55,3'ü bu şirketlerden altısı tarafından gerçekleştirilmektedir. 1993 yılında ve 1994 yılının ilk altı ayında,

toplam prim istihalleri itibariyle, şirket sırasıyla, Türkiye'nin üçüncü ve dördüncü büyük sigorta şirketi olmuştur. Şirket Türkiye'deki konut yangın sigortası branşında, Anadolu ve Şark sigortanın ardından halen üçüncü sırayı korumaktadır. Şirketin 1991 yılında % 3,1 olan pazar payı 1993 yılında % 6,1 yükselmiştir.

32.3. Nakliyat

a) Genel

Toplam prim istihali itibariyle Şirketin üçüncü büyük faaliyet alanı nakliyat sigortacılığıdır. 1993 yılı ve 1994 yılının ilk altı ayı itibariyle, hayat dışı sigortacılık dalında şirketin toplam prim istihsalinin sırasıyla % 9,2'si ve % 11,4'ü toplam nakliyat sigortası prim istihsalinden oluşmaktadır. 1993 ve 1994 yılının ilk altı ayı itibariyle Aksigorta, nakliyat sigortacılığı dalında, sırasıyla, altıncı ve yedinci en büyük sigorta şirkettir. 1993 yılında sektörün toplam 1539 milyar olan nakliyat sigortası primi istihsalinin yaklaşık % 7,1'i şirketin gerçekleştirdiği toplam nakliyat sigortası prim istihsalinden oluşmaktadır.

Nakliyat sigortaları, deniz, hava veya kara yoluyla taşınan kargonun sigortalanması (aşınan mal ve malzemeler itibariyle) ile gemi ve yükünün sigortalanmasından (deniz taşıtı ve sigortalıya ödenmesi gereken nakliyat ücretleri itibariyle) ibarettir.

b) Branşlar ve Ürünler :

1) Kargo

Kargo sigortası, poliçede belirlenen limitler dahilinde, deniz yoluyla taşınan mal ve malzemelerin uğrayacağı zararları karşılamaktadır. Sigortalının

talebine baęlı olarak, Őirket, ancak tam kayıp halinde hasarın karŐılanmasını hűkme baęlayan sigorta poliŐesi de dűzenlemektedir.

Şirket, tren veya kamyon ya da havayolu ile taşınan mal ve malzemelerin de kargo sigortası kapsamında sigortalamaktadır.

2) Gemi ve Yűk Sigortası

Gemi ve yűk sigortası kapsamında, sigortalanan deniz taŐıtının uęrayacaęı zararlar ve sigortalıya űdenmesi gereken nakliyat űcretlerinin kaybı, poliŐede belirlenen limitler dahilinde, karŐılanmaktadır. Bu sigorta, ayrıca poliŐede belirlenen limitler dahilinde, sigortalı taŐıtın űçűncű Őahısların hasara uęramasına neden olması neticesinde ortaya ıkacak zararları ve sigortalı aleyhine aŐılan herhangi bir dava neticesinde ortaya ıkacak kanuni giderleri de karŐılamaktadır.

3) Nakliyeciler Mali Mesuliyet Sigortası

Nakliyeciler mali mesuliyet sigortası çerŐevesinde sigortalı, poliŐede belirlenen limitler dahilinde herhangi bir kaza neticesinde kargonun zarar gűrmesi halinde ortaya ıkacak mali yűkűmlűlűklere karŐı sigortalanmaktadır. Nakliyeciler mali mesuliyet sigortası, kargonun uęrayacaęı hasar nedeniyle nakliyeciler aleyhine aŐılacak davalar ile ilgili kanuni giderleri de karŐılamaktadır.

c) İŞ Kabul Politikası

Nakliyat sigortacılıęında risklerin deęerlendirilmesi itibariyle ekspertizin űnemi bűyűktűr. Zararın tahmini bűyűklűęű ve frekansı ile ilgili unsurlara, űrneęin geminin sınıfına, yaŐına, tonajına en son bakım tarihine ve bandırasına, taŐınan kargonun űzellięine, geminin izleyeceęi rotaya ve sahibinin gűvenilirlięine baęlıdır. Sűz konusu unsurların karmaŐıklıęı fiyatlandırma

süresince ekspertizin önemini ortaya koymaktadır. İş Kabul Politikası konusunda ve risklerin değerlendirilmesi sırasında reasürörlerin katılımı büyük önem taşımaktadır. Şirket, nakliyat sigortası riskinin büyük bir kısmını reasürans şirketlerinin katılımı ile temlik etmektedir.

Sigorta edilecek meblağ şirketin onayına bağlı olup, gerek şirket gerekse sigortalının onaylayacağı bağımsız bir eksper ile bir arada belirlenmektedir. Policelerde belirlenen limitler dahilinde kalmak şartıyla, Aksigortanın gemi ve yük sigortalının gerçek maliyeti üzerinden kargo sigortası ise yenilenme maliyeti üzerinden zararları karşılamaktadır.

d) Rekabet

Türk sigorta sektörünün en karlı branşlarından biri olması itibariyle nakliyat sigortacılığında büyük bir rekabet söz konusudur. Türk Sigorta Murakabe Kuruluna göre, 30 u aşkın T.C. , 11'i ise yabancı uyruklu olmak üzere toplam 41 sigorta şirketi nakliyat sigortacılığı alanında faaliyet göstermektedir. Ayrıca, nakliyat ve deniz sigortalarının doğası gereği, yerli sektör yabancılarla rekabet etmektedir.

Türk deniz ticaret filosunun sigorta şirketi olan Ray Sigorta, toplam prim istihsalı itibariyle % 10,06 pazar payına sahip olduğu nakliyat sigortacılığı dalında lider konumundadır. 1991-1993 yılları arasında pazar payı %6,5'ten % 7,1'e yükselen Aksigorta, halen toplam prim istihsalı itibariyle altıncı en büyük sigorta şirkettir.

3.2.4. Makina-Montaj

a) Genel

Makina-Montaj sigortası, tesisin kurulması, makinaların arızalanması, makine ve elektronik teçhizatın montajı gibi aşamaları kapsamaktadır. Şirketin dördüncü büyük faaliyet alanı olan makina-montaj sigortacılığı branşında gerçekleştirdiği toplam prim istihsalı, 1993 yılında ve 1994 yılının ilk altı ayında hayat dışı sigortacılık dalında gerçekleştirdiği toplam prim istihsalinin sırasıyla % 1.8'ini ve % 2.6'sını oluşturmaktadır. 1993 yılında toplam prim istihsalı itibariyle % 3.74 olan pazar payı ile, makina-montaj sigorta şirketleri arasında 11. sırayı yer almaktadır.

b) Branşlar ve Ürünler

1) Makina Kırılması ve Elektronik Teçhizatın Sigortası

Bu tür sigorta poliçeleri, sigortalıyı, ani ve harici olaylardan kaynaklanan hasar ve arızalar nedeniyle ortaya çıkacak tamir veya değiştirme giderlerine karşı sigortalamaktadır. Şirket ayrıca, sigortanın talebine göre ve poliçede belirlenen limitler dahilinde, işin durması tamirat amacıyla ortaya çıkacak nakliye giderleri ile grev, isyan ve ayaklanmalardan kaynaklanacak fiziksel patlamalar ve hasarlar kapsayan sigorta poliçelerini düzenlemektedir.

2) Tüm Riskler Montaj ve Tesis Sigortası

Bu tür sigorta poliçeleri, poliçede belirlenen limitler dahilinde ve sigortalının özel ihtiyaçları doğrultusunda sigortalıyı, tesisin kurulması ve denenmesi aşamalarında makinaların ve elektronik teçhizatın montajı veya

tesisin kurulması, denenmesi ve bakımı sırasında ortaya çıkacak hasarlardan kaynaklanacak zararlara karşı sigortalanmaktadır.

3) İş Kabul Politikası

Makina montaj sigortacılığı dalında, tesisin konumu, tesiste kullanılan malzemeler, sigorta edilen tesisin kullanım amacı ve tahmini tesis süresi gibi unsurlarını dikkate alınması da dahil olmak üzere, mevcut risklerin değerlendirilmesi itibariyle ekspertizin önemi büyüktür.

Türkiyede sigorta şirketleri, konutların inşaatı ile ilgili sigorta poliçeleri düzenlemektedirler.

Şirket büyük tesislerin sigortalanması söz konusu olduğunda, riskin büyük bir kısmının reasürörler tarafından üstlenilmesi yoluna gitmektedir.

4) Rekabet

Türkiye’de makina-montaj sigortacılığı dalında rekabet oldukça hızlıdır. Halen, 30’u T.C., 11’i yabancı uyruklu olmak üzere toplam 41 sigorta şirketi, makina arızası, elektronik teçhizatın uğrayacağı hasarlar, tüm riskler montaj ve tesis sigortacılığı alanlarında faaliyet göstermektedir.

3.2.5. Ziraat

a) Genel

Türkiye’de ziraat sigortacılığı dolu, fırtına ve yangınlardan kaynaklanan hasarlara karşı yapılan sigortalar ile büyük ve küçük baş hayvanlar ve deniz ürünlerinin sigortalanmasından ibarettir. Şirketin en küçük faaliyet alanı olan ziraat sigortacılığı alanında gerçekleştirdiği prim istihsalı, 1993 yılı ve 1994

yılının ilk altı ayı itibariyle, hayat dışı sigortacılık dalında gerçekleştirdiği toplam prim istihsalinin sırasıyla % 0,6 sını ve % 0,8 ini oluşturmaktadır. Şirket 1993 yılında, toplam prim istihsalini itibariyle, % 5,2 olan pazar payı ile sektördeki beşinci büyük şirkettir.

Türkiyede ziraat sigortacılığı, nispeten yeni ve küçük olması itibariyle, diğer sigortacılık dalları kadar değişik branşlara ayrılmamıştır. Şirketin, bu alandaki hedef pazarı, esas itibariyle büyük çiftlikler ve tarım üretim birimleridir. Şirketin, ziraat sigortacılığı alanındaki faaliyetlerinin yaklaşık % 95 ini sigortalıyı, dolu, fırtına ve yangın olaylarından kaynaklanan hasarlara karşı sigortalayan standart dolu sigorta poliçeleri oluşturmaktadır.

3) Branşlar ve Ürünler

1) Dolu Sigortası

Dolu sigortası, ürünleri, doludan göreceklere zararlar karşı sigortalamaktadır. Şirket tarafından bir paket halinde pazarlanan dolu sigortası, sigortayı yangın fırtına ve kalitenin düşmesi gibi olaylardan kaynaklanan hasarlara karşı da korumaktadır.

2) Büyük ve Küçük Baş Hayvan Sigortası

Büyük ve küçük baş hayvan sigortası, poliçede belirlenen limitler dahilinde, büyük ve küçük baş hayvanlar ile kümes hayvanlarını, uğrayabilecekleri hasarlara karşı sigortalamaktadır.

Ziraat sigortalarına ilaveten , şirket deniz ürünlerini de sigortalamayı, ayrıca tüm tarım sürecini sigortalayacak yeni bir birleşik sigorta poliçesi geliştirmeyi planlamaktadır.

3) İş Kabul Politikası

Ziraat sigortalarının fiyatlandırılması itibariyle ekspertizin önemi büyüktür. Şirket bu konuda Türkiyede halen ekspertiz eksikliği olduğu görüşündedir. Diğer taraftan, istatistiki bilgilerin yokluğu ziraat sigortalarının fiyatlandırılmasını daha da zorlaştırmıştır. Halen dünyanın önde gelen reasürörlerinden biri olan, Münih'te mukim Müncher Rückversicherungs Gesellschaft ziraat sigortacılığı alanında oldukça faaldir. Bu şirket nezaretinde kar amacı gütmeyen bir fon kurulması ve söz konusu fonun Türkiyede ziraat sigortacılığı alanında araştırmalar yapması öngörülmektedir. Halen, Türkiyede ziraat sigortacılığı alanında faaliyet gösteren kuruluşların azlığı nedeniyle, fiyatlandırmada herhangi bir rekabet söz konusu değildir. Şirket, ziraat sigortacılığı dalında risk alacağı bölgeleri dikkatle seçmektedir.

4) Rekabet

Şirketin, ziraat sigortacılığı dalındaki rakipleri, diğer, faaliyet alanlarındaki rakiplerine göre daha azdır. Rekabetin azlığı, kısmen Türk sigortacıları arasında, zirai riskin değerlendirilmesi itibariyle ekspertiz

eksikliğinden kısmen söz konusu sigorta dalında toplam prim istihsalinin yetersizliğinden kaynaklanmadır.

Halen 15'i T.C . 3'ü yabancı uyruklu olmak üzere toplam 18 sigorta şirketi ziraat sigortacılığı alanında faaliyet göstermektedir. Türkiyenin en büyük bankası T.C. Ziraat Bankasının yan kuruluşlarından biri olan Başak Sigorta A.Ş. toplam prim istihsaline itibariyle, % 58.1 oranında pazar payı sektörde ilk sırayı almaktadır.

3.3. Hayat Dalındaki Faaliyetler

Hayat sigortacılığının, Türkiyede henüz oturmamış olması itibariyle hayat sigorta primleri, Şirketin toplam prim istihsaline arasında çok küçük bir paya sahiptir.

Hayat sigortacılığının Türkiyeye girişi 1985 yılına rastlamaktadır. İlk zamanlar, sigorta şirketlerinin hayat sigortası poliçelerinden elde ettikleri primler hızlı bir artış göstermiştir. Türk Sigorta Murakabe Kurulu verilerine göre 1986-1991 yılları arasında, hayat sigortacılığı dalındaki toplam prim istihsaline % 7609 oranında artmış, ancak süreleri'de hızla kısalmaya başlamıştır. Sonuç olarak, hayat sigortacılığı dalındaki toplam prim istihsalinin, 1991 yılında % 20,2 olan toplam prim istihsaline oranı, 1993 yılında % 14,4 kadar gerilemiştir.

Hayat sigortası toplam prim istihsalindeki düşüşün nedenleri şöyle sıralanabilir.

1. Türk sigorta şirketleri tarafından piyasaya sürülen yatırım nitelikli hayat sigortaları, gelişmiş ve enflasyon oranı düşük ülkelerde pazarlanan ürünlere göre hazırlanmıştır. Poliçelerin, enflasyonist ortamlara uyarlanmamış olması nedeniyle sigortalılardan toplanan primler eriyip gitmiştir. Bazı Türk Sigorta

şirketlerinin yabancı para birimlerine endeksli hayat sigortası poliçeleri düzenlemesine rağmen, Türk Lirası kuru aşırı düzeyde değişken bir trend izlediğinden ve enflasyon oranı ile Türk Lirasının belli başlı yabancı para birimleri karşısındaki devalüasyon oranı arasındaki tutarsızlıktan dolayı, özellikle 1994 yılının ilk altı ayında, hayat sigortaları alanındaki reel daralma engellenememiştir.

2. Enflasyona endeksli, Türk Lirası bazında, uzun vadeli yatırım araçlarının yokluğu.

Türk ekonomisinin yaşamakta olduğu bir takım makro ekonomik dengesizlikler neticesinde, sigorta şirketlerine uygun ve söz konusu şirketlerin uzun vadeli yükümlülüklerini karşılayabilecek nitelikte, enflasyona endeksli, Türk Lirası bazında, uzun vadeli yatırım araçları yaratılamamış ve hala da yaratılamamaktadır. Bu tür uzun vadeli yatırım araçlarının eksikliği nedeniyle, Türk sigorta şirketleri, değişken getiri sağlayan hayat sigortası poliçeleri pazarlama yoluna gitmişlerdir. Bu tür bir yaklaşım ise, belirsizliklere yol açmış ve müşterilerin hayat sigortası talebinin gerilemesine neden olmuştur.

3. Primlerin zamanında ödenmemesi, Türkiyedeki hayat ve hayat dışı sigortacılık sektörünün ortak sorunlarından birisi de vadesi geçmiş alacaklardır. Enflasyonun etkilerine karşı yapılan ayarlamalar neticesinde getirilerin yetersiz kalmasıyla, sigortalıların güvenlerini kaybetmesi vadesi geçmiş alacakların tırmanmasına neden olmuştur. 1993 yılında , alacaklar, toplam hayat sigortası prim istihsalinin % 55'ne ulaşmıştır ve durumun kısa vadede düzelmesi beklenmemektedir.

4. Aksigortanın Durumu ve Mali Performansı, 1991 yılında, hayat sigortacılığı dalındaki % 8,2'lik pazar payı, 1993 yılında % 2,3'e gerileyen

şirket, sektörde dokuzuncu sıradadır. Pazar payındaki ve toplam prim istihsalindeki bu düşüş, faaliyetlerindeki veya pazarlama konusundaki başarısızlığından ziyade, yönetimin izlediği politikadan kaynaklanmıştır.

Hayat Sigortacılığında Yapılması Düşünülen Yenilikler

Aksigorta hayat dalındaki faaliyetlerini, şirket bünyesinde yer alan müstakil bir bölüm aracılığıyla yürütmektedir. Ancak, 1997 yılında değiştirilmiş şekli ile yürürlüğe girecek olan 7397 sayılı Sigorta Murakabe Kanunu uyarınca tüm sigorta şirketlerin hayat dalı faaliyetlerini, 31 Aralık 1997 tarihinden itibaren, müstakil yan kuruluşları aracılığı ile yürütmeleri şartını hükme bağlamaktadır.

Türk halkının, Türk sigorta piyasasının geleneksel ürünü, TL bazında yatırım nitelikli sigorta poliçelerine olan güvenini yitirdiğini gören şirket yönetimi, 1991 yılında yatırım nitelikli hayat sigorta poliçelerinin pazarlanmasına daha az ağırlık vermek yolunda bir karar almıştır. Ancak Aksigorta yönetimi, gerektiği şekilde yapılandırılmış hayat sigortanın önemli bir talep yaratabileceği görüşündedir. Dolayısıyla bu tür ürünlerin geliştirilmesine yönelik araştırma geliştirme faaliyetlerini sürdürmektedir. Özellikle, İsrail gibi yüksek enflasyonist ortamlara sahip diğer ülkelerde sigorta şirketlerinin tecrübelerine istinaden, Türkiye için yeni hizmet modelleri geliştirmiştir. Söz konusu yeni hizmet teklifleri ile ilgili olarak, Hazine Müsteşarlığına ve diğer yetkili resmi mercilere başvurularda bulunmayı öngörmektedir. Ancak yönetim, Türk hükümeti, TL bazında uzun vadeli yatırım araçları yaratmadan ve bu tür sigorta poliçelerine sahip sigortalılara vergilerle ilgili bazı teşvikler getirmeden, şirketin bu tür ürünleri pazarlamayacağı görüşündedir.

Şirket, Türk piyasasında yeni hayat sigortası hizmetlerini başarı ile pazarlanacağı görüşünden hareket ederek, müstakil bir hayat sigortası şirketi kurmayı ve halen şirket bünyesinde yürütülen hayat sigortası faaliyetlerin söz konusu yeni şirkete devretmeyi planlamaktadır.

3.4. Satış ve Pazarlama Teşkilatı

a) Genel

Şirket, hayat ve hayat dışı sigortacılık dallarındaki ürünlerini, serbest acentalar, Akbank şubeleri, grup acentaları ve şirket merkezi ve Ankara, İzmir ve Adana'da kurulu bölge teşkilatlarında görevli pazarlama ekipleri aracılığı ile pazarlamaktadır. Şirkete bağlı serbest acentalar, buldukları satış bölgelerine göre, şirket merkezine veya bölge müdürlüklerinden birine rapor vermektedir.

Yürürlükteki kanunlar hükmünde, Türk sigorta şirketlerinin, sigorta ürünlerinin pazarlanması amacıyla münhasır acentalıklar kurmaları yasaktır. Dolayısıyla piyasada serbest acentalar çoğunluktadır.

b) Satış Organizasyon Ağı

1- Serbest Acentalar

Şirketin sigorta ürünleri satış organizasyon ağındaki serbest acenta sayısı 605 tir. 1993 yılı ve 1994 yılının ilk altı ayında, direkt prim istihsalinin, sırasıyla % 76,3 ü ve % 76,6 sı serbest acentalar tarafından gerçekleştirilmiştir.

Şirket, serbest acentalar, şirket namına düzenledikleri poliçelerin nominal değeri üzerinden komisyon ödemektedir. Komisyon oranlarının, piyasada genellikle uygulanan tavan değeri Hazine Müsteşarlığı tarafından denetlenmekte, dolayısıyla değişik sigorta şirketleri tarafından uygulanan komisyonlar arasında

büyük farklılıklara rastlanmamaktadır. Halen şirketin hayat dışı branşlarda A tipi acentalarına ödediği komisyon oranları, söz konusu acentaların düzenlediği poliçelerin nominal değerinin % 10 (taşıt sigortaları) ile % 30'u (yangın sigortaları) arasında değişmektedir. B tipi acentalara ödenen komisyon oranları ise, Söz konusu acentaların düzenlediği poliçelerin nominal değerinin % 7,5 ile % 25 arasında değişmektedir. Hayat dalındaki komisyon oranları A ve B tipi acentalar için aynıdır ve poliçenin düzenlendiği ilk yıl için tahsil edilen prim miktarının % 45'i müteakip yıllar için ise, sırasıyla % 20 ve % 15'i üzerinden hesaplanmaktadır. Daha sonraki yıllar itibariyle herhangi bir prim söz konusu değildir. Bu komisyonlara ilaveten, şirket yıl sonlarında, performansa bağlı olarak Hazine Müsteşarlığınca belirlenen limitler dahilinde teşvik primi dağıtabilir.

Şirketin acentalarının yaklaşık % 75'i iki yıl veya daha uzun bir süredir şirket namına çalışmaktadır. Aksigorta satış organizasyonundaki acentaların devridaimi (verilen hangi bir zaman içinde Aksigorta ile ilişkisini kesen acentaların sayısının söz konusu zaman içinde ortalama acenta sayısına bölünmesi ile elde edilen değer) , 1992,1993 yıllarında ve 1994 yılının ilk sekiz ayında, sırası ile % 21, % 16 ve % 15 olarak gerçekleşmiştir. Şirket tarafından feshedilen acentalık sözleşmeleri, çoğunlukla acentanın tahsil ettiği primleri şirkete ödeme yükümlülüğünü zamanında yerine getirmemelerinden kaynaklanmaktadır.

2- Akbank Şubeleri

Yürürlükteki kanunlar uyarınca, şirket Türk uyruklu bankaları, imzalanacak sigorta acentalığı sözleşmesi çerçevesinde, Şirket namına prim tahsil etmek üzere B tipi sigorta acentası tayin etme hakkına sahiptir. Bu mealde,

şirketin Akbank ile imzalamış olduğu sigorta acentalık sözleşmesi 1960 yılının ağustos ayından beri yürürlüktedir. Halen Akbankla yapılan sözleşme uyarınca 500 Akbank şubesi şirketin ürünlerini pazarlamaktadır.1993 yılında ve 1994 yılının ilk altı ayında şirketin direkt primlerinin % 15,6 ve % 13,5 Akbank şubelerince gerçekleştirilmektedir.

3- Grup Acentaları

Şirketler Grubu otomotiv, gıda ve içecek, tekstil, kağıt ürünleri, çimento, turizm, kimya gibi sektörlerde faaliyet göstermektedir. Aksigorta yönetimi, mümkün olduğu zaman ve durumlarda, ürünlerini grup şirketlerine ve grup şirketlerinin müşteri satıcılarına pazarlamayı hedeflemektedir. Aksigortanın ürünlerini pazarlamakta olan 17 adet Sabancı Gurubu sigorta acentası, şirketin direkt prim istihsalinin 1993 yılında % 8'ini 1994 yılının ilk altı ayında % 13,5'ini gerçekleştirmiştir.

c) Şirket Stratejisi ve İzlenen Politikalar

Aksigortanın stratejisi pazar payını arttırmak, istikrarlı bir büyüme sağlamak, ve karlılığı piyasa ortalamasının üzerinde tutmaktır. Söz konusu stratejinin belirlenmesinde, sayıları 605'i bulan serbest acentaları ile 500 Akbank şubesinden oluşan tüm yurda yayılmış satış organizasyon ağı, büyümeye imkan tanıyan mali gücü, iş kabul politikası ve işletme teknolojisindeki sofistikasyonu, Aksigorta ve Sabancı isimlerinin gücü gibi unsurlarda dahil olmak üzere, şirketin belirgin rekabet gücünden yararlanmak amacı güdülmüştür.

1- Pazar Payı ve Genişleme

1989-1993 yılları arasında pazar payını önemli ölçüde arttıran Aksigortanın hayat dışı dallardaki pazar payı % 8 düzeyine ulaşmıştır. Aksigorta,

Pazar payındaki artışı uzun vadede sürdürmeyi, başta, taşıt konut yangın ve nakliyat sigortacılıkları olmak üzere tüm sigortacılık dallarında satışlarını arttırmayı hedeflemektedir. Şirket yönetimi, taşıt sigortacılığının, Aksigortanın en fazla büyüme potansiyeline sahip olduğu ve sektörün en hızlı gelişen branşı olduğu görüşündedir. Ayrıca taşıt sigortası poliçe sahiplerinin artmasıyla, şirket söz konusu sigortalılara diğer sigorta poliçelerini pazarlama fırsatında elde etmiş olacaktır.

2- Sigorta Primlerinin Tahsilatı

Sigorta acentaları ve sigortalılar, sigorta şirketlerine ödemekle yükümlü oldukları sigorta primlerini şimdiye kadar sürekli geç ödemişlerdir ve halende geç ödemeyi sürdürmektedirler. Şirketin acentalarından sigorta prim alacaklarını, söz konusu acentalara ait sabit getirili ve diğer menkul kıymetleri emanete almak yada gayrimenkul veya diğer mülk üzerinde ipotek tesis etmek suretiyle teminat altına almasına rağmen halen sigorta acentalarının mülkiyetinde bulunan ve şirket lehine ipotek edilmiş veya emanet altına alınmış mal ve mülklerin tahmini toplam bedeli 163 milyar TL dir.

Şirket, Türk sigortacılık sektörünün büyük sorunu prim tahsilatı konusuna çözüm getirilmesi konusunda önderlik görevini üstlenmiş, ve özellikle kanun ve tüzüklerde prim tahsilatını kolaylaştıracak değişikliklerin yapılmasına yönelik çalışmalarda ve lobi faaliyetlerinde bulunmuştur. Uzun vadede şirket, primleri doğrudan sigortalıdan tahsil etme ve halen şirket namına prim tahsil etme yetkisine sahip serbest acentalara olan bağımlılığını azaltma yollarını aramaktadır.

3- Teknoloji

Aksigorta, teknolojinin, özellikle önerilen kanunun değişiklikler çerçevesinde, Türk sigorta sanayinin büyüme ve gelişmesinde çok önemli bir rol oynayacağı görüşündedir. Şirket, faaliyetlerinin ve veri tabanının, serbest acentalarının ve Akbank Şubelerinin faaliyet ve veri tabanları ile entegrasyonuna yönelik teknolojilerin geliştirilmesi ve uygulamasına özen göstermekte, söz konusu entegrasyonun acenta ve sigortalılardan prim tahsilat oranını yükselteceğine ve şirket gider oranlarını düşüreceğine inanmaktadır. Ayrıca Sigorta Murakabe Kanununda yapılan son değişiklikler uyarınca, sigorta şirketlerinin poliçelerini, eskisi gibi acenta bazında değil, poliçe bazında muhasebeleştirmeleri hükme bağlanmıştır. Bu tür katı muhasebe uygulamalarının yeni teknolojilerin etkin kullanımı gerektirmesi beklenmektedir. Aksigorta yönetimi, şirketin faaliyetleri çerçevesinde uyguladığı teknolojilerin rakipleri tarafından benimsenen teknolojilerle karşılaştırılabilir veya söz konusu teknolojilerden daha üstün düzeyde olduğu görüşündedir. Halen, Aksigortanın, bölge teşkilatları ve deneme mahiyetinde en büyük acentası ile arasında online ve realline iletişim bağı mevcuttur. 1996 yılı sonuna kadar sigorta acentalarından yirmisi ile arasında on line iletişim bağı kurmayı hedeflemektedir.

Orta vadede giderlerini azaltmayı hedefleyen Aksigorta, acentalarının ve hasar ödeme birimlerinin verimliliğini ve verilen hizmetin kalitesini arttırmak, Şirket çalışanlarından daha yüksek verim almak üzere geliştirilen teknolojilere yatırım yapmak amacındadır. Türk Sigorta Murakabe Kurulu tarafından yayınlanan istatistiklere göre, şirket 1993 yılı itibarıyla Türkiye'nin en büyük altı sigorta şirketi arasında en düşük brüt gider oranına (Genel Giderler toplamının prim istihsaline bölümmesi ile elde edilen değer) sahiptir. 1991-1993 yılları arasındaki dönemde Aksigorta toplam prim istihsalinde nominal % 354 oranında

bir artış kaydetmiş, personel sayısı ise 202 den 238 e yükselmiştir. Neticede 1991 yılında 12,2 olan brüt gider oranı 1993 yılında 7,1 düzeyine gerilemiştir. Şirket yönetimi teknolojik yatırımlarının sonuçları alındıkça gider oranının dahada düşeceğini tahmin etmektedir.

4- Müşteri Tatmini

Aksigorta yönetimi, rekabet gücünün temel unsurunun müşteri tatmini olduğu görüşünü savunmaktadır. Müşteri tatmini doğrultusunda şirket müşteri ihtiyaçlarının tam olarak tanımlanmasını, risklerin değerlendirilmesini ve talep edilen sigortanın rekabetçi bir şekilde fiyatlandırılmasını hedeflemektedir. Nispeten gelişmiş ekonomilere oranla, sigorta bilincinin düşük olduğu bir ortam söz konusu olduğundan, şirket tam müşteri tatmini programının bir parçası olarak müşterilerini eğitmeyi'de amaçlamaktadır. Şirketin müşteri tatmin programının en önemli unsurlarından biri hasarların zamanında ödenmesi şartıdır. Bu özelliği itibariyle Aksigorta bazı rakiplerinden farklı bir konumdadır.

5- Pazarlama

Aksigorta, hizmetlerinin pazarlanması ile ilgili olarak, serbest acentaların geliştirilmesi konusuna hassasiyetle eğilmektedir. Şirket tarafından yıllık bazda eğitime tabi tutulan serbest acentalar sahip oldukları uzman bilgi ve eğitim nedeniyle halen satış zincirinin en etkili halkaları olma özelliğini korumaktadırlar.

Şirket, ürünlerin pazarlanmasında Akbank Şubeleri ile grup acentalarına da önem vermektedir. 1992 yılında kurulan üç yeni pazarlama grubu, faaliyetlerini, Akbank şubelerinin müşterileri, Toyata bayilerinin müşterileri ve büyük sınıai müşteriler üzerinde toplamaktadır.

Akbank şubeleri pazarlama grubu Akbank şubelerinde ve grup acentalarında çalışanlara yönelik bir eğitim programı hazırlamış ve Aksigorta pazarlama ekibinin çoğunluğu bu program çerçevesinde görevlendirmiştir. Söz konusu programın ana hedefi, Akbank şubeleri aracılığı ile, Aksigorta ürünlerinin pazar potansiyelini tam olarak değerlendirmek, ve grup şirketlerinin müşterileri ve satıcıları arasında müşteri potansiyeli yaratmaktır. Akbank şubeleri pazarlama çalışmalarının bir sonucu olarak, Akbank şubeleri ve grup acentaları tarafından pazarlama çalışmalarının bir sonucu olarak, Akbank şubeleri ve grup acentaları tarafından tahsil edilen primler 1993 yılında hızla artmış ve 1994 yılının ilk altı ayında ekonomideki gerilemeye rağmen, düzeyini korumuştur. Akbank şubeleri tarafından gerçekleştirilen primlerin, toplam prim istihsaline oranı 1991 yılında % 6,9 iken 1993 yılında % 15,6 düzeyine yükselmiştir.

İkinci pazarlama grubu, şirketin taşıt sigorta ürünlerinin satışını arttırmaya yönelik çabaları doğrultusunda, söz konusu ürünlerin, grubun Toyota Mitsui ile Türkiyede ortaklaşa kurduğu 1994 yılı Kasım ayında üretilmeye başlanacak Toyota otomobillerinin bayileri aracılığıyla pazarlanması hedeflenmektedir. 1993 yılında şaksigorta, otomobil bayii pazarlama çalışmalarını genişleterek, General Motors ve Güney Koreli otomobil üreticisi Kia tarafından üretilen otomobiller de dahil olmak üzere diğer otomobil bayilerini de söz konusu programa dahil etmiştir.

Aksigorta, Akbank dahil olmak üzere diğer Grup şirketlerine de sigorta hizmetleri sağlamaktadır. 1993 yılında grup şirketlerine yazılan prim istihsalleri, Aksigortanın toplam prim istihsalleri içerisinde % 15,6'lık pay almaktadır.

Şirket yönetimi, Türk Piyasasına uygun hayat sigortası poliçelerinin yaratılabilmesinin, ancak Sigorta Murakabe Kanununda ve ilgili tüzüklerde

değişiklikler yapılmasını ve hükümetin TL bazında yeni uzun vadeli yerli yatırım araçları geliştirmesi ile mümkün olduğu görüşündedir.

Şirket halen piyasada mevcut ve sigortalıların taleplerini karşılamaktan yokusun olduğuna inandığı hayat sigortasının yerini almak üzere, yeni hayat sigortası poliçesi geliştirmeyi hedeflemektedir. Şirketin geliştireceği bu yeni hayat sigortası poliçesi enflasyona endeksli poliçelerdir.

3.5. Yatırımlar

Şirketin genel anlamda mali gücü ve faaliyet sonuçları kısmen yatırım portföyünün kalitesine ve performansına bağlıdır. 30 Haziran 1994 tarihi itibariyle, Şirketin yatırım portföyünün defter değeri 1060 milyar TL dir.

Şirketin yatırım konusunda izlediği politika, güven, istikrar, likidite, büyüme ve yüksek reel getiri sağlanmasıdır.

Aşağıdaki tabloda 31 Aralık 1991,1992, 1993 tarihlerinde sona eren yıllar ile 30 Haziran 1994 tarihinde sona eren altı aylık dönem itibariyle, şirketin yatırım portföyünün içeriği yer almaktadır.

	(milyon TL)				
	1991	1992	1993	1993	1994
Temettü gelirleri	57.824.	104.973.	61.501	30.754	153.997
Sabit getirili menkul kıymetler	23.795	38.827	95.058	44,758	96.801
Yatırım fonları				1.048	50.830
Hisse sen satış karları					205.148
Gayrimenkuller	356	368	577	266	342
Kur gelirleri	3.345	1542	484	269	499

Yukarıdaki tabloya 1991,1992 ve 1993 yılları ile 30 Haziran 1993 ve 1994 tarihlerinde sona eren aylık dönemler itibariyle, sırasıyla 7.606. milyon TL 11.727. milyon TL, 32.641 milyon TL 14.261. milyon TL ve 42.626 Milyon olan hayat sigortası portföyü yatırım gelirleri de dahildir.

3.6. Yatırım Portföyü

a) Sabit Getirili Menkul Kıymetler

30 Haziran 1994 tarihi itibariyle, Aksigortanın toplam yatırım portföyünün % 21 sabit getirili menkul kıymetlerden oluşmaktadır. Söz konusu sabit getirili menkul kıymetler, devlet tahvili ve hazine bonolarından ibaret olup, 30 Haziran 1994 ve 30 Eylül 1994 tarihleri itibariyle piyasa değerleri, sırasıyla 224.593. milyon ve 334.193 milyon TL dir.

Sabit getirili menkul kıymet cüzdanının ortalama vadesi 30 Haziran 1994 ve 30 Eylül 1994 tarihleri itibariyle üç aydan kısadır.

b) Hisse senetleri

Aksigortanın hisse senedi yatırımları konusunda izlediği politika, temettü gelirleri ve hisse senetlerinin satışından elde edilen karlar da dahil olmak üzere, vergi sonrası yüksek getiri elde etmektir. 30 Eylül 1994 tarihi itibariyle, Şirketin toplam yatırımlarının defter değerinin yaklaşık % 43 hisse senedi portföyünden oluşmaktadır. Aksigortanın toplam hisse senedi portföyünün % 82.5 ini Akbank Hisse senetleri olmak üzere, % 99'u grup şirketlerine ait hisse senetlerinden oluşmaktadır. Şirket sahip olduğu dört milyar tutarındaki Akbank hisse senetlerinin ikibin adedi kurucu hisse olup söz konusu hisse sahipleri Akbank'ın net karının yaklaşık % 8.75'i tekabül eden özel temettüye hak kazanmaktadır.

Şirket, zaman zaman, ve ödenmesi gereken vergileri de dikkate almak suretiyle, İstanbul Menkul Kıymetler Borsasında işlem gören hisse senetlerini elden çıkartmak suretiyle getiri sağlayabilmektedir.

c) Yatırım Fonları

30 Haziran 1994 tarihi itibariyle, şirketin toplam yatırımlarının % 19,4'ü Türk yatırım fonlarına yapılan yatırımlardan oluşmaktadır. 1993 yılında Türk Vergi Kanunlarında yapılan değişiklikler neticesinde asgari % 25 İMKB'da işlem gören hisse senetlerinden oluşan kapalı yatırım fonları olarak adlandırılan A tipi yatırım fonlarından elde edilen gelirlerin kurumlar vergisinden muaf tutulmaya başlaması ile Aksigorta yatırım fonlarına yatırım yapmaya başlamıştır. 30 Haziran 1994 tarihi itibariyle Aksigortanın portföyünde bulunan yatırım fonlarının defter ve piyasa değeri 206 milyardır.

d) Gayri Menkuller

30 Haziran 1994 tarihi itibariyle, şirketin gayrimenkul yatırımları, defter değeri üzerinden, toplam yatırımlarının % 16,4'ünü oluşturmaktadır. İzlediği yatırım politikası doğrultusunda, Aksigorta gayrimenkul yatırımlarına rağbet etmemekte, yönetimin olağanüstü bir fırsat olarak değerlendirdiği yatırımlar haricinde gayrimenkule yatırım yapmamaktadır. Bunun esas sebebi ise söz konusu yatırım türünün değişken piyasa koşullarının hüküm sürdüğü ortamlarda likit olmamasıdır. 30 Haziran 1994 tarihi itibariyle Aksigortanın gayrimenkul yatırımlarının defter değeri 174 milyardır.

e) Reasürans

Şirket, aktiflerinin ve primlerinin artırılmasına yönelik hedeflere paralel olarak uygun oranlarda ve düzeyde reasürans temin etme imkanı dahilinde, etkili

risk yönetimi faaliyetlerini sürdürmeyi hedeflemektedir. Şirket mali açıdan güçlü reasürörler ile uzun vadeli iş ilişkileri içindedir. Devrettiği primler karşılığında elde ettiği komisyon oranları reasürans faaliyetlerinin karlılığını etkilemektedir.

Yürürlükteki mevzuat uyarınca, şirket işlerinin bir bölümünün Türkiye İş Bankası, Hazine Müsteşarlığı ve devlet bankalarının ortak olduğu, Türkiye'nin milli reasüran şirketi, Milli Reasürans Türk Anonim Şirketine devretmek zorundadır. Taşıt sigortası haricinde hayat dışı sigorta dallarında, Milli Reasüransa devredilmesi zorunlu miktar, halen sigorta edilen meblağ ile söz konusu meblağın konservasyona tabi miktarı arasındaki farkın % 25 ine eşittir. Bu oran, 1995-1998 yılları arasında % 20 düzeyine, 1998-2001 yılları arasında ise %15 düzeyine indirilecek, 2001 yılından sonra ise tamamen kaldırılacaktır. Milli Reasürans belirli bazı tür ve sınıfa dahil rizikoları reasüre etmeyi reddedebilir. Bu durumda, şirket, başka bir reasüröre başvurma hakkına sahiptir. Şirket İşlerinin geri kalan % 75'lik kısmını, yıllık bazda imzaladığı reasürans treteleri uyarınca yerli ve yabancı reasürörlere devretmektedir. Şirketin imzaladığı reasürans treteleri azami riziko kapasitesini belirlemektedir. Sigorta edilen meblağın reasürans tretesi ile belirlenen kapasiteyi aşması halinde, şirket ihtiyari reasüransa başvurmaktadır.

Şirket, taşıt sigortalarında, sigorta edilen meblağın % 15'ini Milli Reasüransa devretmek zorundadır. Yükümlülüklerinin geri kalan kısmının reasürans limiti, şirket ile diğer reasürörler arasında imzalanan reasürans treteleri çerçevesinde yer alan şartlar ile hükme bağlanmaktadır.

Şirket, üstlendiği risikolarda azami hasarı kısıtlamak amacıyla aşırı kayıp tretelerinden yararlanmaktadır.

3.7. Şirket Yönetimi ve Personel

a) Aksigorta Yönetim Kurulu

Şirket ayda en az bir kez toplanan yönetim kurulu tarafından yönetilmektedir. Şirket bütçesi, yatırımlar, sigorta acentaları ile yapılan sözleşmelerin akdi veya feshedilmesi, stratejik planlama, şirket politikalarının belirlenmesi ve diğer önemli konular ile ilgili kararlar, şirket ana sözleşmesi ve yürürlükteki kanun ve tüzükler uyarınca, yönetim kurulu tarafından alınmaktadır.

Şirket Yönetim Kurulu Üyelerinin isimleri şunlardır.

- Dr. Güngör Uras,
- Ali Gömeç,
- Emine Kamışlı,
- Hüseyin Uçar,
- Ercan Mutlu,

Üst Yönetim

- Ercan Mutlu (Genel Müdür),
- Sami Vodina (Genel Müdür Yardımcısı),
- M. Ali Ezgü (Genel Müdür Yardımcısı),
- Ahmet Bülent Tüzün (Genel Müdür Yardımcısı),

b) Personel

1991 yılında şirket çalışanlarının % 43'ü üniversite mezunu iken, bu oran 1992 yılında % 45'e 1993 yılında ise % 50'ye yükselmiş, toplam personel sayısı ise 238'e ulaşmıştır.

Şirket çalışanları, Akbank ve özel bir ticari banka olan T. Garanti Bankası A.Ş. çalışanlarında üye olduğu banka çalışanları sendikası, Banksis'e bağlıdır. 1993 yılının mart ayında imzalanan toplu sözleşme. 1993 yılı ocak ayı itibariyle geçerli olup 1994 yılı aralık ayında sona erecektir. Toplu iş sözleşmesi görüşmelerinin 1994 yılı Kasım ayında başlaması beklenmektedir. Bir sonraki toplu iş sözleşmesinin 1995 yılı ocak ayı itibariyle geçerlilik kazanacağı ve 1996 yılının aralık ayında sona ereceği tahmin edilmektedir. Şirket yönetiminin görüşüne göre personel ilişkileri iyidir. Şirketin kuruluşundan beri anlaşmazlıklardan kaynaklanan herhangi bir grev söz konusu olmamıştır.

3.8. Mali Tablolar ve Denetim Çalışmaları

Şirket muhasebe kayıtların ve mali tabloların, Türk Sigorta Murakabe Dairesi, Türk Ticaret Kanunu ve Türk Vergi Kanunları çerçevesinde belirlenen muhasebe ilkeleri uyarınca, nominal Türk lirası cinsinden hazırlamaktadır. Kanuni mali tablolar geçmiş maliyet esasına dayanarak hazırlanmakta ve enflasyonun etkilerini dikkate alacak herhangi bir ayarlama yapılmamaktadır.

**GÜVEN BAĞIMSIZ DENETİM
YEMİNLİ MALİ MÜŞAVİRLİK A.Ş.**

**AKSİGORTA ANONİM ŞİRKETİ
01.01.1994-30.06.1994**

**ARA DÖNEMİNE AİT
BAĞIMSIZ SINIRLI DENETLEME RAPORU**

Aksigorta Anonim Şirketi'nin 30 Haziran 1994 tarihi itibariyle düzenlenmiş Ara Bilançosunu ve bu tarihte sona eren hesap dönemine ait Kar / Zarar Tablosunu denetlemiş bulunuyoruz.

Ara Bilanço ve Kar-Zarar üzerinde yaptığımız çalışma yıllık mali tablolara ilişkin olarak genel kabul görmüş denetleme ilke, esas ve standartlarına göre yapılan incelemeye oranla sınırlı tutulmuştur. İncelememiz, esas olarak, Ara Bilanço ve Kar-Zarar tablosunun hazırlanışındaki sistemi anlamaya yönelik olarak, analitik inceleme, bilgi toplama ve sınırlı denetleme ilke ve kurallarının gerektirdiği çeşitli denetleme tekniklerinin uygulamasından oluşmuştur. Bu nedenle raporumuzun, yıllık bağımsız denetleme raporlarından farklı olarak değerlendirilmesi gerekmektedir.

Şirket mali tabloları, 30 Haziran 1994 ara dönemi itibariyle ilk kez denetlendiğinden karşılaştırmalı olarak hazırlanmamıştır.

Görüşümüze göre birinci paragrafta söz konusu edilen mali tablolar, Aksigorta Anonim Şirketi'nin 30 Haziran 1994 tarihinde sona eren hesap dönemine ait faaliyet sonucunu, uygulanan mevzuata ve Türk Ticaret, Vergi ve Sigorta Murakabe Kanunlarının hükümlerine ve Sermaye Piyasası Kurulu tarafından yayınlanmış genel kabul görmüş muhasebe ilkelerine uygun olarak yansıtmaktadır.

İstanbul, 1 Eylül 1994.

**GÜVEN BAĞIMSIZ DENETİM VE
YEMİNLİ MALİ MÜŞAVİRLİK A.Ş.**

**Ümit SEDAT
Sorumlu Başdenetçi**

AKSİGORTA ANONİM ŞİRKETİ

30.06.1994 tarihi itibariyle

BİLANÇOSU

(000 TL)

AKTİFLER		30.06.1994
I. Nakit Değerler	(Not 3)	53.092.121
a. Kasa		210.900
b. Banka		59.786.794
c. Verilen çekler ve ödeme emirleri (-)		(8.058.990)
d) Diğer hazır değerler		1.153.487
II. Menkul Kıymetler	(Not 1.6/4)	886.307.604
a. Serbest hazine bonosu ve devlet tahvili		90.730.658
b. Bloke hazine bonosu ve devlet tahvili		133.862.797
c. Serbest hisse senedi		404.949.686
d. Bloke hisse senedi		50.667.582
e. Serbest diğer menkul kıymetler		53.165.961
f. Bloke diğer menkul kıymetler		152.930.920
III. Alacaklar		944.203.486
a. Sigortalı		67.188.123
b. Acenteler		861.766.041
Acenteler prim alacak karşılığı (-)	(Not 5)	(25.424.887)
c. Sigorta ve reasürans şirketleri cari hesabı	(Not 2.2)	19.049.450
d. Sigorta ve reasürans şirketleri neznindeki depolar	(Not 6)	1.663.445
e. İkrazlar	(Nat 7)	378.496
f. Diğer alacaklar	(Not 2.6)	34.355.190
g. İdari ve kanuni takipteki alacaklar karşılığı (-)		(14.772.572)
IV. Maddi Duran Varlıklar	(Not 8)	188.528.681
a. Arsa ve araziler		12.026.087
b. Binalar		165.888.055
c. Taşıt araçları		6.073.346
d. döşeme ve demirbaşlar		45.070.967
e. Birikmiş amortismanlar (-)		(40.529.774)
V. Diğer Aktif Değerler	(Not 9)	22.312.420
AKTİF TOPLAMI		2.094.444.382
NAZIM HESAPLAR	(Not 10)	841.655.220

(İlişikteki notlar bu mali tabloların ayrılmaz bir parçasıdır.)

AKSİGORTA ANONİM ŞİRKETİ

30.06.1994 tarihi itibariyle

BİLANÇOSU

(000 TL)

PASİFLER		30.06.1994
I. Borçlar		557.850.787
a. Sigorta ve reasürans şirketleri cari hesabı	(Not 2.2)	25.302.036
b. Sigorta ve reasürans şirketlerinin depoları		230.905.660
c. Ödenecek vergi, harç ve diğer kesintiler	(Not 11)	78.614.888
d) Diğer borçlar	(Not 12)	163.028.203
II. Karşılıklar	(Not 13)	631.342.881
A. TEKNİK KARŞILIKLAR (NET)		
a. Cari risk karşılığı		253.069.933
b. Muallak hasar karşılığı		123.942.731
c. Deprem hasar karşılığı		11.087.336
d. Hayat matematik karşılığı		242.641.416
e. Hayat muallak tazminat karşılığı		601.465
B. SERBEST KARŞILIKLAR		34.048.216
a. Kıdem tazminat karşılığı	(Not 2.15)	18.455.083
b. Diğer serbest karşılıklar		15.593.133
C. BORÇ VE GİDER SERBEST KARŞILIKLAR		100.895.154
Vergi karşılıkları	(Not 21)	100.895.154
III. Diğer Pasifler	(Not 14)	158.007
IV. Özkaynaklar		770.149.337
a. Sermaye	(Not 1.3)	500.000.000
b. Sermaye taahhüdü (-)	(Not. 1.3)	(219.000.000)
c. Yeniden değerlendirme değer artış fonu	(Not 15)	37.500.064
d. Kanuni yedek akçeler	(Not 16)	57.891.407
e. Olağanüstü yedek akçeler	(Not 17)	2.384.622
f. Net dönem karı		391.373.244
PASİF TOPLAMI		<u>2.094.444.382</u>
NAZİM HESAPLAR	(Not 10)	841.655.220

(İlişikteki notlar bu mali tabloların ayrılmaz bir parçasıdır.)

AKSİGORTA A.Ş.
30.06.1994 tarihi itibariyle
KAR VE ZARAR TABLOSU
(000 TL)

	YANGIN	NAKLİYAT	KAZA-KASKO	NAKİNE MONT	DÖLÜ	HAYVAN HAYAT	HASTALIK	HAYAT DIŞI	HAYAT	GENEL TOPLAM
TEKNİK GELİR	402077538	173.768.408	1.012.650.327	495.464.414	13.009.406	7.481	1.795.171	1.652.854.745	2.688.765.545	192.173.1290
A) Alınan primler	230.016.303	103.669.062	544.692.125	240.446.63	7.464.860	260	988.21	910.878.434	1.634.7992	947.226.426
B) Alınan komisyonlar	68175.454	11.187.118	37.533.843	6.629.470	1.643.815	538	178.676	125.348.914	1.123.886	126.472.800
C) Ödenen tazminata resülden payı	19.529.888	175.42225	172.557.734	5561.468	174.787	2425	3.12234	215.700.761	4321.880	220.022.641
a. Cari rizikolar karşılığı	10.858.577	6.159.425	453.61902	485.930	670.244	288	96.479	63.632.845	0	63.632.845
b) Muallak hasarlar karşılığı	5318204	7.026.257	49.298.331	516.891	32090	1.015	0	62192788	0	62192788
c. Hayat matematik karşılığı	0	0	0	0	0	0	0	0	62192.788	183.126.938
d) Hayat muallak tazminat karşılığı	0	0	0	0	0	0	0	0	395.697	93.697
e) Hayat kar payı karşılığı	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
f) Diğer teknik karşılıklar	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
E) Ayrılan teknik karşılıklarda resürör payı	66.074.406	276.79355	161.888.926	12270.332	3.011.743	611	198962	271.124.335	1.013.140	272.137.475
a. Cari rizikolar karşılığı resürör payı	53.135.981	10.732.019	54821.845	6813.948	1.753.724	611	198.962	127.457.090	0	127.457.090
b. Muallak hasarlar karşılığı resürör payı	12938.426	16.947.336	107.067.081	546.384	1258019	0	0	143.667246	1.013.140	144.680.386
c. Hayat matematik karşılığı resürör payı	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
d. Hayat muallak tam karş resürör payı	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
e. Hayat kar payı karşılığı resürör payı	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
f) Diğer teknik karşılıklar resürör payı	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
F) Diğer Gelirler	2104.705	504.966	1317.467	37.659	11.867	4	0	3.976.668	42.549.013	46.525.681

	YANGIN	NAKLİYAT	KAZA-KASKO	NAKİNE MONL	DOLU	HAYVAN HAYAT	HASTALIK	HAYAT DISI	HAYAT	GENEL TOPLAM
TEKNİK GİDERLER	360.078.782	145.392.920	940.907.601	44.647.563	10.682.352	6.468	1.491.033	1.503.206.719	265.928.006	1.769.134.725
A) Reasürörlerle verilen primler	183.479.950	43.679.008	166.949.375	20.443.888	5.261.700	1.833	595.585	420.411.339	8.386.980	428.798.319
B) Ödenen komisyonlar	45.048.623	25378.063	57.774.307	3357.034	860.415	260	9034	134.427.736	3.874.767	138.302.508
C) Ödenen tazminatlar	29.753.440	23.501.333	310.706.936	6211.405	247924	3.440	553.723	370.978.201	9407.008	380.385.209
D) Ayrılan teknik karşılıklar	97986.884	52287.118	395.482.773	14414611	4272554	867	329.574	564.774.381	244.256.021	809.030.402
a. Cari rizikolar karşılığı	76.664.434	25.917.266	181.545.885	801.4086	2488.038	867	329.574	294960.150	0	294.960.150
b. Muallak hasarlar karşılığı	19.189.654	26.369.852	213.936.887	6329.066	1.784.516	0	0	267.609975	0	267.609.975
c. Deprem hasar karşılığı	2132797	0	0	71.458	0	0	0	2204255	0	2204255
d. Hayat matematik karşılığı	0	0	0	0	0	0	0	0	242641.416	242.641.416
e. Hayat muallak tazminat karşılığı	0	0	0	0	0	0	0	0	1.614.605	1.614.605
f. Hayat kar payı karşılığı	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
g. Diğer teknik karşılıklar	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
E) Diğer giderler	3.809.5885	547398	7994210	220624	39760	69	3.117	12615.063	3.230	126.18293
III. TEKNİK KAR/ZARAR (I-II)	41998.756	28375.488	71.742726	4898.851	2327.04	1.013	304.138	149.648.026	29.48.539	152.596.565
IV. GENEL GİDERLER (Not 18) 0	(Not 18) 0	0	0	0	0	0		105.652.513	2616.887	108.269.401
A) Personel giderleri								45997.148	1.560.195	475.57393
B) Genel yönetim giderleri								22004.161	724.003	22728.164
C) Vergi ve diğer yükümlülükleri								301337	0	301337
D) Amortisman giderleri								6376.805	323.608	6.700.413
D) Amortisman giderleri								17.265.076	0	172.65076
E) Kadem tazminata karşılık gideri								13.707.986	9.081	17.717.068

	<u>YANGIN</u>	<u>NAKLİYAT</u>	<u>KAZA- KASKO</u>	<u>NAKİNE MONT.</u>	<u>DÖLÜ</u>	<u>HAYVAN HAYAT</u>	<u>HASTALIK</u>	<u>HAYAT DIŞI</u>	<u>HAYAT</u>	<u>GENEL TOPLAM</u>
V. MALİ										
GELİRLER	(Not 19) 0	0	0	0	0	0	0			
A) Faiz gelirleri								465.136.307	0	465.136.307
B) Karşını giderleri								60.622.326	0	60.622.326
C) satılan								198.522.885	0	198.522.335
D) Kira gelirleri								205.148.242	0	205.148.242
E) Kambiyo karları								342.423	0	342.423
F) Diğer gelirleri								296.678	0	296.678
								204.303	0	204.303
VI. MALİ	(Not 20) 0	0	0	0	0	0	0	17.195.073	0	17.195.073
GİDERLER										
A) Faiz giderleri								0	0	0
B) Satış zararları								0	0	0
C) Kambiyo zararları								1.195.073	0	1.195.073
D) Karşılıklar								16.000.000	0	16.000.000
E) Diğer zararlar								0	0	0
VII. Vergiden önceki dönemler zararı (IIIIV+V-VI)	41.998.756	28375.488	71.742.726	4.898.851	2.327.054	1.013	304.138	491.936.746	331.652	492.268.398
VII Ödenecek vergi ve röjü yasal yold	(Not 21)									(100.895.154)
IX Net dönemler kar/ zararı (VII-VIII)										391.373.244

(İlişikteki notlar bu mali tabloların ayrılmaz bir parçasıdır.)

30.06.1994-31.12.1993 tarihi itibariyle
ÖZSERMAYE DEĞİŞİM TABLOSU
(000 TL)

	Sermaye	Sermaye Taahhüdü	Yeniden Değerleme Fonu	Yedekler	Dağıtılmamış Karlar	Özsermaye
-31.12.1993	150.000.000	0	76.585.631	136.678.682	212.602.656	575.866.969
-Sermayede nakit akışı	219.000.000	(219.000.000)	0	0	0	0
-Yeniden değer. sermaye eklenen	24.300.000	0	(24.300.000)	0	0	0
-Cari dönem şirket Y.D. değer art.fonu	0	0	82.056.421	0	0	82.056.421
-Cari dönem ayrılan yedekler	0	0	0	24.597.347	(24.597.347)	0
-Olağanüstü yedeklerin dağıtımı	0	0	0	(101.000.000)	0	(101.000.000)
-Ödenen sergiler	0	0	0	0	(58.580.309)	(58.580.309)
-Temettürler	0	0	0	0	(129.000.000)	(129.000.000)
-Yönetim Kurulu payı	0	0	0	0	(425.000)	(425.000)
-Net dönem karı	0	0	0	0	391.373.244	391.373.244
30.06.1994	500.000.000	(219.000.000)	37.500.064	60.276.029	391.373.244	770.149.337

Not: Dönem içinde 1993 yılı karından ayrılan yedeklerin dökümü aşağıdaki gibidir.

(000 TL)

Tertip kanuni yedek akçe	10.630.133
Tertip kanuni yedek akçe	13.547.222
Olağanüstü yedek akçe	<u>419.992</u>
	<u>24.597.347</u>

(İlişikteki notlar bu mali tabloların ayrılmaz bir parçasıdır.)

30.06.1994-31.12.1993 tarihi itibariyle

MADDİ DURAN VARLIKLAR DEĞİŞİM TABLOSU

(000 TL)

	<u>Arazi ve</u> <u>Arsalar</u>	<u>Binalar</u>	<u>Taşıt Araçları</u> <u>Gereçleri</u>	<u>Döşeme</u> <u>Demirbaş</u>	<u>Toplam</u>
MALİYETLER					
31.12.1993	12.071.369	27.777.132	4.097.542	30.413.224	74.359.267
Girişler					
Yeniden	0	8.110.923	1.033.620	6.917.301	16.061.844
değerleme					
Çıkışlar (-)	(45.282)	0	(446.878)	0	(492.160)
30.06.1994	12.02.087	165.888.055	6.073.346	45.070.966	229.058.454
AMORTİSMANLAR					
31.12.1993	0	2.138.477	2.435.080	23.538.354	28.111.911
Girişler	0	1.348.861	695.702	4.655.850	6.700.413
Yeniden	0	404.451	742.713	4.970.497	6.117.661
değerleme					
Çıkışlar (-)	0	0	(400.211)	0	(400.211)
30.06.1994	0	3.891.789	3.473.284	33.164.701	40.529.774
NET DEĞER					
31.12.1993	12.071.369	25.638.655	1.662.462	6.874.870	46.247.356
30.06.1994	12.026.087	161.996.266	2.600.062	11.906.265	188.528.680
Y.DEĞ.DEĞER					
ARTIŞ FONU					
30.06.1994	0	7.706.472	290.907	1.946.804	9.944.183

(İlişikteki notlar bu mali tabloların ayrılmaz bir parçasıdır.)

AKSİGORTA ANONİM ŞİRKETİ
30 Haziran 1994 Tarihinde Sona Eren Döneme Ait
MALİ TABLOLAR HAKKINDA NOTLAR

Not 1. Şirketle ilgili Genel Bilgiler

1.1. Şirketin Hukuki Yapısı

Aksigorta Anonim Şirketi (bundan sonra Şirket veya AKSİGORTA olarak anılacaktır) Türk Ticaret Kanunu Hükümlerine göre 25 Nisan 1960 tarihinde kurulmuştur.

İstanbul Ticaret Sicil Memurluğuna 80731/23298 numara ile kayıtlıdır.

1.2. Şirketin Faaliyet Alanı

Türkiye’de sigortacılık sektörü 7397 sayılı Sigorta Şirketlerinin Murakabesi Hakkında Kanun ve bu kanuna istinaden çıkarılan yönetmeliklerle düzenlenmektedir.

Şirketin 6 Nisan 1960 tarihinde yayınlanan Esas Mukavelesinin 4. Maddesinde kuruluş amacı, Türkiye’de ve yurt dışında her türlü sigorta ve reasürans işlemleri yapmak, başka sigorta ve reasürans şirketlerine vekillik etmek, bunların mümessillik ve acentalığını almak ve gayri menkul ipoteği karşılığı ikraz muameleleri yapmak olarak belirlenmiştir.

1.3. Şirketin Sermayesi ve Ortakları

16 Mayıs 1994 tarihli Yönetim Kurulu toplantısında Şirketin dönem başında 150.000.000.000 TL. olan sermayesinin 500.000.000.000 TL’sına çıkarılmasına karar verilmiştir. Arttırılan 350.000.000.000 TL’sının 219.000.000.000 TL tutarı nakit olarak taahhüt edilmiş, 24.300.000.000 TL

tutarının maddi duran varlıkların yeniden değerlendirme değer artış fonundan, 106 700.000.000 TL tutarının iştirakler değer artış fonundan karşılanması ve yeniden değerlendirme değer artış fonundan sermayeye eklenen 131.000.000.000 TL karşılığında çıkarılacak 131.000.000 adet nama yazılı bedelsiz hisse senetlerinin mevcut ortaklara Şirket sermayesine olan iştirak oranlarına göre dağıtılması kararlaştırılmıştır.

Sermaye arttırımı ile ilgili olarak Sanayi ve Ticaret Bakanlığı'na 18.05.1994 tarihinde müracaat edilmiş ve 21.06.1994 tarihinde sermaye arttırım izni alınmıştır. Sanayi ve Ticaret Bakanlığı'nın iznine dayanılarak 27.06.1994 tarihinde yapılan olağanüstü genel kurul toplantısında sermayenin 500.000.000.000 TL'sine çıkarılması kabul edilmiştir.

Şirketin yeni durumda 500.000.000.000 TL olan sermayesi 1.000 TL kıymetinde ve 500.000.000 adet hisseye ayrılmış olup hisse senetlerinin tamamı nama yazılıdır.

Şirketin imtiyazlı hisse senedi yoktur.

Şirketin sermayesinin Ortaklar arasında dağılımı aşağıdaki gibidir.

Ortaklar	Pay Adedi (000 TL)	Pay Tutarı (000 TL)	Pay Oranı (%)
Hacı Ömer Sabancı Holding	397.750	397.750.000	79.55
Sabancı Ailesi	99.500	99.500.000	19.90
Diğer Gerçek Kişiler	2.750	2.750.000	0.55
	<u>500.000</u>	<u>500.000.000</u>	<u>100.000</u>

219.000.000.000 TL tutarındaki sermaye taahhütlerinin Ortaklar arasındaki dağılımı aşağıdaki gibidir.

Ortaklar	Sermaye Taahhüt Tutarı (000 TL)
H.Ömer Sabancı Holding	174.214.500
Sabancı Ailesi	43.581.000
Diğer gerçek kişiler	<u>1.204.500</u>
	<u>219.000.000</u>

Nakit olarak taahhüt edilen 219.000.000.000 TL tutarın % tutarın % 25'i ortaklardan 19.07.1994 tarihinden tahsis edilmiş kalan % 75'lik kısmın 160.000.000.000 TL tutarı ise 25.09.1994 tarihinde tahsil edilmiştir.

1.4. Şirketin Yöneticileri

a. Yönetim Kurulu

Ana sözleşmenin 37. maddesi gereğince, Yönetim Kurulu, Türk Ticaret Kanunu (T.T.K.) hükümlerin çerçevesinde hissedarlar arasında azami üç yıl süre ile seçilir, Yönetim Kurulu azami beş asgari üç kişiden oluşmaktadır.

30.06.1994 ara döneminde Şirketin Yönetim Kurulu üyeleri görev süreleri aşağıda gösterilmiştir.

<u>Görevi</u>	<u>Adı Soyadı</u>	<u>Dönem içinde Görevi Süresi</u>
Başkan	T.Güngör Uras	01.01.1994 - 30.06.1994
Murahhas üye	Ali Gömeç	01.01.1994 - 30.06.1994
Murahhas üye	Emine Kamışlı	01.01.1994 - 30.06.1994
Üye	Hüseyin Uçar	01.01.1994 - 30.06.1994
Üye (Genel Müdür)	ErcanMutlu	01.01.1994 - 30.06.1994

b. Deneçiler

Şirketin 01.01.1994 dönemindeki T.T.K.hükümleri uyarınca görev yapan Denetim Kurulu üyeleri aşağıdaki gibidir.

<u>Adı Soyadı</u>	<u>Dönem içinde Görey süresi</u>
Yalçın Küçükertunç	01.01.1994 - 30.06.1994
Nedim Bozfakioğlu	01.01.1994 - 30.06.1994

c . Şirketin üst Düzeyi Yöneticileri

Şirketin 30.06. 1994 tarihi itibariyle üst yöneticileri ve bu ilk başlama tarihleri aşağıda gösterilmiştir.

<u>Görevi</u>	<u>Adı-Soyadı</u>	<u>Bu Göreve Başlama Tarihi</u>
Genel Müdür	Ercan Mutlu	
Genel Müdür Muavini (Mali)	Sami Vodina	03.11.1989 01.01.1989
Genel Müdür Muavini (Teknik)	M.İhsan Ezgü	01.01.19989
Genel Müdür Muavini (Pazarlama)	A. Bülünt Tüzün	01.12.1983
İstihsal Grup Müdürü	Harun Bozkurt	
Hayat Grup	Fatih Kılıslıoğlu	01.12.1982
Hasar Grup	S. Necdet Bozkurt	01.01.1989
Acente ve Tah. Grup Müd.	Leyla Altıntaş	01.12.1993
Muhasebe Müdür	Emel Kuday	01.12.1993 01.12.1993

1.5. Personel Sayısı

Şirketin 30.06.1994 tarihi itibariyle toplam personel sayısı 229'dır. Personelin bölgeler arası dağılımı aşağıdaki gibidir.

Genel Müdürlük	159
İzmir Bölge Müdürlüğü	34
Ankara Bölge Müdürlüğü	20
Adana Bölge Müdürlüğü	16
Toplam	229

1.6. Şirketin iştirakleri (*)

a. Şirketin 30. 06 1994 tarihi itibariyle iştiraklerinin üçü dışında tamamı Sabacı Grup Şirketleri içinde yer almaktadır.

Bu iştiraklerin dağılımı aşağıda gösterilmiştir.

<u>İştirakin Adı</u>	<u>İştirak Sermayesi Nominal Tutarı</u> (000 TL)	<u>İştirakin Norminal Tutarı</u> (000 TL)	<u>Payı</u> (%)
Sabancı Grubuna Dahil İştirakler:			
Tursa Sabancı Tur. Yat. İşl.	18.000.000	14.532.210	81
Doğan Sigorta A.Ş.	11.200.000	3.312.897	29
Akbank T.A.Ş.	4.000.000.000	370.800.000	9
Olmuxsa Oluklu Mukavve San. A.Ş.	254.100.000	25.857.092	10
Akçimento A.Ş.	84.656.250	7.540.179	9
Temsa Termo Mak. San. A.Ş.	600.000.000	16.500.000	3
Çimsa Termo Mak. San. A.Ş.	56.160.000	1.443.676	2
Kordsa Kord Bezi T.C.Ş.	212.625.000	1.667.980	1
Yünsa Yünlü San. A.Ş.	600.000.000	8.962.278	1
Mersin Otelcilik A.Ş.	17.000.000	6000.000	4
Dönkasan Kağıt San. A.Ş.	10.000.000	2.000	0,2
BNP-Ak Dresdner Fin. Kira. A.Ş.	240.000.000	2.400	0,1
Çipas İmento San. A.Ş.	30.000.000	50.000	0,2
BNP-Ak Dresdner A.Ş.	125.000.000	6.250	
(I) Akbank Kurucu		236.Ad.	
Sabancı Grubu Dışındaki İştirakler:			
Ak Yayınları Ltd. Şt.	2.000	2	-
Yapı Kredi Bankası	1.800.000.000	425	-
İmar Bankası	500.000.000	243	
Toplam		451.277.635	

(*) Sermaye Piyasası Kurulu Seri XI 1. Nolu Tebliğinde ve Maliye ve Gümrük Bakanlığının Muhasebe Sistemi Uygulama Genel Tebliğinde iştirak, bir ortaklıkta en az yüzde 10 oranında oy hakkına sahip olmak veya ortaklık yönetimine en az bu oranda katılmak olarak tanımlanmıştır.

Raporumuzda “iştirak” deyiimi ile bir ortaklıkta sahip olunan sermaye payı ve yönetime katılma durumu dikkate alınmaksızın sadece ilgili şirketin sermayesine katılımın olgusu esas alınarak hareket edilmiştir. Dolayısıyla raporda geçen iştirak tanımlaması ile yukarıda sözü edilen mevzuattaki iştirak tanımlamalarını ayrı ayrı düşünmek gerekir.

(I) 236 adet Akbank Kurucu Hisseleri AKSİGORTA'nın Akbank T.A.Ş. kuruluş sermayesine katılım aşamasında elde ettiği imtiyazlı hisse senetlerinden oluşmaktadır.

b. İştiraklerden Alınan Temettü ve Bedelsiz Hisse Senetleri

1) Şirketin iştiraklerindeki sermaye payının 451.277.635.150 TL olup, 01.01.1994 - 30.06.1994 döneminde elde edilen gelirlerin vergiden sonrası net tutarı 153.997.022.485 TL olmuştur. Dökümü aşağıdaki gibidir.

<u>İştirakin Adı</u>	<u>Net Gelir Tutarı</u> (TL)
Akbank T.A.Ş.	140.847.818.000
Tursa Sigorta A.Ş.	2.422.035.000
Doğan Sigorta A.Ş.	887.383.125
Çipaş Çimento San. A.Ş.	5.100.000
Akçimento A.Ş.	5.655.134.250
Çimsa Çim Sanayi T.A.Ş.	3.176.091.600
Kordsa Kord Bezi T.A.Ş.	256.154.010
Yünsa Yünlü San. A.Ş.	746.856.500
BNP - Ak Dresdner Bank A.Ş.	450.000
Toplam	153.997.022.485

2) İştiraklerin değerlendirme değer artış fonları sermayelerine aktarımları sonucu AKSİGORTA'nın elde ettiği bedelsiz hisse senetleri aşağıda gösterilmiştir.

<u>İştirakin Adı</u>	<u>Bedelsiz Hisse</u> <u>Senedi Tutarı</u> (TL)
Akbank T.A.Ş.	71.400.000.000
Yünsa Yünlü San. A.Ş.	1.194.970.000
BNP -Ak Dresdner Finansal Kiralama A.Ş.	2.700.000
Olmuksa Oluklu Mukavva San. A.Ş.	9.010.804.000
Kordsa Kord Bezi T.A.Ş.	476.565.600
İmar Bankası	<u>83.000</u>
Toplam	<u>82.085.122.600</u>

c. Şirketin 30.06.1994 tarihi itibariyle iştiraklerinden Çipaş'a sermaye taahhüt borcu 28.125.000 TL'dir.

d. Şirketin 30.05.1994 tarihi itibariyle 50.667.582.000 TL bloke hisse senedi bulunmaktadır.

1.7 Grup Şirketler ile ilişkiler

a. Acentalık İşleri

Sabancı Gurubunun diğer şirketleri AKSİGORTA'nın B tipi acentesi olması dolayısıyla 01.01.1994 - 30.05.1994 döneminde bu acentalık ilişkilerinden doğan ve alacaklar dönem sonu mizanında aşağıdaki gibidir.

1) Hayat Dışı	Dönem İçinde Toplam Acentalık Cirosu (TL)	30.06.1994 Borç Bakiye (TL)	30.06.1994 Alacak Bakiye (TL)
H.Ö. Sabancı Hold.	1.076.759.071	263.594.768	
Dursa	2.066.304.014	2.448.951.381	
Kordsa	1.288.704.434	2.731.732.235	
Exsa Export	-	-	439.679.730
Akçimento	5.047.432.576	7.624.150.174	
Olmuksa	731.180.978	2.052.086.672	
Brise	1.098.760.501	3.659.711.131	
Yünsa	2.488.089.612	1.081.785.365	
Beksa	1.249.855.987	366.889.231	
Ak-Kardansa	84.231.747	43.284.224	
İnsa	372.073.434	139.502.602	
BNP Akbank	43.284.224	5.775.139.242	
BNP Akdresdner	61.701.459	1.463.467.419	
Sasa	6.831.22.444	5.775.139.242	
Marsa	1.463.467.419	139.502.602	
Exsa	4.148.572.429	5.775.139.242	
Bossa	2.153.159.033	1.463.467.419	2.762.257
Teksa	141.396	5.096.520.378.	
Sapeksa	6.137.183.270	2.926.467.703	
Temsa	19.296.341.588	-	86.189.062
Temsa		6.864.947.377	
Toplam		9.577.225.651	
		57.285.575.509	528.631.049

2) Hayat	Dönem içinde Toplam Acentalık Cirosu (TL)	30.06.1994 Borç Bakiye (TL)	30.06.1994 Alacak Bakiye (TL)
H.Ö. Sabancı Hold.	196.075.013	-	9.270.232
Akçimento	77.307.303	2.817.228	-
Olmuksa	12.688.000	1.221.000	-
Brisa	96.323.021	-	4.981.344
Yünsa	49.323.021	-	674.000
Beksa	32.311.488	262.222	-
Ak-Kardansa	72.109.362	21.383	-
İnsa	27.861.974	13.256.530	-
Sasa	49.674.211	250.900.514	-
Temsa	66.665.664	132.256.530	-
Marsa	49.772.224	-	1.406.528
Bossa	68.094.273	163.805.678	-
Sapeksa	88.944.348	205.412.627	-
Exsa	28.038.500	<u>22.372.644</u>	-
Toplam		<u>792.482.947</u>	<u>16.332.104</u>
		970.791.610	20.006.827

b) Diğer Ticari İlişkiler

Grup Şirketlerinden I-Bimsa (Uluslararası İş Bilgi ve Yöntem sistemleri A.Ş.)'ye acentalık işi dışındaki diğer ticari ilişkilerden doğan borcu 242.492.800 TL'dir.

Not 2. Uygulanan Muhasebe Esasları

2.1. Genel Kabul Görmüş Muhasebe İlkelerinin Uygulanması

Şirket, muhasebe uygulamaları ve mali tablolarının hazırlanmasında Türk Sigorta Murakabe Mevzuatına, Türk Ticaret Kanununa, Türk Vergi Mevzuatına ve genel kabul görmüş muhasebe ilkelerine genelde uygun hareket etmektedir.

Sigorta şirketleri, 1993 yılında uygulanmasına başlanan tek düzen hesap planının paralel olarak, Türk Sigorta ve Reasürans Şirketleri Birliğinin yayımladığı üç aylı hesap özeti şekline göre hazırlanan mali tablolarını, daha ayrıntılı bir biçimde Hazine Dış Ticaret Müsteşarlığı banka ve Kambiyo Genel Müdürlüğüne sunmaktadır.

2499 sayılı Sermaye Piyasası Kanunu'nun 50. maddesinde Bankalar ve Sigorta şirketleri, denetim, gözetim, muhasebe, mali tablo ve rapor standartları konularında kendi özel kanunlarındaki hükümlere tabi olduğu belirtilmektedir.

Ayrıca Sermaye Piyasası Kurulunun Seri: XI I. Nolu Tebliğinin Saklı Hükümler Başlıklı 52. Maddesinde Ortaklıklar ve Aracı Kurumlar, varsa özel yasalara göre belirlenmiş şekli ve esaslar çerçevesinde mali tabloların düzenlenmesi ve yayınlanması, bu temliğde öngörülen düzenleme ve ilan yükümlülüklerinin yerine getirilmesi hükmünde olacağı belirtilmiştir.

Bu maddelere istinaden Şirketin 30.06.1994 tarihi itibariyle Mali tabloların hazırlanmasında Türk Sigorta ve Reasürans Şirketleri Birliğinin yayımladığı standart mali tablolar esas alınmıştır.

Mali tabloların hazırlanmasında esas alınan belli başlı muhasebe ilkeleri aşağıdaki gibidir.

2.2. Şirket Mizan Toplamı ile Bilanço Genel Toplamı Arasındaki Fark

Şirket bilancosunu düzenlerken mizanda hem aktif hemde pasif nitelikte iki ayrı hesap gibi çalışan Sigorta ve Reasürans Şirtelerinin cari hesaplarında netleştirime yoluna gitmiştir. Aynı şirketlerin pasif ve aktifte bulunan yıl sonu bakiyelerini birbirinden düşülerek şirketler bileşik mizanı düzenlenmiş ve

bilançoya bu mizanın bakiyeleri aktifte bulunan yıl sonu bakiyelerini birbirinden düşülerek şirketler bileşik mizanı düzenlenmiş ve bilançoya bu mizanın bakiyeleri aktırılmıştır. Netleştirme tutarı 66.421.373.345 TL'dir.

Aktif Hesap

<u>Mizan Hesap Kodu ve Adı 1941</u>	Sigorta ve Retrosedan Nezindeki <u>Değerler Hesabı</u>
Mizan bakiyesi	85.462.023.599
Netleştirme tutarı	<u>(66.412.373.345)</u>
Bilanço rakamı	<u>TL 19.049.650.254</u>

Pasif Hesaplar

Mizan Hesap Kodu ve Adı: 30011- Reasürörler Cari Hesabı

Mizan Hesap Kodu ve Adı: 3021- Milli Reasürans Hesabı

3011-mizan bakiyesi	102.558.620.403
3021-mizan bakiyesi	49.155.788.522
3011+3021 bilanço rakamı	<u>(55.412.373.345)</u>
	TL 85.302.035. 580

2.3. Menkul Kıymetlerin Değerlemesi

30.06.1994 tarihi itibariyle Şirket serbest ve bloke menkul kıymetlerini elde etme değeriyle değerlemiştir.

2.4. İştiraklerin Değerlemesi

a. Senetsiz Alacaklar

Şirket 30.06.1994 tarihi itibariyle senetsiz alacakları kayıtlı değerleri ile değerlemiştir.

b. Senetli Alacaklar

Şirket 30.06.1994 tarihi itibariyle senetli alacaklar 151.121.690.602 TL olup tamamı nazım hesaplarda izlenmektedir. Senetli alacaklar değerlendirme gününde T.C. Merkez Bankasınca belirlenen % 79 reeskont oranı ile reeskont işlemine tabi tutulmamıştır. 30.06.1994 tarihi itibariyle şirket portföyünde bulunan müşteri senetlerinin sayımı Güven Denetim Şirketi tarafından yapılmıştır.

c. Vadele Çekler

Şirketin 30.06.1994 tarihi itibariyle vadeli çeklerin toplamı 214.939.510.777 TL olup tamamı nazım hesaplarda izlenmektedir. Vadeli çekler değerlendirme gününde T.C. Merkez Bankasınca belirlenen % 79 reeskont oranı ile reeskont işlemine tabi tutulmamıştır.

2.6. Şüpheli alacaklar (İdari ve Kanuni Takipteki Alacaklar Karşılığı)

Şirket 30.06.1994 tarihi itibariyle toplam 14.772.572.144 TL şüpheli alacak karşılığı ayırmıştır. Bu tutarın 5.272.572.144 TL'si 31.12.1993 tarihinden devreden 8.500.000.000 TL'si 30.06.1994 tarihi itibariyle hesaplanan şüpheli alacak karşılığıdır.

2.7. Gecikmiş Prim Alacakları Karşılığı

Sigorta şirketleri 7397 sayılı Sigorta Murakabe Kanununa göre sigorta sözleşmelerinden doğan ve tahsilinde güçlük bulunan veya sigorta sözleşmesinin başladığı tarihten itibaren altı ay içerisinde tahsil edilmeyen alacaklar için muhtemel zararlar karşılığı ayırmak zorundadır. Şirket 30.06.1994 tarihi itibariyle Net Prim (Prim Komisyon) üzerinden Sigorta ve Reasürans Şirketlerinin Kuruluş

ve Çalışma Esaslarına Dair Yönetmeliğin 12 Ocak 1993 gün ve 21463 sayılı Gazetede yayınlanan değişiklikle ilgili 27/A-b maddesi uyarınca aşağıdaki dönemesel oranları uygulayarak acenta gecikmiş prim alacak karşılığı hesaplamıştır.

<u>Gecikme Süresi</u>	<u>Oran</u>
	(%)
6 Ay	25
9 Ay	50
12 Ay	75
18 Ay	100

2.8. Döviz Mevduat ve İşlemleri Değerlemesi

Şirket 30.06 1994 tarihi itibariyle dövizli mevduatlarını ve işlemlerini ve T.C. Merkez Bankası Döviz Satış Kuru ile değerlemiştir.

Şirketin 30.06.1994 tarihi itibariyle dövizli mevduat hesaplarının TL tutarı 16.523.354.309 TL olup detayları NOT 3 te gösterilmiştir.

30.06.1994 tarihi itibariyle şirketin borç ve alacağı bulunmamaktadır.

2.9. Stokların Değerlemesi

Şirketin kırtasiye, basılı evrak, posta pulu, damga pulu gibi stok türü varlıkları kayıtlı değer ile değerlemektedir.

Şirket, stokları "Diğer Aktif Değerler" hesabında bir alı hesapta izlemektedir. (Bakınız Not 15)

2.10. İkras Muameleleri

Şirketin Esas Mukavelesinin faaliyet konularını gösteren 5. maddesi uyarınca gayrimenkul ipoteği karşılığı ve hayat poliçeler karşılığı ikraz muameleleri yapabilir. (Bakınız Not 6)

2.11. Maddi Duran Varlıkların Değerlemesi

Şirket Maddi Duran Varlıklarını elde teme maliyetleri ve yeniden değerlendirme değer artış fonu ile değerlemektedir.

a. Cari Dönemde Maddi Duran Varlıklar

1) Elden Çıkarılan Maddi Duran Varlıkların Kayıtlı Değeri, Fon Amortisman Çıkışları.

		(000 TL)		
Maddi Duran Varlıklar	Maddi Duran Varlık Kayıtlı Değeri	YenidenDeğerleme Diğer Artış Fon Çıkış	Amortisman Çıkış	
Arazi arsalar	45.282.	-	-	
Taşıtlar	446.878	86.175	400.211	
Toplam	492.160	86.175	400.211	

2) Satın Alınan Maddi Duran Varlıkların Maliyeti

Şirket 01.01.1994-30.16.1994 döneminde satın aldığı Maddi Duran varlıkların dökümü aşağıdaki gibidir.

<u>Maddi Duan Varlıklar</u>	<u>Maliyet</u>
	(000. TL)
Binalar	130.000.000
Taşıtlar	1.389.062
Döşeme ve demirbaşların	7.740.441
Toplam	139.129.503

b. Yeniden Değerleme Değer Artış Fonu

Maddi Duran Varlıklar ve Değerlemesi

Şirket Maddi Duran Varlıklarını (MDV) 1 Aralık 1993, tarih ve 21778 sayılı Resmi Gazetede yayınlanan 213sayılı Vergi Usul Kanununun 223 sıra nolu genel tebliği uyarınca % 58.4 oranında ve kıst yöntemiyle yeniden değerlemeye tabi tutmuştur.

01.01. 1994-30.06.1994 döneminde kıst yöntemiyle hesaplanan Yeniden Değerleme Değer Artış Fonu tutarı 8.844.183.00 TL'dir

1) Yeniden Değerleme Değer Artış Fonu Sonüç Buçuk Yıllık Değişim Tablosu

<u>Yıl</u>	<u>Oran</u>	<u>Aktif Değer Artış Tutarı</u> (TL)	<u>Amortisman Değer Artış Tutarı</u> (TL)	<u>Yeniden Değerleme Fonu Etkisi</u> (TL)
1991	%	5.686.752.843	1.630.342.588	4.056.410.255
1992	54,1	10.501.913.980	3.444.530.943	7.057.383.037
1993	61,5	16.206.644.575	5.049.059.724	11.157.584.851
30.06.1994	58,4 (*)	16.061.844.000	6.117.661.000	9.944.183.000

2) Şirketin Son Üç Buçuk Yıla Ait Yeniden Değerleme Değer Artış Fonu Değişimi ve kullanımını aşağıdaki gibidir.

<u>Yıl</u>	<u>MDV Fon Çıkışı</u>	<u>Sermaye Eklenen</u>	<u>Dönem İçinde Oluşan</u>	<u>Dönem Sonu Fon Tutarı</u>
Devir	82.536.	-	-	3.237.390
1991	30.726	-	4.056.410	7.210.264
1992	86.168	-	7.057.389	14.235.921
1993		24.3000.000	9.944.183	10.608.673

(*) : %58.4/2 = %29.2 oranı uygulanmıştır.

3) Amortisman Oran Yöntem ve Gideleri

Şirketin amortisman tabi maddi duran varlıklarını Vergi Usul Kanunu hükümleri çerçevesinde uyguladığı amortisman oranları ve yöntemleri aşağıda gösterilmiştir.

Maddi Duran Varlıklar	Yöntemi	Oranı %	Amortisman Gideri (TL)
Arazi ve arasalar	-	-	-
Yeraltı ve yerüstü	Normal	-	-
Binalar	Normal-Azalan	2	1.348.860.657
Taşıt araçları	Normal-Azalan	25-50	695.701.744
Demirbaşve döşemeler		6-50	4.655.850.136
Toplam			5.700.412.,508

Şirketin 01.01. 1994 dönemine ait 6.700.412.508 TL Amortisman Giderinin tamamı direkt gediye atılmıştır.

2.12. Aktif Değerlerin Sigortası

Şirket 30.06.1994 tarih itibariyle aktif değerleri aşağıdaki şekilde 195.128.656 TL değer üzerinden sigortalatmıştır.

<u>Varlık</u>	<u>Sigorta Tutarı</u> (TL)
Nakit ve kıymetli evrakları	15.640.000.000
Binalar	120.580.000.000
Taşıt araçları	5.244.311.726
Demirbaşlar	25.864.625.000
Makina kırılması	5000.000.000
Bilgisayralar ve diğer elektronik cihazlar	27.938.191.930
Toplam	195.767.128.656

2.13. Aktif Değerler üzerindeki ipotek ve Verilen Teminatlar

7397 Sayılı Sigorta Murakebe Kanununun 12. maddesine göre sigorta şirketleri, yapacakları sigorta ve reasürans sözleşmeleri dolayısıyla ortaya çıkan taahhüdlere karşılık olmak üzere sigorta primleri ile orantılı teminat göstermek

zorundadır. Kanunun 15. maddesinde teminat akçelerinin türleri belirtilmiş olup bu akçeler Hazine Müsteşarlığı adına, Müsteşarlıkça belirlenen bankalarda Müsteşarlık adına bloke, gayrimenkuller ise Müsteşarlık lehine birinci derecede ve sırada ipotek ettirilir.

30.05.1994 tarihi itibariyle Şirketin Bloke ve ipotek Yükümlülüğü 312.337.919.260 TL olup Şirket bu yükümlülüğünü kanuni süresi içerisinde yerine getirmiştir. (Bakınız Not 10)

a. İpotekler

Şirket'in gayrimenkulleri üzerindeki toplam ipotek tutarı 150.702.398.460 TL'dir.

“Hayat Dışı” Teknik Branşlar Teminat Karşılığı ipotekli gayrimenkullere ait bilgiler aşağıdaki gibidir.

<u>Gayrimenkum</u>	<u>İpotek Tutarı (TL)</u>
Sabancı Han / İstanbul	7.8000.000.000
Selamet Han / İstanbul	1.916.8000.000
Minevra Han / İstanbul	21.288.000.000
Hacımimi 31 / İstanbul	1.916.8000.000
Hacımimi 39 / İstanbul	140.818.000
Serdarı Ekrem 2 / İstanbul	191.088.8000
Serdarı Ekrem 5 / İstanbul	131.039.200
Doğan Han / İstanbul	1.199.440.000
Eminönü Han / İstanbul	2.280.8000.000
Fındıklı Bina / İstanbul	100.000.000.000
İnce Han 3 Kat / Ankara	782.982.692
İzmir Basmahane Bürü 1 / İzmir	1.142.200.000
İzmir Basmahane Büro 2 / İzmir	1.108.000.000
Atatürk Cad. Dükkan / İzmir	1.228.015.368
Alsancak, Kat / İzmir	662.372.400
Alsancak, Bina / İzmir	900.084.000
Çeşme, Ev / İzmir	100.000.000
Güzelyalı, Plot / İzmir	73.920.000
Seferhisar, Arsa / İzmir	24.856.000
Karaaptılar, Arazi / Adapazarı	9.645.923.200
Toplam	TL 150.702.398.460

b. Verilen Teminat Mektupları

Şirketçe verilen teminat mektupları 30.06.1994 tarihi itibariyle 5.462.912.038 TL olup yargı organlarına verilen teminat mektuplarından oluşmaktadır.

Şirket lehine ve aleyhine açılan davalardan 30.06.1994 tarihi itibariyle ilk aşamada kaybedilmiş ve temyiz aşamasında olanları için ilgili mahkemelere vermiş olduğu Akbank T.A.Ş.'den alınan süresiz teminat mektuplarına ilişkin bilgiler aşağıdaki gibidir. Bu teminat mektubu uygulaması 1993 yılında başlatılmıştır.

<u>Verilen Yer</u>	<u>Tutarı</u> (TL)
Diyarbakır 2. İcra Müdürlüğü	22.000.000.000
Mersin Asliye Ticaret Mahkemesi	2.700.000
Torbalı Asliye Hukuk Mahkemesi	4.200.000
Samsun 3. Asliye Hukuk Mahkemesi	30.000.000.000
İzmir 2. Asliye Ticaret Mahkemesi	42.666.000
İzmir 1. Asliye Ticaret Mahkemesi	85.246.000
Kartal 1. İcra Müdürlüğü	293.000.000
Kadirli İcra Müdürlüğü	22.000.000
Beyoğlu 3. İcra Müdürlüğü	1.948.661.000
Ankara 14. İcra Müdürlüğü	10.000.000
G.Antep İcra Müdürlüğü	1.116.000.000
Koçtuğ Gemi İşletmeleri	25.059.038
Antalya 4. İcra Müdürlüğü	1.826.380.000
Tekirdağ 1. İcra Müdürlüğü	<u>35.000.000</u>
Toplam	<u><u>TL462.912.038</u></u>

2.14. Alınan Teminat Mektupları ve Diğer Garantiler

Şirketin acentalardan aldığı garanti, kefalet ve diğer teminatları 30.06.1994 tarihi itibariyle 163.26.009.646 TL'dir. Dökümü aşağıdaki gibidir.

Alınana teminat mektupları	14.644.834.006
Alınan ipotek senetleri	143.953.985.000
Teminat olarak alınan hazine	
Bonoları ve devlet tahvilleri	4.563.280.640
Alınan diğer garanti, kefalet ve teminatlar	<u>94.000.000</u>
	<u>TL 163.256.099.646</u>

2.15. Kıdem Tazminatı Karşılıkları

Türkiye'de yürürlükte olan kanunlara göre işveren emekliye ayrılanlara veya iş Kanununun 17. Maddesi dışında işine son verilen personele çalışılan yıl süresine göre hesaplanacak kıdem tazminatı ödemek zorundadır. Vergi mevzuatı çerçevesinde bu zorunluluk yoksa da Sermaye Piyasası Kurul kendi denetimine tabi şirketlerin bu yükümlülüğü için karşılık ayrılması zorunluluğunu getirmiş bulunmaktadır.

Her bir çalışma yılı için ayrılacak kıdem tazminatının tavanı Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı'nca her yıl yeniden belirlenmekte olup 30.06.1994 tarihi itibariyle uygulanan tavan 13.267.500 TL'dir.

Şirketin 30.06.1994 tarihi itibariyle 18.455.082.936 TL tutarındaki kümülatif kıdem tazminatı karşılığı ayırmıştır.

2.16. Prim Geliri

Prim gelir, sene içinde çıkarılan poliçelerden elde edilen primlerin, cari riskler karşılığı ile ayarlanması sonucu tespit edilir.

2.17. Cari Riskler Karşılığı

Yürürlükte bulunan mevzuata göre bilanço tarihinde sona ermeyip gelecek yıla sarkan sigorta poliçelerinin cari yıl primlerinden, reasürörlere ödenen primler düşüldükten sonra yıllık net primler üzerinden nakliyat sigortalarında %25, bütün diğer sigorta dalları için 33 1/3 oranında karşılık ayrılmaktadır.

Buna karşılık her poliçe için ayrı hesaplanmayıp, global primler esas olarak alınarak ve üzerinden yukardaki oranlar uygulanarak belirlenmiştir.

2.18. Hayat Matematik Karşılıkları

Şirketin, hayat branşındaki sigortalıları içi gelecekte ortaya çıkacak yükümlülüklerinin bilanço tarihindeki peşin değerini gösteren Hayat Matematik Karşılıkları (Riyazi ihtiyatlar) aktüerlerce ölüm istatistiklerini dikkate alarak, Türk sigorta şirketleri için cari olan resmi cetveller kullanarak hesaplanmıştır.

2.19. Muallak Hasar Karşılığı

Cari dönem içinde gerçekleşmi fakat ödenmemiş ve sonraki yıla kalmış ödenecek muhtemel hasarlar için ayrılan muallak hasar ve teminatlar ihtiyatı Şirketçe yaklaşık olarak hesaplanmakta ve hasarın meydana geldiği yıl içinde giderlere kaydedilmektedir. Karşılıklar tahmini rakamlar olduğundan, gerçekleşen rakamlar tespit edildikten sonra aradaki fark gerçek rakamın tespit edildiği dönemde muhasebeleştirilir.

2.20 Deprem Hasar Karşılığı

7397 sayılı Sigorta Murakabe Kanununun 25. Maddesinin (b) fıkrasında 13.09.1993 tarih ve 510 sayılı Kanunhükmünde kararname ile yapılan değişikliğe göre sigorta ve reasüranse şirketleri, yangın ve mühendislik sigortası branşlarında

verilen deprem teminatının kendi saklama paylarında kalan cari rizikolar karşılığı düşüldükten sonraki net prim gelirleri ile bu tutarların gelirlerini 15 yıl süre ile “Deprem Hasar Karşılığı” adı altında saklamak zorundadırlar.

Şirket 30.06.1994 tarihi itibariyle Yangın Branşında 10.893.099.000 TL, Mühendislik (Makine Montaj) Branşında 190.237.000 TL olmak üzere toplam 11.087.336.000 TL Deprem Hasar Karşılığı ayırmıştır.

2.21. Bilanço Tarihinden Sonra Meydana Gelen Değişiklikler

a. Amortisman Yöntemi

213 Sayılı vergi Usul Kanunu'nun mükerrer 320. maddesine eklenen fıkra ile amortisman yöntemlerinde değişiklikler yapmıştır. Bu değişiklik kanunun yayın tarihi olan 06.07.1994 tarihinden itibaren uygulanmaya başlanacak iktisadi Kıymetleri aktif girdiği ilk hesap döneminde dönem bitiminden itibaren uygulanmaya için ay kesri tam sayılmak suretiyle kalan ay süresi kadar amortisman ayrılacaktır. Amortisman ayrılmayan süreye isabet eden bakiye değer, itfa süresinin son yılında tamamen yok edilecektir.

b. Sigorta Primine Esas Prim

Sigorta Primine Esas Tavan 7.315.020 TL olarak belirlenmiştir.

c. Reeskont Oranı

T.C. Merkez Bankası 12.07.1994 tarihi ve 21988 nolu Resmi Gazete'dan %70'e indirilmiştir.

d. Şirket Sermayesindeki Arttırımın Tamamlanması

Şirket sermayesi 150.000.000.000 TL'den 500.000.000.000 TL'ye arttırılırken nakit olarak taahhot edilen 219.000.000.000 TL tutarın % 25'i ortaklardan 19.07.1994 tarihinden tahsil edilmiş kalan %75'lik kısmının 160.000.000.000 TL tutarı ortakların 1993 yılı temettü paylarından mahsup edilmiş. 4.249.996.000 TL tutarı ise 25.08.1994 tarih de tahsil edilmiştir.

Şirket sermaye arttırımını tescil 20.07.1994 tarihinden T.C. Ticaret Mahkemesi başkanlığından izin almış ve değişiklik 29.07.1994 tarih ve 3584 sayılı Türkiye Ticaret Sicil Gazetesinde ilan edilerek tescil işlemleri tamamlanmıştır.

2.22. Hesap Mutabakatları

30.06.1994 tarihi itibariyle çeşitli hesaplarda mutabakat sağlanabilmesi için Şirketin iş yaptığı tüm banka hesaplarına ve örnekleme yoluyla Bağımsız Denetçiler tarafından tespit edilen acente ve satıcılara mutabakat mektupları gönderilmiştir.

Şirket 01.01.1994-30.06.1994 dönemi kesin mizan ve bilançosunun düzenlemesi ile Bağımsız Denetim raporunun verilmesi gereken tarihler arasındaki sürenin kısalığı nedeniyle mutabakat mektuplarından cevap alınıp, inceleme yapılması mümkün olmamıştır. Bağımsız Denetim raporunun verilmesinden sonra mutabakat çalışmaları ayrıca yapılacaktır.

Not 3. Nakit Değerler Alı sigorta şirketinde yapılan nolud değerlerin denetiminde Nakit değerler için yapılan iç kontrol sistemi ile ilgili incelemelerde şirketin iç kontrol sisteminin etkin ve güvenilir, olduğu tespit edilmiştir. Denetçi denetleme faaliyetini gerçekleştirirken banka doğrulamaları ile Şirketin

30.06.1994 tarihi itibariyle toplam 53.092.887 TL olan nakit değerlerinin dökümü aşağıdaki gibidir. Destemsenen anaetik denetim presediurleri uygulamıştır.

Kasa	210.9000.227
Banka	59.786.794.227
Verilen çekler ve ödeme emirleri (-)	(8.058.989.807)
Diğer hazır değerler	<u>1.153.487.757</u>
Toplam	TL 53.092.192.887

Bankalar Hesabı bakiyesinin 8.583.688.069 TL'sini vadesiz döviz mevduat, 6.939.666.240 TL'sini ise vadeli dövizle meduat hesapları oluşturmaktadır. Ayrıntılar aşağıdaki gibidir.

a. Vadesiz Dövizli Mevduat

Banka/Şube	Döviz Cinsi	Döviz Mevduatı Tutarı	30.16.1994 Döviz Kuru	161.302.899 TL Tutarı
Hayatı Dışı:				
Sanacı Bank	\$	5.165,66	31.226,00	161.302.899
Sabancı Bank	STL	4.696,73	48.459,63	227.601.789
Akbank / Galata	\$	275.825.92	31.226,00	8.612.940.178
Akbank / Galata	Can \$	11,92	22.584,98	127.290
Akbank / Galata	DM	0,71	19.750,79	14.023
Akbank / Galata	FF	2,04	5.761,25	11.753
Akbank / Galata	STL	0,65	48.459,63	31.99
Akbank / Galata	SWF	1.956,8	23.504,70	45.994.937
Hayat:				
Akbank / Fındıklı				
Akbanka / Fındıklı	\$	55,43	31.226,00	1.730.857
Akbanka / Fındıklı	STL	35,00	48.459,63	1.696.087
Akbanka / Fındıklı	BF	4.190.00	958.44	1.664.519
Akbanka / Fındıklı	DM	17.563,56	19.750.49	346.894.516
Akbanka / Fındıklı	HFL	6.822,76	17.619,91	120.216.417
Akbanka / Fındıklı	SWF	2.317,47	23.504,70	<u>8.990.190</u>
Toplam				<u>9.583.688.069</u>

b. Vadeli Dövizli Mevduat

<u>Banka/Şube</u>	<u>Döviz Cinsi</u>	<u>Dövizli Mevduat Tutarı</u>	<u>30.06.1994 Döviz Kuru</u>	<u>TL Tutarı</u>
Sabancı Bank	\$	222.240	31.226,00	6.939.666.240

1.153.487.757. TL tutarındaki Diğer Hazır Değerler Şirketin 30.06.1994 tarihinde tahsilat için bankalara verdiği çeklerden oluşmaktadır.

8.058989,807 TL tutarındaki verilen çekler ve ödeme emirleri kaleminin 5.571.041.150 TL'si Şirketin çeşitli ödemeleri için vermiş olduğu günlük çeklerdir. Bakiye, kalan 2.487.948.657 TL'lik kısmı ise banka havale talimatlarından oluşmaktadır.

Not 4. Menkul Değerler

Şirket toplam 885.307.604.000 TL "Hisse Senedi ve Tahvil" biçimindeki yatırımlarının açıklaması aşağıdadır. NOT 2.3'de anlatıldığı gibi bu yatırımlar elde etme değerlerine göre kayıtlara girmekte ve 30.06.1994 tarihi itibarıyla piyasa değeri ile değerlememektedir. Devlet Tahvillerden elde edilen faiz gelirleri Kar Zarar Tablosunda "Mali Sonuçlar" bölümünde "Hisse Senetleri ve Tahviller Gelirleri" başlığı altında gösterilmiştir.

	<u>Toplam</u> (000 TL)	<u>Serbest</u> (000 TL)	<u>Bloke</u> (000 TL)
a) Hazine bonusu ve devlet tahvilleri	224.593.454	90.730.658	133.862.796
b) Hisse senetleri	455.617.268	404.949.686	50.667.582
c) Akbank A tipi fon	<u>206.096.882</u>	<u>53.165.961</u>	<u>152.930.920</u>
Toplam	<u>886.307.604</u>	<u>548.846.305</u>	<u>337.461.299</u>

a) Hazine Bonosu ve Devlet Tahvili

Şirketin 30.06.1994 tarihi itibariyle toplam 224.593.454.000 TL olan Hazine Bonosu ve Devlet Tahvili dökümü aşağıdaki gibidir.

	Toplam	Serbest	Bloke
	(000 TL)	(000 TL)	(000 TL)
Devlet tahvili	82.265.048	82.118.184	146.864
Hazine bonosu	<u>142.328.406</u>	8.612.474	<u>133.715.732</u>
Toplam	<u>224.593.454</u>	<u>90.730.658</u>	<u>133.862.796</u>

Bloke Menkul Değerler 7397 sayılı Sigorta Murakabe Kanununa göre Hazine Müştaşarlığı adına T.C. Ziraat Bankasında bloke ettirmiştir.

b) Hisse Senetleri

(1) Şirketin 30.06.1994 tarihi itibariyle 455.617.267.500 TL hisse senetlerinin serbest ve bloke durumlarına göre edinme değeri itibariyle dökümü aşağıda gösterilmiştir.

Hisse Senedi (İştiraki)	Toplam Tutarı	Serbest Tutarı	Bloke Tutarı
Sabancı Grubuna Dahil İştirak:	(000 TL)	(000 TL)	(000 TL)
Akbank T.A.Ş	370.803.600	362.803.600	8.000.000
Doğan Sigorta A.Ş	3.347.137	3.347.137	-
BNP - AkDresdner A.Ş	2.400	2.400	/
Akçimento A.Ş	7.550.700	2.943.387	4.607.313
Çimsa Çim Sanayi T.A.Ş.	1.446.300	1	1.446.299
Kordsa Kord Bezi T.A.Ş.	1.685.196	15	1.685.181
Xolmuksa Mukavva San. A.Ş.	25.966.513	2	25.966.511
Tursa Sabancı Tur. Yat. İşlt	18.294.210	13.294.210	-
Yünsa Yünlü San. A.Ş.	8.962.778	0	8.962.278
Çipaş Çimento San. A.Ş.	50.000	50.000	-
Dönkasan	2.010	2.010	-
BNP- AkDresdner Fin. Kir. A.Ş.	6.250	6.250	-
Mersin Otelcilik A.Ş.	1.000.000	1.000.000	-
Temsa Termo Mak. San. A.Ş.	16.500.000	16.500.000	-
Sabancı Grup Dışındaki İştirakler:			
İmar Bankası	247	247	-
Yapı Kredi Bankası	425	425	-
Ak Yayınları Ltd.Şti	2	2	-
	455.617.268	404.949.686	50.667.582

Note 5. Prim Alacak Karşılığı

Şirket 7397 sayılı Sigorta Murakabe Kanununa uyarak sigorta sözleşmelerinden doğan ve tahsilinde tehlike görülen veya sigorta sözleşmesinin başladığı tarihten itibaren altı ay içerisinde tahsil edilmeyen alacaklar için muhtemel zararlar karşılığı ayırmaktadır. Şirket 30.06.1994 tarihi itibariyle net prim(prim-komisyon) üzerinden NOT 2.7 belirtilen oranları uygulayarak toplam 25.424.887.00 TL acente gecikmiş alacak karşılığı hesaplamıştır. Prim Alacak Karşılığı bir indirim kalemi olarak bilançonun aktifinde gösterilmiştir. Döküm aşağıdaki gibidir.

1993 yılı devir	18.927.887.000
01.10.1994-30.06.1994dönemi	<u>6.500.00.000</u>
Toplam	TL 25.424.887.00

Not 6. İkrarlar

Şirketin 30.06.1994 tarihi itibariyle toplam 378.495.757 TL ikrazlar kaleminin dökümü aşağıdaki gibidir.

İpotek karşılığı	156.572.917
Hayat poliçe karşılığı	<u>221.922.840</u>
Toplam	TL 378.495.757

Şirket Esas Mukavelesinin faaliyet konularını gösteren 4. maddesinde yer alan gayrimenkul ipoteği karşılığı ikraz muameleleri ile ilgili hükümlerine uygun olarak verilmiştir.

Not 7. Diğer Alacaklar

34.355.190.009 TL toplamındaki ana hesabın ayrıntıları aşağıdaki gibidir.

Depozitolar	310.687.388
Personelden alacaklar	3.440.605.242
Resmi dairelerden alacaklar	30.375.408.493
Akbank tekaüt sandığı	<u>228.488.886</u>
	TL 34.355.190.009

310.687.388 TL tutarındaki depozitolar Şirketin Türkiye elektrik Kurumu, PTT ve Serbest Bölge teminatlarından

Resmi Dairelerden alacaklar olan 30.375.408.493 TL geçici vergilerden oluşmaktadır.

Not 8. Maddi Duran Varlıklar

Şirketin 30.06.1994 tarihi itibariyle maddi duran varlıklarının brüt değeri 229.058.455.632. TL, birikmiş amortismanları 40.529.774.186 TL; net değeri ise 188.528.681.446.TL'dir.

a. Maddi Duran Varlıklar

Maddi Duran Varlıklar değer artışı aşağıdaki gibi hesaplanmıştır.

	(000 TL)
1993 yılından devreden M.D.V.	74.359.268
1993 yılından devreden arsa ve araziler	(12.025.315)
Dönem içinde M.D.V. çıkışı	(492.160)
Değerleme dışı M.D.V.	<u>(6.834.706)</u>
Değerlenmiş M.D.V.	55.006.315
(55.006.315* %58,4/2)	<u>16.061.845</u>
Değerlenmiş M.D.V. yeni değeri	71.068.160
Değerlenmiş M.D.V. yeni değeri	71.068.160
1996 yılından devreden arsa ve araziler	12.026.087
Dönem içinde M.D.V. girişleri	139.129.502
Değerleme dışı M.D.V.	<u>6.834.706</u>
30.06.1994 bilanço değeri (Brüt)	229.058.455

Şirketin bilançosunda yer alan Maddi Duran Varlıkların 30.06.1994 tarihi itibariyle dökümü aşağıdaki dökümü aşağıdaki gibidir.

	(000 TL)
Arsa ve araziler	12.026.087
Binalar	165.888.055
Taşıt araç ve gereçleri	6.073.146
Döşeme ve demirbaşlar	<u>45.070.966</u>
	<u>229.058.455</u>

b. Birikmiş Amortismanlar

Şirketin 30.06.1994 tarihli bilançosunda yer alan Birikmiş Amortismanların değer artışı aşağıdaki gibi hesaplanmıştır.

	(000 TL)
1993 yılından devreden	
Dönem içinde M.D.V. çıkışı	28.111.911
Nedeniyle birikmiş amortisman çıkışı (-)	(400.211)
Değerleme dışı bir amortisman (-)	<u>6.117.661</u>
Değerlemeye tabi birlik amortismanlar	20.950.893
(20.950.893*%58,4/2)	<u>6.117.661</u>
Değerlenmiş bir amortisman yeni değeri	27.068.807
Değerleme dışı birikmiş amortisman	6.760.807
Dönem içinde oluşan amortisman gideri	<u>6.700.413</u>
30.06.1996 bilanço değeri	<u>40.529.774</u>

Şirketin 30.06.1994 tarihli bilançosunda yer alan Birikmiş Amortismanların dökümü aşağıdaki gibidir.

	(000 TL)
Arsa ve Araziler	
Binalar	3.891.189
Taşıt Araç ve Gereçleri	3.473.284
Döşeme ve Demirbaşlar	<u>33.164.701</u>

Not 9. Diğer Aktif Değerler

30.09.2019 tarihi itibarıyla 22.312.420.579 TL tutarındaki Diğer Aktif Değerler kaleminin dökümü aşağıdaki gibidir.

(1) Faiz ve gelir tahakkuku reeskontu	13.656.330.991
Peşin ödenmiş fiderler	2.327.923.595
Satıcılara verilen avanslar	777.503.049
Personel avansları	189.468.924
(2) Acente borçları	2.015.221.214
(3) Gayrimenkul kredi ekspertiz	642.819.352
Yapı kooperatifi borçluları	54.166
(4) Geçici hesaplar	126.713.000
Banka mutabakat mektupları	689.056
Ayniyat mevcudu ve stoklar	1.205.423.560
(5) Devam eden yatırımlar	1.205.423.560
Özel maliyetler	17.459.220
Gümrük tekel bankanlığı	
Teberrü-hudut pool hesabı	<u>1.027.323.177</u>
	<u>TL 22.312.420.579</u>

(1) 13.656.330.991 TL tutarındaki faiz ve gelir tahakkuku reeskont hesabı vadesi henüz gelmemiş devlet tahvillerinin döneme ait olan faizlerinin tahakkukundan oluşmaktadır.

(2) 2.015.221.214. TL tutarındaki acente borçları hesabı acentelerden alınan çek, senet, pul masrafları ile provizyon masraflarından oluşmaktadır.

(3) Şirketin Diğer Aktifler hesabından görülen 642.819.352 TL Sabancı Grubu içinde gönderilen ekspertiz ücretlerinden oluşmaktadır ve dökümü aşağıdaki gibidir.

<u>Açıklama</u>	<u>Tutar</u>
	<u>(TL)</u>
Akbank	535.383.617
Temsa	64.039.935
Akçimento	38.303.700
Pilsa	627.200
Marsa	842.400
Brisa	<u>3.622.500</u>
Toplam	642.819.352

(4) 126.713.000 TL tutarındaki Geçici hesaplar kalemi Şirketin acentalara ödendiği teşvik primlerinden oluşmaktadır.

(5) 1.205.423.560 TL tutarındaki devam eden yatırımlar kalemi Şirketin Fındıklı'da yapılan yeni binası için yatırım tutarlarından oluşmaktadır.

Not 10. Nazım Hesaplar

30.06. 1994 tarihi itibariyle Nazım Hesapların dökümü aşağıdaki gibidir.

(1) Alınan garanti, kefalet ve diğer teminatlar	163.256.099.646
(2) Alacak senetleri cüzdanı	151.121.690.632
(3) Çekler cüzdanı	241.939.510.777
(4) Şirketçe gösterilen kanuni teminatlar	<u>312.337.919.260</u>
Toplam	<u>TL 841.655.220.315</u>

1. Şirketin 30.06.1994. tarihi itibariyle istihsal Organları (Acenteler)'inden aldığı toplam 163.256.099.646 TL garanti, kefalet ve diğer teminatların dökümü aşağıdaki gibidir.

Alınan teminat mektupları	14.644.834.006
Alınan ipotek senetleri	143.953.985.000
Hazine bonosu ve devlet tahvili	4.563.280.640
Diğer kefalet ve teminatlar	<u>94.000.000</u>
Toplam	<u>TL 163.256.280.640</u>

2. 151.121.690.632 TL olan Alacak Senetleri cüzdanının dökümü aşağıdaki gibidir.

Portföydeki senetler	12.498.556.114
Tahsildeki senetler	112.710.303.400
Protestolu senetler	<u>25.912.831.118</u>
Toplam	<u>TL 151.121.690.632</u>

112.710.303.400 TL tahsildeki senetlerin 111.226.725.863 TL'si bankalarda, 3.945.000 TL'si ciro edilmiş olup, geriye kalan 1.479.632.537 TL'si ise Sovtaj ve Rucu senetlerinden oluşmaktadır.(*).

(*). Sovtaj: Sigorta Şirketi tarafından tazmin edilerek sahip olunan sigortalı mallarının satılmasından elde edilen gelirlerdir.

(*). Rücü: Sigorta Şirketinin zarara uğrayan sigortalının zararını öncelikle öder. Zarara uğrayan kişi sigortalıdan farklı kişi veya kurumlarsa sigorta şirketi ödendiği zararı bu kişilerden talep eder. Bu talebe Rücü denir.

3. 214.939.510.777 TL çekler cüzdanının dökümü aşağıdaki gibidir.

Portföydeki çekler	33.558.734
Tahsile verilen çekler	204.157.544.119
Karşılıksız çekler	<u>10.748.407.924</u>
Toplam	<u>TL 214.939.510.777</u>

Tahsile verilen çeklerin tamamı bankalarda tahsildeki çeklerden oluşmaktadır.

4. Şirket 7397 sayılı Sigorta Murakabe Kanununa göre Hazine Müsteşarlığına sigorta primlerine uygun olarak verdiği teminatların nominal değer itibariyle döküm aşağıdaki gibidir.

a) Sabit teminatlar	200.000.000
b) Müttehavvil teminatlar	249.549.191.260
c) Sigortalıve acentelerden alınan menkul kıymet	<u>62.588.728.000</u>
	TL 312.337.919.260

φ Şirketçe gösterilen kanuni teminatların kayıtlı değeri 337.461.299.505 TL'sı Menkul Değreler cüzdanını, 166.340.847.549 TL ise Gayrimenkuller olmak üzere toplam 502.802.147.054 TL'dir

Teminatların nevi ve branşlara göre dağılımı ise şöyledir

a) Sabit Teminatlar

<u>Teminat Türü</u>	<u>Hayat Dışı</u> (000 TL)	<u>Hayat</u> (000 TL)	<u>Toplam</u> (000 TL)
Bloke menkul kıymetler	160.000	40.000	200.000

b) Müttehavvil Teminatlar

<u>Teminatın Türü</u>	<u>Hayat Dışı</u> (000 TL)	<u>Hayat</u> (000 TL)	<u>Toplam</u> (000 TL)
Bloke menkul kıymetler	74.039.264	124.809	198.846.793
İpotekli gayrimenkul	41.056.475	9.645.243	<u>50.702.398</u>
			249.549.191

c) Sigortalılar ve Acentelerden Menkul Kıymetler

<u>Teminat Türü</u>	<u>Hayat Dışı</u> (000 TL)	<u>Hayat</u> (000 TL)	<u>Toplam</u> (000 TL)
Bloke menkul kıymetler	74.039.264	0	62.588.728

Not II. Ödenecek Vergi, Harç ve Diğer Kesintiler

Şirketin toplam 78.614.888.163 TL olan ödenecek Vergi ve Harç ve Diğer Kesintilerin dökümü aşağıdaki gibidir.

		Toplam (TL)
Ödenecek Vergi		72.767.612.790
Ücretlerden kesilen gelir vergisi	2.962.001.321	
Serbest meslek kazancı gelir vergisi	421.734.082.	
Dar mükellef kurumlar vergisi	177.124.143	
Banka sigorta muamele vergisi	2.817.269.054	
Ödenecek damga vergisi	50.838.388	
Veraset ve intikal vergisi	35.623.077	
Ödenecek kurumlar vergisi	27.604.153.879	
Ödenecek gelir vergisi	6.776.774.861	
Yangın sigorta vergisi	702.502.011	
Diğer vergiler	31.219.591.974	
Geçici vergi	23.447.790.978	
Ekonomik denge vergisi	7.767.384.000	
Gider pusulası stopajı	4.416.996	
Ödenecek Fonlar		3.004.065.055
Savunma sanayi destekleme fonu	2.599.267.544	
Garanti fonu	209.210.329	
Tasarruf fonu	195.577.032	
Diğer fon	10.150	
Ödenecek Aidatlar	2.829.736.233	10.274.085
Sigorta murakabe kurulu aidatı	3.200.000	
Akbank tekavüt sandığı fonu		
Ödenecek Primler	10.274.085	<u>10.274.085</u>
Emekli sandığı		<u>78.614.888.163</u>
Toplam		<u><u>78.614.888.163</u></u>

Not 12. Diğer Borçlar

Şirketin toplam 163.028.203.808 TL olan Diğer Borçların dökümü aşağıdaki gibidir

(1) Dağıtılmasına karar verilen olağanüstü yedek akçeler	101.000.000.000
(1) Ödenecek kar payları satıcılara borçlar	59.000.000.000
Satıcılara borçla	
(2) İştiraklere taahhüt borçları	28.125.00
Pay akçeler	1.175.376.566
Ödenecek ücretler	4.041.729
Emanet paralar	<u>13.156.300</u>
(3) Diğer borçlar	<u><u>TL 163.028.203.808</u></u>

(1) Şirketin 31.03.1994 tarihinde yapılan olağan genel kurul toplantısında Ortaklara 129.000.000.000 TL tutarında temettü dağıtılmasına karar verilmiş ve 70.000.000.000 TL'si 01.04 1994 tarihinde nakden ödenmiştir ve 30.06.1994 tarihi itibariyle 59.000.000.000. TL ödenecek kar payı kalmıştır. Bu toplantıda yine önceki yıllara ait olağanüstü yedek akçelerden 101.000.000.000. TL'nin Ortaklara dağıtılmasına karar verilmiştir.

(2) 28.125.000 TL tutarındaki iştiraklere taahhüt borçlarının tamamı Çipaş'a olan sermaye taahhüdünden oluşmaktadır.

(3) 13.156.300 TL tutarındaki diğer borçları kaleminin tamamı davalı işlerden dolayı muhtelif şirketlere olan borçlardan oluşmaktadır.

Not 13.Teknik Karşılıklar

Not 2.17-2.10'da açıklandığı gibi, Şirket 7397 sayılı Sigorta Murakabe Kanununa göre teknik karşılıklar ayırmakta ve bunları hesaplarken resmi oranlar kullanılmaktadır.

Şirketin 30.06.1994 tarihi itibariyle teknik karşılıkları reasürörler hisse hariç toplam 63.342.881.098 TL olup branşlara göre dağılımı aşağıdaki gibidir.

<u>Karşılıklar</u>	<u>Hayat Dışı</u> <u>(TL)</u>	<u>Hayat</u> <u>(TL)</u>	<u>Toplam</u> <u>(TL)</u>
Cari riskler karşılığı	253.069.932.905	0	253.069.932.905
Hayat mat. karşılığı	0	0	242.641.416.165
Muallak hasar karşılığı	123.942.731.031	0	123.942.731.031
Deprem hasar karşılığı	11.087.335.773	601.465.224	11.087.335.773
Hayat muallak tazminat karşılığı	0	601.465.224	601.465.224
	388.099.999.709	243.242.881.389	631.342.881.098

Yukarıda branşlar itibariyle gösterilen teknik Karşılıkların ayrıntılı dökümü aşağıdadır.

(1) Şirketin 31.03.1994 tarihinde yapılan olağan genel kurul toplantısında Ortaklara 129.000.000.000 TL tutarında temttü dağıtılmasına karar verilmiş ve 70.000.000.000 TL'si 01.04 1994 tarihinde nakden ödenmiştir ve 30.06.1994 tarihi itibariyle 59.000.000.000. TL ödenecek kar payı kalmıştır. Bu toplantıda yine önceki yıllara ait olağanüstü yedek akçelerden 101.000.000.000. TL'nin Ortaklara dağıtılmasına kara verilmiştir.

(2) 28.125.000 TL tutarındaki iştiraklere taahhüt borçlarının tamamı Çiapaş'a olan sermaye taahhüdünden oluşmaktadır.

(3) 13.156.300 TL tutarındaki diğer borçları kaleminin tamamı davalı işlerden dolayı muhtelif şirketlere olan borçlardan oluşmaktadır.

Not 13.Teknik Karşılıklar

Not 2.17-2.10'da açıklandığı gibi, Şirket 7397 sayılı Sigorta Murakabe Kanununa göre teknik karşılıklar ayırmakta ve bunları hesaplar ken resmi oranlar kullanılmaktadır.

Şirketin 30.06.1994 tarihi itibariyle teknik karşılıkları reasürörler hisse hariç toplam 63.342.881.098 TL olup branşlara göre dağılımı aşağıdaki gibidir.

Karşılıklar	Hayat Dışı (TL)	Hayat (TL)	Toplam (TL)
Cari riskler karşılığı	253.069.932.905	0	253.069.932.905
Hayat mat. karşılığı	0	0	242.641.416.165
Muallak hasar karşılığı	123.942.731.031	0	123.942.731.031
Deprem hasar karşılığı	11.087.335.773	601.465.224	11.087.335.773
Hayat muallak	0	601.465.224	601.465.224
tazminat karşılığı	388.099.999.709	243.242.881.389	631.342.881.098

Yukarıda branşlar itibariyle gösterilen teknik Karşılıkların ayrıntılı dökümü aşağıdadır.

Brans Adı	Cari Risk Karşılığı (000 TL)	Hayat Matematik Karşılığı (000 TL)	Muallak Hasar Karşılığı (000 TL)	Deprem Hasar Karşılığı (000 TL)	Hayat Muallak Hasar Karşılığı (000 TL)
Yangın	35.180.226.	0	6.251.228.	10.897.099	0
Nakliyat	24.199.689	0	9.422.516	0	0
Kaza-kasko	191.290.478		106.869.806		
Kaza-kasko	191.290.478	0	106.869.806	0	0
Mak.montaj	1.476.401	0	872.683	190.237	0
Dolu	751.110	0	526.498	0	0
Hayvan-hayat	472	0	0	0	0
Hastalık	171.557	0	0	0	0
Hayat	0	<u>242.641.46.</u>	0	0	<u>601.465</u>
	<u>253.069.933</u>	<u>242.641.416</u>	<u>123.942.731</u>	<u>11.087.336</u>	<u>601.465</u>

Not 14. Diğer Pasifler

Şirketin 30. 06.1994 tarihi itibariyle 158.007.088 TL tutarındaki Diğer Pasiflerin tamamı peşin tahsi edilmiş kira gelirlerinden oluşmaktadır.

Not 15. Yeniden Değerleme Değer Artış Fonu

Şirketin 30.06.1994 tarihi itibariyle oluşan kümülatif 37.500.064.000 TL tutarındaki yeniden değerlendirme değer artış fonunun oluşmaktadır

(000 TL)

1993'den devir	
Yeniden değerlendirme değer artışı	76.585.624
Şirket yeniden değerlendirme artış Fonundan sermayeye eklenen değer artış	(106.700.000)
İştirakler yeniden değerlendirme değer artış Fonundan sermayeye eklenen	(9.944.183)
Cari dönem şirket yeniden değerlendirme Değer artış fonu	9.944.183
Cari dönemde şirket yeniden değerlendirme Değer artış fonundan tenzil	(86.175)
Yeniden değerlendirme değer artış fon	82.085.123
Cari dönemde iştiraklerden elde edilen Fonundan çıkışlar	<u>(28.702)</u>
Toplam	<u><u>37.500.064</u></u>

Not 16 Kanuni Yedek Akçeler

Türk Ticaret Kanununun 466. Maddesine göre her yıl net Karın %5'nin, ödenmiş sermayenin%20'sini buluncaya kadar birinci yedek akçe olarak ayrılması zorunludur.

İkinci kanuni ihtiyat ise %5 birinci ihtiyat ayrıldıktan sonra kalan, dağıtım tabi tutulacak kar bu kısım üzerinden Ana Sözleşmenin 61. maddesi uyarınca %10 oranında ayrılır. İkinci kanuni ihtiyat Şirket zararlarına karşı kullanılabilir.

30.06.1994 tarihi itibariyle ayrılan yedekler aşağıda gösterilmiştir.

Birinci tertip akçe	27.306.717.985
İkinci tertip akçe	30.523.075.938
Statü yedekleri	<u>61.612.885</u>
Toplam	<u>TL 57.891.406.808</u>

Not 17. Olağanüstü Yedek Akçeler

Şirketin 30.06.1994 tarihi itibariyle toplam Olağanüstü Yedek Akçeleri 2.384.621.843 TL'dir

Şirketin 31.03.1994 tarihli olağan genel kurul toplantısında Yönetim Kurulunun kar dağıtım önerisi çerçevesinde önceki yıllara ait olağanüstü yedek akçelerden 101.000.000.000.000. TL'sı tefrik olunarak Ortaklara dağıtılmasına karar verilmiştir.

Dönem için olağanüstü yedekler	103.384.621.843
Ortaklara devir olağanüstü yedek akçeler	<u>(101.000.000.000.)</u>
80.06.1994 tarihi itibariyle olağanüstü yedek akçe	<u>TL 57.891.406.808</u>

GELİR TABLOSU NOTLAR

Not 18. Genel Giderler

Şirketin 108.269.400.395 TL olan Genel Giderlerini dökümü aşağıdaki gibidir.

Personel giderleri		TL47.557.342.205
Genel idare giderleri		46.693.653.173
	14.319.095.584	
İdare giderleri		
P.T.T. masrafları	980.272.449	
Temizlik giderleri	980.272.449	
Temsil giderleri	719.272.446	
Isıtma ve aydınlatma gid.	840.438.249	
Kırtasiye giderleri	421.332.918	
Matbu evrak masrafları	852.797.763	
Seyahat harcırah	887.797.763	
Sigorta primleri	573.110.872	
Tamir tesis bakım gid.	455.666.452	
Harç giderleri	714.055.600	
Holdign masrafı	610.618.450	
Kiralar	390.971.620	
Diğer giderler (1)		
Kıdem tizmin karşılık gideri	17.265.076.610	
Amortisman	6.700.412.508	
Sigorta murakabe kurul aidatı	2.829.736.233	
Reklam ve pazarlama gideri	2.665.508.059	
Bilgi işlem giderleri	2.913.824.179	
Vergi ve diğer yasalar yükümlülükler (2)	301.337.500	
Diğer giderler (3)	13.717.067.571	
	<u>TL 108.269.400.395</u>	

(1) Diğer Giderler nakliye, müteferrik masraflar, toplantı ve eğitim, gazete, damga pulu, adli masraflar, şehir içi yol masrafları, noterli giderleri, belediye harçları, garanti fonu şirket hisesi, çeşitli birlik ve cemiyet aidatları v.b. giderlerinden oluşmaktadır

(2) 301.337.500. TL tutarındaki Vergi ve Diğer Yasal Yükümlülükler kaleminin tamamı ödenecek ilan ve reklam vergilerinden oluşmaktadır.

(3) 13.717.067.517 TL tutarındaki Diğer Giderlerin dökümü aşağıdaki gibidir.

Kanunen kabul edilmeyen giderler		13.066.206
Özel maliyet bedil amortismanı		6.844.489
Diğer giderler		<u>648.913.813</u>
Banka masrafları	598.268.296	
Gayrimenkul masrafları	17.789.190	
Muhtelif zararlar	27.856.327	TL 13.717.067.517

Not 19. Mali Gelirler

Şirketin 30.06.1994 tarihi itibariyle 165.136.306.786 TL olan Mli Gelirlerinin dökümü aşağıdaki gibidir.

Faiz gelirler		TL 60.622.326
Hazine bonusu faiz gelir	7.100.300.000	
Banka faizleri	21.033.333	
Devlet tahvili faizleri	35.957.546.620	
Repo gelirleri	17.543.446.303	
Kar payı gelirleri		198.522.334.359
Satış karları		205.148.241.015
Kira gelirler		342.423.737
Kambiyo gelirleri		296.678.730
(*) Diğer gelirler		<u>204.302.689</u>
		<u>TL 465.136.786</u>

198.522.334.359 TL tutarındaki Kar Payı Gelirlerinin 151.169.455.359 TL tutarı iştirak temettü gelirlerinden 47.352.754.000 tutarı ise Aksan A tipi fon gelirlerinden oluşmaktadır.

205.148.241.015. TL tutarındaki satış karlarının tamamı Akbank hisselerinin satış gelirlerinde oluşmaktadır.

296.678.730 TL tutarındaki Kambiyo Gelirlerini tamamı bankalarda bulunan dövizli mevduatın 30.06.1994 tarih itibariyle değerlemesi sonucu oluşan kur farkı gelirlerinden oluşmaktadır.

204.302.689 L tutarındaki Diğer Gelirler kaleminin 1.892.220 TL tutarı huzur hakkı murakıplık ücretinden 30.425.000 TL'si hurda satış bedelinden, 165.472.205 TL tutarı arsa satış gelirinden, 6.513.264 TL tutarı ise çek farkları v.b. gelirlere oluşmaktadır.

Not 20. Mali Giderler

Şirketin 30.06.1994 tarihi itibariyle 17.195.073.193 TL olan Mali Giderlerini dökümü aşağıda gibidir.

Kambiyo zararları		1.195.073.193
Karşılık giderleri		16.000.000.000.
Şüpheli alacaklar karşılığı	9.5000.000.000	
Prim alacak karşılığı	6.5000.000.000	
		<u>TL 17.195.073.193</u>

1.195.073.093 TL tutarındaki Kambiyo Zararları satılan Akbank Hisselerinin yerine alınan döviz bozdurulduğu sırada ortaya çıkan aleyhte kur farklarından oluşmaktadır.

Not 21. Ödenecek Vergi Ve Diğer Yasal Yükümlülükler

30.06.1994 tarihi itibariyle gerçekleşen kar üzerinden hesaplanan ödenecek Vergi ve Diğer Kesimler 100.895.153.899 TL'dir.

Ödenecek Vergi ve Diğer Yasal Yükümlülükler aşağıdaki şekilde hesaplanmıştır.

Bilanço kabul edilmeyen giderler		TL 492.268.398.068
		<u>30.331.385.813</u>
Kanunen kabul edilmeyen giderler		<u>522.599.783.884</u>
		<u>(189.522.336.236)</u>
		324.077.447.648
İndirimler		
Kurumlar vergisi matrahı	81.019.361.912 (1)	
Kurumlar	81.019.912	
Kurumlar vergisi	x 0,07	
324,077,447,648 TL. x 35%	5.671.355.334 (2)	
Ödenecek kurumlar vergisi	324.077.447.648	
Kurumlar vergisi fonu	(81.019.361.912)	
Kurumlar vergisi fonfu	243.058.085.736	
Gelir vergisi stopajı matrahı	x 0,04348	
	(10.568.165.568)	
“0” Vergi matrahı	232.489.920.168	
	x 0,0571	
“%5.71” O5ranlı stopaj	13.275.174.442 (3)	
Gelir vergisi stopajı	x0,07	
Gelir Vergisi fonu payı	929.262.211	
(1) Ödenecek kurumlar vergisi		81.019.361.912
(2) Ödenecek kurumlar vergisi fonu		5.671.355.334
(3) Gelir vergisi		13.275.174.442
(4) Gelir vergisi stopajı fonu		<u>929.262.211</u>
Ödenecek vergi ve diğer		
Yasal yükümlülükler		<u><u>TL 100.868.153.899</u></u>

SONUÇ

Sonuç olarak özetlersek; yukarıda açıklanan nitelikleri kapsayan muhasebe denetimi, belli bir ekonomik birim veya döneme ait rakamlarla ifade edilebilir bilgilerin önceden saptanmış kıstaslara uygunluk derecesini belirlemek ve bu konuda bir rapor vermek amacıyla bağımsız bir uzman tarafından yapılan delil toplama ve değerlendirme sürecidir. Buna göre denetim belli bir ekonomik birime ait bilgileri kapsar, bir karşılaştırma, delil toplama ve değerlendirme sürecidir. Aynı zamanda denetim, uzman ve bağımsız bir kişi tarafından yapılır ve sonucunda bir rapor düzenlenir.

Sigorta işletmelerindeki finansal tabloların bağımsız denetimi, bir sigorta işletmesinin finansal tablolarında sunulmuş olan bilgilerin doğru ve dürüst ayrıca samimi ve Genel Kabul Görmüş Muhasebe İlkeleriyle yasal hükümlere uygun olup olmadığı hakkında bir görüşe ulaşmak amacıyla bu sigorta işletmesinin iç kontrol sistemi ve muhasebe kayıtlarının eleştirisel biçimde bir bağımsız denetçi gibi gözden geçirilmesi anlamını taşır.

Bazı yazarlarca dış denetim olarak adlandırılan bu denetim türü, gerek denetim teorisinde gerekse uygulamada en yaygın ve tanınmış denetim türüdür. Bu nedenle sigorta işletmelerindeki finansal tabloların bağımsız muhasebe uzmanı tarafından denetimi konusu, yüksek lisans tez konusu olarak ele alınmış ve işlenmiştir. Böylece en yaygın, en kapsamlı denetim türüne güvenilirlik derecesi en yüksek olan bağımsız denetçinin yaklaşımı temel alınmış ve bu yaklaşım tezimizdeki açıklamalarımızın genel sınırını oluşturmuştur.

Sigorta işletmeleri, ekonomi içerisinde görevlerini ve sorumluluklarını yerine getirmek, planladıkları amaçlara ulaşmak için sigortacılık faaliyetlerini sigortacılık prensipleri içerisinde yürütmelidirler.

Sigorta işletmelerinin bu görevlerini yerine getirmeleri için, devletin müdahalesi gerekli görülmüştür. Bunun için, çoğu ülkelerde özel sektör sigortacılık dışı bırakılmıştır. Yada sigortacılık yapan şirketlerin denetimini üzerine almıştır.

Günümüz ekonomik hayatında sigorta şirketlerinin önemli bir yer tutması ve iş hayatının vazgeçilmez unsurları olmaları, bu şirketlerin ekonomik gücünü gösteren finansal tabloların önemini giderek arttırmıştır. Bu sebeple sigorta şirketlerinin finansal durumunu ve faaliyet sonuçlarını gösteren finansal tablolarda yayınlanan bilgiler uygunluk, doğruluk, geçerlilik, güvenilir bilgi sunma gibi özellikler taşınmalıdır.

KAYNAKLAR

- Abdel-Khalik, Rashad A.; Snowball, Dougi; Wragge, John H., "The Effect of Certain Internal Audits Variables On Planing of External Audit Programs", The Accounting Rewiew, Vol. LVIII, No:2, April, 1983.
- Akün, F. Lerzan, Konsalide Finansal Tabloların Hazırlanması ve Bağımsız Denetimi, Doktora Tezi, İstanbul, 1990.
- Arens, Alvin A. ve Loebbecke, James K., Auditing An İntegrated Approach, Fourth Edition, Prentice-Hall International Editions, USA, 1988.
- Arseven Haydar, Sigorta Hukuku, Beta Yayınları, 1. Baskı, İstanbul, 1987.
- Atmaca, E. Işık, Sigorta Muhasebesi, Can Matbaası, İstanbul, 1996.
- Auditing Praticte Committee (APC) Guidance for Internal Auditors, Menegerial Auditing Journal, Volume 4, no. 1, 1989.
- Barbier, Etienne, L Audit Interne, Les Editions d Organisation, Paris, 1989.
- Blackborn, Bryan, Directions for Future Reseach: A Prefessional Wiew, Current Issues in Auditing, Edited by Davit Kentet, Harper Publisher, London, 1985.
- Bozer, Ali, Sigorta Hukuku, A.Ü. Yayınları, 2. Baskı, Ankara, 1981.
- Çarıkçoğlu, Peyami, EBİ Sistemi Kullanılan Muhasebe Sisteminde Denetim İlkeleri, Doçentlik Tezi, İstanbul, 1977.
- Çetinoğlu, Muhterem, Türkiyede Sigortacılığın Esasları Üzerine İncelemeler, 1. Baskı, İstanbul, 1984.

- Dirimtekin, Tuğrul, Muhasebe İç Kontrol İlkeleri, BİTİA Yayınları, Bursa, 1981.
- Güredin, Ersin, Denetim, Beta Yayınları, 5. Basım, İstanbul, 1993.
- Holmes, Arthur W., *Auditing Principles and Procedure, Third Edition*, Richard D. Irwin, INC, Chicago, 1951.
- IFAC (International Federation of Accountants), 1980 Basic Principles Governing Audits, International Auditing Guideline 3
- Institute of Internal Auditors (II A)" nın tanımı, 1979.
- Kaya, I. Atalay, Bankaların Bağımsız Dış Denetimi ve Türkiye Uygulamaları, İstanbul, 1991
- Kepekçi, Celal, Muhasebe Denetimi ve Mali Tablolar Analizi, AÖF Yayınları, Eskişehir 1993.
- Lambert, Joyce, *Introduction, to Auditing, Auditing Concepts Standards-Procedures* Edited by Thomas Hubbard, John R. Johnson, Ann. B. Pushler, Paine Publications inc. Houston, 1986.
- Meigs, Walter B.; Larsen E. John; Meigs, Robert f., *Principles OF Auditing*, Sixth Edition, Richard D. Irwin, inc., Illinois, 1977.
- Mein Ken, *An Approach to Internal Audit, accountancy*, Newyork, 1981.
- Neyzi, A., *Kaza Sigortaları Kaideleri ve Tatbikatı*, Sigorta Tatbikatçılar Cemiyeti Yayını, No. 7, İstanbul, 1964.
- Neyzi, A., *Sigortacılık Hizmetinde amaçlarına göre organizasyon ve yönetim* Türk Sevk ve İdare Dergisi, Mart 1976 s.91.

Pekier, Kamuran, İşletme Denetimi, Sermet Matbaası, İstanbul, 19780

Pekiner, Kamaran, Sigorta İşletmeciliği, Sermet Matbaası, 1. Basım, 1974.

Sümer, C., Sigorta Genel Prensipleri ve Reasürans, Çeltik Matbaası, İstanbul, 1977.

Statement on Auditing Standarts no. 1, Condification of Auditing Standarts and Procedures, AICPA, Newyork, 1973.

Temel Denetim Kavramları Açıklaması, American Accounting ciation, Sarasota, Florida, 1971.

The Effect on Internal Audit Function on the Scobe of The Intependent Auditors Eksamination, Statement on Auditing Standards (SAS) no. 9.

Ulaş, Işıl, Uygulamalı Sigorta Hukuku, Turhan Kitapevi, Ankara, 1992.

Yücesoy, Cevat, Sigorta İşletmeleri ve Muhasebesi, Çağlayan Kitapevi, İstanbul, 1978.

